
PROGNOZA ODDZIAŁYWANIA NA ŚRODOWISKO

DO PLANU OGÓLNEGO GMINY KOWAŁA

Warszawa, 15 kwietnia 2026 r.

Nazwa opracowania:	Prognoza oddziaływania na środowisko do planu ogólnego gminy Kowala
Zleceniodawca:	Wójt Gminy Kowala
Opracowujący:	Budplan Sp. z o.o. 04-327 Warszawa ul. Kordeckiego 20
Autor prognozy:	dr inż. Aleksandra Radawiec

Aleksandra Radawiec

Spis treści

1	Wprowadzenie.....	7
1.1	Podstawa formalno-prawna opracowania	7
1.2	Cel, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie.....	7
2	Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami.....	8
2.1	Cele i zawartość dokumentu	8
2.2	Powiązania z innymi dokumentami.....	17
3	Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy	31
4	Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwość jej przeprowadzania	31
5	Transgraniczne oddziaływanie na środowisko	31
6	Streszczenie w języku niespecjalistycznym	31
7	Charakterystyka środowiska przyrodniczego obszaru objętego sporządzeniem planu ogólnego.....	32
7.1	Charakterystyka i lokalizacja terenu opracowania.....	32
7.2	Położenie geograficzne i geomorfologia	34
7.3	Budowa geologiczna, warunki budowlane.....	36
7.4	Surowce mineralne	37
7.5	Gleby	38
7.6	Hydrologia i hydrogeologia	39
7.7	Zaopatrzenie w wodę.....	45
7.8	Warunki klimatyczne.....	46
7.9	Szata roślinna	47
7.10	Fauna.....	50
7.11	Walory krajobrazowe i turystyczne	51
7.12	Formy ochrony przyrody	53
	7.12.1 Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża – Makowiec	54
	7.12.2 Użytki ekologiczne.....	55
	7.12.3 Pomniki przyrody	56
7.13	Powiązania przyrodnicze	56
7.14	Zabytki.....	58
8	Stan zasobów i funkcjonowanie środowiska	65
8.1	Stan środowiska	65
8.2	Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczeń.....	69
9	Tendencje zmian środowiska przy braku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego	70
10	Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu	70
10.1	Identyfikacja głównych zagrożeń	70

11	Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia realizowanego dokumentu oraz sposobu w jaki te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu	74
12	Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmioty obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko.	75
12.1	Oddziaływanie na ludzi.....	75
12.2	Wpływ na zwierzęta i rośliny.....	80
12.3	Wpływ na ekosystemy i różnorodność biologiczną.....	80
12.4	Oddziaływanie na wodę	81
12.5	Oddziaływanie na powietrze	82
12.6	Oddziaływanie na powierzchnię ziemi	82
12.7	Oddziaływanie na krajobraz	83
12.8	Oddziaływanie na klimat	84
12.9	Oddziaływanie na zasoby naturalne.....	84
12.10	Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne	85
12.11	Oddziaływanie na obszary Natura 2000 i inne obszary chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody	85
13	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu	86
13.1	Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru	87
14	Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru.....	87
15	Akty prawne uwzględnione w opracowaniu	87
16	Materiały źródłowe.....	89
17	Oświadczenie autora prognozy	91

1 Wprowadzenie

Przedmiotem niniejszego opracowania jest prognoza oddziaływania na środowisko do planu ogólnego gminy Kowala, sporządzonego zgodnie z uchwałą Nr II.14.2024 Rady Gminy Kowala z dnia 23 maja 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Kowala.

1.1 Podstawa formalno-prawna opracowania

Obowiązek sporządzania prognozy oddziaływania na środowisko wynika z art. 46 oraz art. 51 ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Niniejsza prognoza w myśl wyżej przywołanego art. 46 stanowi element strategicznej oceny oddziaływania na środowisko.

W ramach strategicznej oceny oddziaływania na środowisko organ opracowujący projekt dokumentu:

1. uzgadnia z właściwymi organami zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko;
2. poddaje projekt wraz z prognozą opiniowaniu przez właściwe organy;
3. zapewnia możliwość udziału społeczeństwa w strategicznej ocenie oddziaływania na środowisko;
4. bierze pod uwagę ustalenia zawarte w prognozie oddziaływania na środowisko, opinie organów oraz rozpatruje uwagi i wnioski zgłoszone w związku z udziałem społeczeństwa.

Projekt dokumentu, nie może zostać przyjęty (o ile nie zachodzą przesłanki, o których mowa w art. 34 ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody), jeżeli ze strategicznej oceny oddziaływania na środowisko wynika, że może on znacząco negatywnie oddziaływać na obszar Natura 2000.

1.2 Cel, zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie

Celem prognozy jest identyfikacja potencjalnych oddziaływań na środowisko ustaleń projektu planu ogólnego, określenie rozwiązań eliminujących, ograniczających lub kompensujących negatywne oddziaływania na środowisko oraz w miarę potrzeb przedstawienie rozwiązań alternatywnych do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie.

Zakres merytoryczny prognozy jest zgodny z ustawą z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko. Prognoza uwzględnia ustalenia Zamawiającego, który uzgodnił zakres i stopień szczegółowości informacji wymaganych w prognozie oddziaływania na środowisko z Regionalnym Dyrektorem Ochrony Środowiska w Warszawie oraz z Państwowym Powiatowym Inspektorem Sanitarnym w Radomiu.

Prognoza przedstawia wyniki analiz i ocen w formie opisowej. Część kartograficzna została ujęta w tekście w formie schematów.

W prognozie ocenia się stan i funkcjonowanie środowiska, odporność na degradację i zdolność do regeneracji wynikające z uwarunkowań określonych w opracowaniu ekofizjograficznym oraz tendencje do zmian przy braku realizacji ustaleń planu ogólnego. Rozpatrywane są także skutki realizacji ustaleń planu ogólnego. Projektowane użytkowanie i zagospodarowanie terenów są analizowane pod kątem zgodności z uwarunkowaniami określonymi w opracowaniu ekofizjograficznym, z przepisami prawa dotyczącymi ochrony środowiska, skuteczności ochrony bioróżnorodności i właściwych proporcji pomiędzy terenami o różnych formach użytkowania. Ocenia się również określone w planie ogólnym warunki zagospodarowania przestrzennego, wynikające z potrzeb ochrony środowiska, prawidłowości gospodarowania zasobami przyrody oraz ochrony gruntów rolnych i leśnych. Uwzględniane są ponadto zagrożenia dla środowiska i wpływ na zdrowie ludzi, skutki dla istniejących form ochrony przyrody i innych obszarów chronionych i zakres zmian w krajobrazie, oraz możliwość rozwiązań eliminujących lub ograniczających negatywne oddziaływanie na środowisko. W prognozie zawarte są, jeżeli zachodzi taka potrzeba, również propozycje innych rozwiązań w projekcie planu ogólnego, sprzyjających ochronie środowiska.

Proгноza wykonana jest zgodnie z art. 51 ust. 2 pkt. 1, 2 i 3 ustawy o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko:

- zawiera informacje o zawartościach, głównych celach projektowanego dokumentu oraz jego powiązaniach z innymi dokumentami;
- zawiera informacje o metodach zastosowanych przy sporządzaniu prognozy;
- zawiera propozycje dotyczące przewidywanych metod analiz skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwość jej przeprowadzania;
- zawiera informacje o możliwym transgranicznym oddziaływaniu na środowisko oraz streszczenie w języku niespecjalistycznym;
- określa, analizuje i ocenia istniejący stan środowiska oraz potencjalne zmiany tego stanu w przypadku braku realizacji projektowanego dokumentu;
- określa, analizuje, ocenia stan środowiska na obszarach objętych przewidywanym znaczącym oddziaływaniem na środowisko;
- określa, analizuje i ocenia istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu, w szczególności dotyczące obszarów chronionych;
- określa, analizuje i ocenia istniejące problemy ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym albo krajowym, istotne z punktu widzenia projektowanego dokumentu oraz sposoby, w jakich te cele ochrony środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu;
- określa, analizuje i ocenia przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe i chwilowe oraz pozytywne i negatywne na środowisko;
- przedstawia rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko, mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu;
- przedstawia rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru oraz opis metod dokonania oceny prowadzącej do tego wyboru.

2 Zawartość, główne cele projektowanego dokumentu oraz jego powiązania z innymi dokumentami

2.1 Cele i zawartość dokumentu

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz. U. z 2023 r., poz. 1688) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 1130), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego.

Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 r. studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do końca 2025 r.

Zgodnie z art. 13 i ust. 1 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. przed sporządzeniem projektu planu ogólnego rada gminy podejmuje uchwałę o przystąpieniu do sporządzenia planu ogólnego.

Rada Gminy Kowala dnia 23 maja 2024 r. podjęła uchwałę Nr II.14.2024 Rady Gminy w Kowali w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Kowala.

W oparciu o uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostało wyznaczonych 11 stref planistycznych.

Granice opracowania planu ogólnego stanowią granice administracyjne gminy Kowala. Zakres opracowania zawiera ustalenia określone w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. z 2024 r. poz. 1130 ze zm.) oraz Rozporządzeniu Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.). Granice gminy Kowala zostały wyznaczone zgodnie z Rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 31 lipca 2025 r. w sprawie ustalenia granic niektórych gmin i miast, nadania niektórym miejscowościom statusu miasta oraz zmiany nazwy gminy (Dz. U. z 2025 r. poz. 1046), które weszło w życie z dniem 1 stycznia 2026 r.

Tabela 1. Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne

źródło: opracowanie własne

Lp.	Nazwa strefy	Liczba stref	Powierzchnia [ha]	Udział [%]
1	SJ –STREFA WIELOFUNKCYJNA Z ZABUDOWĄ MIESZKANIOWĄ JEDNORODZINNĄ	432	1232,6	16,8
2	SZ –STREFA WIELOFUNKCYJNA Z ZABUDOWĄ ZAGRODOWĄ	412	527,9	7,2
3	SU –STREFA USŁUGOWA	135	143,7	2
4	SP –STREFA GOSPODARCZA	58	281,5	3,8
5	SR –STREFA PRODUKCJI ROLNICZEJ	50	46,9	0,6
6	SI –STREFA INFRASTRUKTURALNA	8	16,8	0,2
7	SN –STREFA ZIELENI I REKREACJI	17	19,7	0,3
8	SC –STREFA CMENTARZY	4	10,9	0,1
9	SG –STREFA GÓRNICICTWA	2	40,9	0,6
10	O –STREFA OTWARTA	96	4893,5	66,6
11	SK –STREFA KOMUNIKACYJNA	14	135,6	1,8
	SUMA	1228	7350	100

Plan ogólny nie wyznacza na terenie gminy Kowala następujących stref: SW – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną, SH – strefa handlu wielkopowierzchniowego.

Dla stref SJ, SZ, SU, SP, SR, SI, SN, SC, SG, SO, SK określono profil dodatkowy zgodny z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.) lub uwzględniający istniejące uwarunkowania oraz politykę przestrzenną gminy. Określone profile dodatkowe umożliwiają uzupełnienie przeznaczeń profilu podstawowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego.

Charakter i parametry istniejącej zabudowy, analiza sąsiedztwa, istniejących uwarunkowań oraz ustalenia planów miejscowych, pozwoliły na określenie gminnych standardów urbanistycznych dla stref SJ, SZ, SU, SP, SR, SI, SN, SC, SO, częściowo SK.

Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych są kontynuacją polityki przestrzennej gminy, zapisanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i w oparciu o wykształcony układ dróg. Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. ochronę jakości krajobrazu w tym przeciwdziałanie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu z zachowaniem zwartej charakteru zabudowy nawiązującej do istniejących obiektów i otoczenia.

Warunki określone w standardach urbanistycznych muszą zostać uwzględnione przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz stanowią podstawę prawną decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu.

1) SJ – strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną

Strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodzinną została wyznaczona w granicach:

1. Terenów przeznaczonych pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną w obowiązujących planach miejscowych,
2. Terenów, które umożliwiają lokalizację zabudowy mieszkaniowej (w tym zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej),
3. Obszarów uzupełnienia zabudowy,
4. Obszarów istniejącej zabudowy mieszkaniowej i letniskowej lub rekreacji indywidualnej,
5. Terenów istniejącej lub wyznaczonej w planach miejscowych zabudowy zagrodowej, m.in. w miejscach, gdzie złożono wnioski o przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową jednorodzinną.

Nie wyznaczono strefy SJ na obszarach poza: istniejącą zabudową, ustalonymi w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenami, dla których określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej oraz wyznaczonymi obszarami uzupełnienia zabudowy.

Charakter i parametry istniejącej zabudowy, analiza sąsiedztwa, istniejących uwarunkowań oraz ustalenia planów miejscowych, pozwoliły na określenie gminnych standardów urbanistycznych dla poszczególnych stref.

Dla stref 1SJ-3SJ wyznaczono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej zgodnie z zapisami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wyznaczenie wskaźnika mniejszego niż wynikającego z załącznika nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.) jest możliwe zgodnie z §2 ust. 3 ww. rozporządzenia.

2) SZ – strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową

Strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową została wyznaczona w granicach:

1. Terenów istniejącej zabudowy zagrodowej,
2. Obszarów uzupełnienia zabudowy
3. Terenów zgodnie z przeznaczeniami w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego,
4. Część stref SZ zostało wyznaczonych na obszarach, gdzie obowiązujące plany miejscowe określają przeznaczenie umożliwiające lokalizację funkcji mieszkaniowej lub zagrodowej, na obszarach, gdzie dominuje istniejąca zabudowa zagrodowa. Przy wyznaczaniu stref SZ wzięto pod uwagę również złożone wnioski.

Nie wyznaczono stref SZ na obszarach poza: istniejącą zabudową, ustalonymi w obowiązujących miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego terenami, dla których określono przeznaczenie umożliwiające realizację funkcji mieszkaniowej/zagrodowej oraz wyznaczonymi obszarami uzupełnienia zabudowy.

W profilu dodatkowym nie dopuszczono terenów wielkotowarowej produkcji rolnej oraz biogazowni.

3) SU – strefa usługowa

Strefa usługowa została wyznaczona w granicach:

1. Terenów istniejącej zabudowy usługowej,
2. Terenów przeznaczonych do rozwoju ww. funkcji w dokumentach planistycznych,
3. Obszarów, wyznaczonych zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami, złożonymi wnioskami oraz planami inwestycyjnymi, jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy umożliwiającej rozwój gminy oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców w sferze społecznej i ekonomicznej.

Dla stref 1SU-19SU i 138SU-139SU wyznaczono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej zgodnie z zapisami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wyznaczenie wskaźnika mniejszego niż wynikającego z załącznika nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia

8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.) jest możliwe zgodnie z §2 ust. 3 ww. rozporządzenia.

4) SP – strefa gospodarcza

Strefa gospodarcza została wyznaczona w granicach:

1. Obszarów istniejącej zabudowy produkcyjnej i produkcyjno-usługowej,
2. Terenów przeznaczonych do rozwoju ww. funkcji w dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz na nowych obszarach, jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy umożliwiającej rozwój gminy oraz podnoszenie jakości życia mieszkańców w sferze społecznej i ekonomicznej,
3. Nowe tereny zabudowy w granicach stref SP zostały wyznaczone zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami oraz planami inwestycyjnymi, w tym w sąsiedztwie terenów wyznaczonych w planach miejscowych pod te funkcje oraz istniejącej zabudowy, a także w sąsiedztwie dróg wyższych klas i obszarów kolejowych,
4. Nowe strefy gospodarcze tworzące większe kompleksy zostały wyznaczone w obrębie Młodocin Mniejszy w sąsiedztwie projektowanej trasy S12 (gdzie część terenów pokrywa się z przeznaczeniem ze studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego) a także w obrębach ewidencyjnych: Ruda Mała, Parznice, Maliszów, Kosów Mniejszy.

Dla stref 1SP-6SP wyznaczono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej zgodnie z zapisami obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wyznaczenie wskaźnika mniejszego niż wynikającego z załącznika nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.) jest możliwe zgodnie z §2 ust. 3 ww. rozporządzenia.

5) SR – strefa produkcji rolniczej

Strefa produkcji rolniczej została wyznaczona w granicach:

1. Obszarów istniejącej zabudowy produkcji rolnej,
2. Terenów przeznaczonych do rozwoju ww. funkcji w dotychczasowych dokumentach planistycznych,
3. Obszarów wyznaczonych zgodnie ze zidentyfikowanymi potrzebami oraz planami inwestycyjnymi, jako kontynuacja polityki przestrzennej gminy umożliwiającej rozwój istniejących i powstanie nowych obiektów służących gospodarce rolnej w tym zakresie,
4. Strefa 2SR, 3SR obejmują istniejące stawy hodowlane.

W profilu dodatkowym nie dopuszczono terenów: biogazowni, elektrowni wiatrowej, elektrowni wodnej.

6) SI – strefa infrastrukturalna

Strefa infrastrukturalna została wyznaczona w granicach:

1. Obszarów istniejącej i planowanej infrastruktury technicznej,
2. Terenów przeznaczonych pod funkcje infrastrukturalne w dotychczasowych dokumentach planistycznych,
3. Strefy infrastrukturalne obejmują między innymi GPZ Rożki (Główny Punkt Zasilania), PSZOK w Kosowie (Punkt Selektywnego Zbierania Odpadów Komunalnych) oraz ujęcia wód podziemnych ze strefami ochronnymi.

Ponadto należy zauważyć, iż w strefach oznaczonych symbolami SJ, SZ, SU, SP, SR, SN, SC, SG, SO i SK teren infrastruktury technicznej w profilu podstawowym dotyczy terenów telekomunikacji oraz innych terenów infrastruktury technicznej o powierzchni nie większej niż 5000 m² (zgodnie z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia

Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.).

7) SN – strefa zieleni i rekreacji

Strefa zieleni i rekreacji została wyznaczona w granicach:

1. Terenach istniejącej i projektowanej zieleni urządzonej, zbiorników wodnych,
2. Terenu istniejącego boiska w Trablicach (2SN),
3. Jako uzupełnienie stref z zabudową mieszkaniową.

8) SC – strefa cmentarzy

Strefa cmentarzy została wyznaczona w granicach:

1. Terenów istniejących cmentarzy wraz z planowanymi poszerzeniami,
2. Obszarów zgodnie z planami miejscowymi oraz planami inwestycyjnymi,
3. Nowe poszerzenie wyznaczono jedynie dla cmentarza w obrębie Kowala, pozostałe strefy są zgodne z planami miejscowymi lub istniejącymi podziałami. Wyznaczone cmentarze znajdują się w obrębach ewidencyjnych: Trablice, Kowala, Bardzice, Kolonia Kończyce.

Dla strefy 4SC wyznaczono minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej zgodnie z zapisami obowiązującego miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego. Wyznaczenie wskaźnika mniejszego niż wynikającego z załącznika nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.) jest możliwe zgodnie z §2 ust. 3 ww. rozporządzenia.

9) SG – strefa górnictwa

Strefa górnictwa została wyznaczona w granicach:

1. Udokumentowanych złóż kopalin w obrębach ewidencyjnych Trablice (część) i Rożki (wraz z terenem górniczym oraz obszarem górniczym),
2. Terenów działki zgodnie ze złożonymi wnioskami,

Nie wyznaczono strefy SG na terenie złóż w obrębie ewidencyjnym Parznice, gdzie przebiegać ma trasa S12.

W profilu dodatkowym nie dopuszczono terenów: produkcji, usług handlu, usług rzemieślniczych, usług gastronomii, usług biurowych i administracji, usług nauki.

Dla stref SG nie wyznaczono gminnych standardów urbanistycznych z uwagi na charakter strefy, w której standardy urbanistyczne wynikają bezpośrednio z wymogów technicznych. Zgodnie z art. 13e u.p.z.p. dla strefy górnictwa nie jest konieczne określenie wartości maksymalnej nadziemnej intensywności zabudowy, maksymalnej wysokości zabudowy, maksymalnego udziału powierzchni zabudowy oraz minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej. Gminne standardy urbanistyczne mogą zostać określane na etapie miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy oraz przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań przestrzennych i przepisów odrębnych.

Określenie uwarunkowań zagospodarowania ww. stref oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy oraz wyznaczenie pasów ochronnych dla stref sąsiednich nastąpi na etapie sporządzenia dla tych stref miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Rekultywacja stref górnictwa po zakończeniu eksploatacji kopaliny powinna odbywać się w oparciu o ustalony kierunek i warunki przeprowadzenia rekultywacji opisane w wydanej dla danego obszaru koncesji.

10) SO – strefa otwarta

Strefa otwarta została wyznaczona w granicach:

1. Terenów o wysokich wartościach przyrodniczych poza obszarami zabudowy.

Strefy otwarte pokrywają prawie 67% powierzchni obszaru objętego planem ogólnym gminy Kowala i stanowią tym samym największą pod względem powierzchni strefę. Strefy otwarte obejmują tereny lasów, tereny rolnicze, tereny wód i zieleni naturalnej oraz tereny dróg i infrastruktury. W strefie 19SO i 44SO zlokalizowane są istniejące elektrownie słoneczne.

Dla części stref, poza terenem zieleni naturalnej ustalono w profilu dodatkowym także teren elektrowni słonecznej. Terenu elektrowni słonecznej nie dopuszczono na obszarach cennych przyrodniczo, większych kompleksów leśnych i zadrzewień, oraz na Obszarze Chronionego Krajobrazu i użytków ekologicznych. Przy wyznaczaniu profilu dodatkowego poza istniejącymi uwarunkowaniami, wzięto również pod uwagę między innymi złożone wnioski. W profilu dodatkowym dla żadnej ze stref SO nie dopuszczono terenów: elektrowni wiatrowej, elektrowni geotermalnej, elektrowni wodnej, biogazowni.

11) SK – strefa komunikacyjna

Strefa komunikacyjna została wyznaczona w granicach:

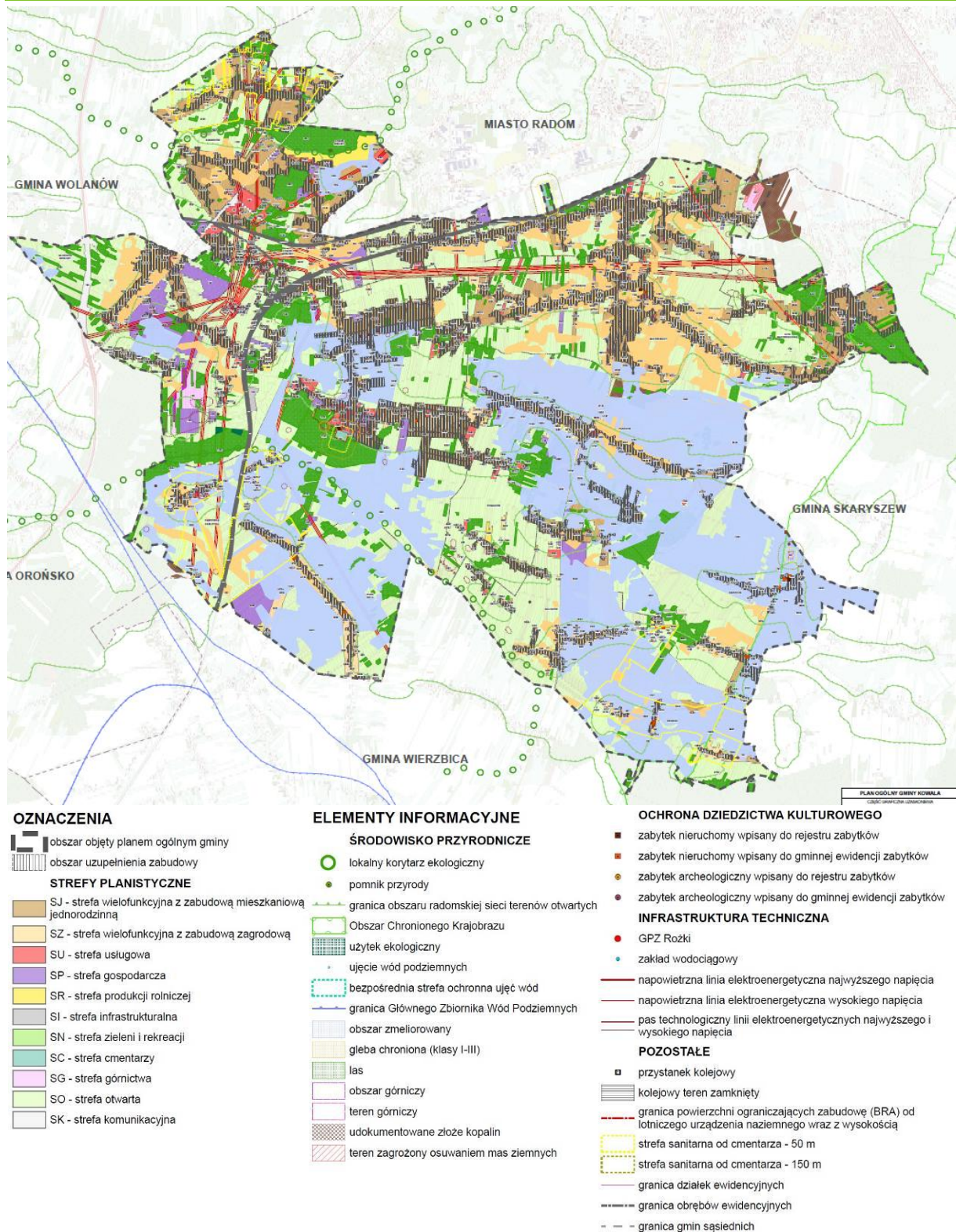
1. Istniejących dróg publicznych: trasy S7 (1SK), dróg wojewódzkich nr 735 (2SK-4SK), nr 744 (6SK, 14SK), nr 733 (7SK), drogi powiatowej tzw. Obwodnicy południowej Radomia (5SK, 15SK) oraz na terenach linii kolejowych nr 8, 22 i 576 (8SK-10SK),
2. Strefa 12 SK obejmuje stację kolejową Rożki,
3. Strefa 11SK obejmuje zabudowania przy stacji kolejowej Radom Południowy i została wyznaczona na podstawie obowiązującego planu miejscowego,
4. Strefa 13SK została wyznaczona w granicach terenu obsługi komunikacji z planu miejscowego,
5. Strefy komunikacji zostały wyznaczone głównie na podstawie działek ewidencyjnych lub planów miejscowych. Część stref komunikacji obejmuje zamknięte tereny kolejowe (8SK-10SK).

Dla stref komunikacji określono **profil dodatkowy**, odmienny dla stref 1SK-10SK, 15SK oraz dla stref 11SK-13SK, zgodnie z załącznikiem nr 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.), który umożliwia uzupełnienie przeznaczeń profilu podstawowego, nie generując konfliktów przestrzennych i umożliwia zachowanie zasad ładu przestrzennego. Dla stref 11SK-13SK, ze względu na ich charakter i lokalizację, w profilu dodatkowym ustalono także teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, a dla pozostałych terenów komunikacji ustalono jedynie teren drogi zbiorczej, teren zieleni urządzonej, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód.

Zgodnie z rozporządzeniem Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758 ze zm.) strefę komunikacyjną można wyznaczyć dla obiektów istniejących oraz planowanych, których lokalizacja jest potwierdzona ustaleniem linii rozgraniczających teren. W związku z powyższym nie wyznaczono strefy komunikacji dla planowanych dróg, w tym dla trasy S12.

Jedynie dla stref 11SK-13SK ustalono gminne standardy urbanistyczne, natomiast dla pozostałych stref komunikacyjnych nie wyznaczono gminnych standardów urbanistycznych, z uwagi na ich charakter, w których standardy urbanistyczne wynikają bezpośrednio z wymogów technicznych. Zgodnie z art. 13e ust. 2 pkt 3 u.p.z.p. dla strefy komunikacyjnej nie jest obligatoryjne określenie gminnych standardów urbanistycznych. Gminne standardy urbanistyczne mogą zostać określane na etapie miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy oraz przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań przestrzennych i przepisów odrębnych.

Rysunek 1. Projekt planu ogólnego gminy Kowala
 źródło: opracowanie własne – projekt planu ogólnego

Ponadto w projekcie planu ogólnego gminy Kowala określono obszary uzupełnienia zabudowy.

Obszary uzupełnienia zabudowy (OUZ)

Na terenie gminy Kowala obowiązuje 20 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Biorąc pod uwagę wszystkie miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, łączna powierzchnia gminy pokryta planami wynosi ok. 4011 ha. Plany miejscowe pokrywają ok. 55% powierzchni gminy. Na około 28% powierzchni planów miejscowych ustalone jest przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową i zagrodową (w tym także funkcje mieszane z usługami). Proces inwestycyjny na obszarach nie objętych dotychczas planami miejscowymi (ok. 45% powierzchni gminy) opiera się na wydawanych decyzjach o warunkach zabudowy.

Ze względu, iż plany miejscowe obejmują jedynie ok. 55% powierzchni gminy, zasadne jest wyznaczenie obszarów uzupełnienia zabudowy, aby umożliwić mieszkańcom gminy oraz inwestorom dalszy proces inwestycyjny w oparciu o plan ogólny gminy Kowala.

Obszary uzupełnienia zabudowy zostały wyznaczone zgodnie z § 1 Rozporządzenia Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 2 maja 2024 r. w sprawie sposobu wyznaczania obszaru uzupełnienia zabudowy w planie ogólnym gminy (Dz. U. z 2024 r. poz. 729, dalej rozporządzenie OUG).

W planie ogólnym wyznaczono 180 obszarów uzupełnienia zabudowy. Łączna powierzchnia obszarów uzupełnienia zabudowy z rozszerzeniami wynosi ok. 964 ha.

Tabela 2. Rozszerzenie granic OUZ dla poszczególnych obrębów ewidencyjnych

źródło: opracowanie własne

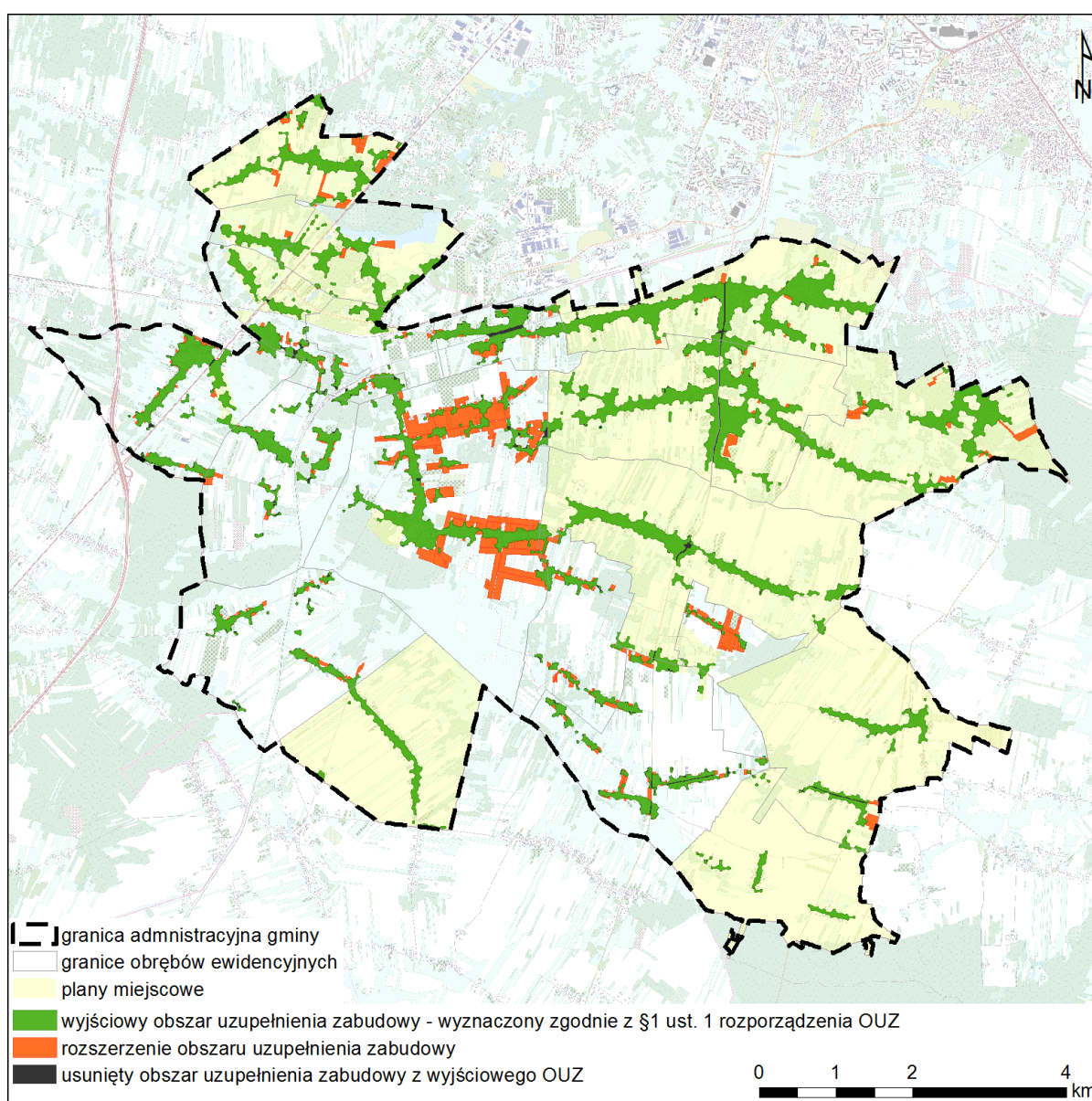
Obręb ewidencyjny	Powierzchnia wyznaczonego rozszerzenia granic OUZ (m ²)
Augustów	25828,6
Bardzice	32189,3
Błonie	0
Dąbrówka Zabłotnia	33022,4
Grabina	0
Huta Mazowskańska	89841,4
Kolonia Kończyce	110981,1
Kosów Mniejszy	12670,6
Kosów Większy	28063,3
Kotarwice	770,3
Kowala	1206386,4
Ludwinów	44054,3
Maliszów	68791,1
Mazowszany	33835,0
Młodocin Mniejszy	40150,7
Parznice	1958,3
Romanów	190912,1
Rożki	32280,1
Ruda Mała	9,8
Trablice	35817,6
Zabierzów	7416,7
Suma	1994979,2

Najwięcej rozszerzeń obszarów uzupełnienia zabudowy wyznaczono w obrębie Kowala (ok.60%). Jest to związane ze znikomym pokryciem obrębu planami miejscowymi oraz faktem, że jest to główny ośrodek gminy, gdzie rozwija się zarówno zabudowa mieszkaniowa, jak również usługowa. Rozlokowanie pozostałych rozszerzeń obszarów uzupełnienia zabudowy wynika w dużej mierze z pokrycia poszczególnych obszarów planami miejscowymi oraz istniejącą strukturą osadniczą. Przy rozszerzeniach OUZ brano pod uwagę występujące sąsiedztwo i uwarunkowania, dostęp do infrastruktury technicznej i komunikacyjnej, zachowanie ładu przestrzennego, złożone wnioski, wydane decyzje o warunkach zabudowy, zaobserwowany ruch budowlany oraz plany inwestycyjne.

Nie rozszerzano terenów OUZ na obecnie zagospodarowane tereny jako iż zgodnie z art. 61 ust. 1a u.p.z.p. dla inwestycji polegającej na odbudowie, rozbudowie lub nadbudowie obiektu budowlanego, a także dla inwestycji zmieniających zagospodarowanie terenu w sposób inny niż budowa obiektu budowlanego, nie jest konieczne położenie terenu na obszarze uzupełnienia zabudowy.

Rysunek 2. Obszary uzupełnienia zabudowy

źródło: opracowanie własne – projekt planu ogólnego

2.2 Powiązania z innymi dokumentami

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego przyjęto Uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r. w sprawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego. Określa politykę planistyczną na obszarze województwa.

Głównym założeniem jest integracja przestrzenna i społeczno-gospodarcza na poziomie krajowym oraz regionalnym. Kluczowym wyzwaniem jest centralne położenie województwa, a co za tym idzie, podjęcie działań mających na celu rozbudowę komunikacyjną oraz ochronę zasobów przyrodniczych. Kluczowe w ich wypełnieniu jest poszanowanie zasad zrównoważonego rozwoju, szczególnie ograniczonego dobra jakim jest środowisko przyrodnicze.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego, zgodnie ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, w ramach prowadzenia polityki rozwoju wyznaczył obszary funkcjonalne. Gmina Kowala kwalifikuje się do wiejskich obszarów funkcjonalnych uczestniczących w procesach rozwojowych. Plan ustala dla takich obszarów funkcjonalnych następujące zasady zagospodarowania:

- ochrona terenów otwartych przed rozpraszaniem zabudowy,
- przeciwdziałanie negatywnym skutkom suburbanizacji w aspekcie ochrony środowiska,
- ochrona krajobrazu przed chaosem inwestycyjnym i kształtowanie ładu przestrzennego,
- ochrona gruntów rolnych klas I-III oraz gruntów leśnych przed ich nieuzasadnionym przeznaczaniem na cele nierolnicze i nieleśne,
- wspieranie działalności gospodarczej towarzyszącej produkcji rolnej, a także dążenie do zrównoważonego rozwoju funkcji pozarolniczych.

W zakresie koncepcji powiązań transportowych oraz infrastruktury transportowej Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na obszarze gminy Kowala wskazuje:

- istniejącą linię kolejową nr 8 relacji Warszawa – Radom – Kielce – Kraków, która stanowi fragment Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T: sieć kompleksowa – połączenia pasażerskie i towarowe (modernizacja na odcinku Radom – Kielce);
- istniejącą linię kolejową nr 22 relacji Tomaszów Mazowiecki – Radom (prace na odcinku Tomaszów Mazowiecki – Radom oraz na przyległych łącznicach);
- postulowaną nową linię kolejową normalnotorową relacji Radom – Iłża – Ostrowiec Świętokrzyski (przebieg orientacyjny);
- istniejącą drogę ekspresową nr S7 relacji Gdańsk – Warszawa – Radom – Kielce – Kraków – Rabka Zdrój, która stanowi fragment Transeuropejskiej Sieci Transportowej TEN-T: sieć kompleksowa na odcinku Warszawa – Kraków (budowa obwodnicy Radomia – inwestycja zakończona);
- projektowaną drogę ekspresową nr S12 relacji Piotrków Trybunalski – Radom – Lublin – Chełm – Dorohusk /granica państwa/ (budowa odcinka Radom – Lublin);
- postulowany nowy przebieg drogi wojewódzkiej nr 744 na odcinku od Radomia do węzła z planowaną drogą ekspresową S12 (przebieg orientacyjny);
- trasę rowerową o zasięgu międzynarodowym.

W zakresie infrastruktury elektroenergetycznej plan określa lokalizację stacji elektroenergetycznej 220/110 kV Rożki oraz przebieg linii elektroenergetycznych 220 kV Kozienice-Rożki, Rożki-Puławy oraz Rożki-Kielce.

W zakresie ochrony środowiska i zasobów przyrody Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na obszarze gminy Kowala uwzględnia Obszar Chronionego Krajobrazu oraz użytki ekologiczne.

W zakresie opieki i ochrony dziedzictwa kulturowego Plan Zagospodarowania Przestrzennego

Województwa Mazowieckiego na części obszaru gminy Kowala wskazuje strefę ochrony krajobrazów kulturowych poza pasmami rzecznyymi wyznaczoną wokół miasta Radom.

W zakresie granic terenów zamkniętych i ich stref ochronnych Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na terenie gminy Kowala wskazuje tereny, przez które przebiegają linie kolejowe.

Plan Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego na terenie gminy Kowala wskazuje do realizacji następujące inwestycje celu publicznego:

- Budowa drogi S7 Radom - Jędrzejów, odc. obwodnica Radomia,*
- Budowa drogi S12 Radom – Lublin,
- Modernizacja linii kolejowej nr 8, odcinek Radom – Kielce,*
- Prace na linii kolejowej nr 22 i 25 na odcinku Gałkówki - Tomaszów Maz. - Radom oraz na przyległych łącznicach,
- Rozbudowa lub przebudowa linii 220 kV Kozienice – Rożki,*
- Rozbudowa lub przebudowa linii 220 kV Rożki – Kielce.*

* zrealizowane (zgodnie z Załącznikiem nr 2 do uchwały nr 1913/448/23 Zarządu Województwa Mazowieckiego z dnia 13 listopada 2023 r. – „Okresowa Ocena Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego”)

Opracowanie ekofizjograficzne podstawowe na potrzeby planu ogólnego Gminy Kowala, Budplan Sp. z o.o. 2025

Opracowanie przedstawia strukturę środowiska przyrodniczego z zaznaczeniem jego podstawowych komponentów i zachodzących między nimi związków. Rozpoznanie i charakterystyka stanu oraz funkcjonowania środowiska przyrodniczego dały podstawę do zdiagnozowania i określenia predyspozycji przyrodniczych, do kształtowania struktury funkcjonalno-przestrzennej, ze szczególnym uwzględnieniem terenów, które powinny pełnić przede wszystkim funkcje przyrodnicze oraz oceną przydatności środowiska pod różne sposoby użytkowania i formy zagospodarowania terenu.

Ekofizjograficzne uwarunkowania dla zagospodarowania przestrzennego:

Do obszarów o szczególnym znaczeniu dla prawidłowego funkcjonowania środowiska przyrodniczego zalicza się:

- obszary wartościowe pod względem przyrodniczym, które objęte zostały prawną ochroną przyrody tj. OChK Iłża – Makowiec, pomniki przyrody i użytki ekologiczne;
- lasy ochronne i większe kompleksy leśne, zwłaszcza lasy Skarbu Państwa;
- obszary tworzące harmonijny otwarty krajobraz rolniczy wraz ze skupiskami ośrodków osadniczych;
- zbiorowiska łąkowe i pastwiskowe, w tym w szczególności zbiorowiska podmokłe, występujące w obniżeniach dolinnych;
- drzewostany parków zabytkowych, aleje drzew, zadrzewienia i zakrzewienia śródpolne uzupełniające funkcje ochronne lasów (ochrona przed erozją, spływami wód powierzchniowych) oraz ułatwiają migrację gatunków;
- wody powierzchniowe tj. jeziora, rzeki, stawy, oczka itp.

Wnioski i wytyczne do planu ogólnego:

I. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY I KSZTAŁTOWANIA ŚRODOWISKA PRZYRODNICZEGO

W terenach, gdzie wysokie walory środowiska zostały zachowane (przede wszystkim Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec, zwarte kompleksy leśne), należy ograniczyć wszelkie zagrożenia oraz zapewnić ochronę wszystkich cennych obiektów i struktur przyrodniczych. W tym celu przyjmuje się główne kierunki ochrony środowiska przyrodniczego na terenie gminy:

- zachowanie drożności powiązań ekologicznych:
  - o racjonalna lokalizacja zabudowy – należy koncentrować zabudowę (nie rozpraszać), jednocześnie zachowując luki w zabudowie – szkodliwe jest tworzenie długich pasów nieprzerwanej zabudowy wzdłuż dróg;
  - o kształtowanie zabudowy w sposób niewpływający na przerwanie korytarzy ekologicznych oraz tereny sieci „greenbelt”;
  - o kształtowanie i ochrona mozaiki siedliskowej – z większą różnorodnością siedliskową wiąże się możliwość dyspersji większej liczby różnych gatunków;
  - o zachowanie płątów leśnych w obrębie korytarzy ekologicznych, które dla przemieszczających się gatunków leśnych zapewniają osłonę i ochronę termiczną;
  - o ochrona dolin rzecznych wraz z otuliną biologiczną, łąk, zadrzewień;
- ochrona ekosystemów leśnych poprzez:
  - o ograniczenie do minimum przeznaczania terenów Lasów Państwowych, w tym lasów ochronnych, na inne cele;
  - o stosowanie gatunków zgodnych z warunkami siedliskowymi, wykluczenie gatunków obcego pochodzenia, w szczególności gatunków inwazyjnych;
  - o przeciwdziałanie fragmentacji i rozdrobnieniu kompleksów leśnych oraz utrzymanie i odtwarzanie ciągłości i trwałości ekosystemów leśnych, sprzyjanie tworzeniu zwartych kompleksów leśnych, wzmacnianie ich ciągłości w ramach systemów ekologicznych;
- w granicach administracyjnych gminy występują obszary i obiekty przyrodnicze prawnie chronione, dla obszaru chronionego krajobrazu Iłża-Makowiec, dwóch użytków ekologicznych oraz jednego pomnika przyrody:
  - wskazane jest zapobieganie na terenach rolniczych postępowaniu niekontrolowanej sukcesji wtórnej i ochrona zbiorowisk łąkowych;
  - na zagospodarowanych rolniczo terenach wskazuje się na konieczność ochrony zadrzewień, śródpolnych, które przede wszystkim służą zapobieganiu sptywowi powierzchniowemu i erozji wodnej gleb i ograniczaniu erozji wietrznej;
  - pielęgnacja istniejących terenów zieleni oraz zwiększanie terenów zieleni w obrębie zwartej zabudowy gminy;
  - rekultywacja terenów przekształconych w wyniku działalności gospodarczej, realizowana przy uwzględnieniu istniejących uwarunkowań przyrodniczych oraz potrzeb wzbogacenia ich walorów przyrodniczych i krajobrazowych;
  - wsparcie rozwoju i promocja zrównoważonej turystyki, jako formy umiarkowanego użytkowania obszarów cennych przyrodniczo, uregulowanie ruchu turystycznego w obszarach o szczególnych walorach przyrodniczych.

II. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY POWIETRZA ATMOSFERYCZNEGO

Wskazuje się następujące zasady polityki przestrzennej w zakresie ochrony powietrza atmosferycznego:

- modernizacja systemów grzewczych i docieplenie budynków, w celu zmniejszenia zapotrzebowania na energię ciepłą;
- popularyzacja energii ze źródeł odnawialnych, przede wszystkim przy wykorzystaniu instalacji kolektorów słonecznych oraz ogniw fotowoltaicznych;
- zmniejszanie energochłonności sektora komunalnego, rolniczego i przemysłowo-usługowego;
- ograniczenie lokalizacji przedsięwzięć uciążliwych w zakresie emisji do powietrza, w tym odorów:
  - o w terenach zwartej zabudowy; w przypadku obiektów istniejących – realizacja zieleni izolacyjnej;

- w dolinach cieków i innych obniżeniach terenu podatnych na tworzenie zastoisk;
- utrzymanie luk w zabudowie umożliwiających ruchy mas powietrza, ograniczanie zabudowy dolin i innych obniżeń terenu;
- utrzymanie istniejących i tworzenie nowych pasów zieleni izolacyjnej w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych.

III. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY KLIMATU AKUSTYCZNEGO

- modernizacja dróg publicznych, poprawa stanu nawierzchni;
- utrzymanie istniejących i tworzenie nowych pasów zieleni izolacyjnej w sąsiedztwie głównych szlaków komunikacyjnych;
- ograniczenie lokalizacji przedsięwzięć uciążliwych w zakresie emisji hałasu:
  - w terenach zwartej zabudowy, w przypadku obiektów istniejących – realizacja zieleni izolacyjnej lub infrastruktury wyciszającej;
  - w dolinach rzek, w enklawach leśnych, w granicach korytarzy ekologicznych.

IV. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY WÓD PODZIEMNYCH I POWIERZCHNIOWYCH

- respektowanie zasad określonych dla projektowanych stref ochronnych głównych zbiorników wód podziemnych (GZWP 405);
- priorytetowa jest budowa kanalizacji w granicach obszaru całej gminy;
- kontrola wywozu nieczystości z szamb;
- zachowanie otuliny biologicznej wokół cieków lub odtwarzania zadrzewień;
- zapewnienie odpowiedniego udziału powierzchni biologicznie czynnej umożliwiającej infiltrację wód opadowych do gruntu;
- dostosowanie, ze względu na ochronę wód podziemnych, lokalizacji nowych obiektów, szczególnie tych uciążliwych dla środowiska, do struktur hydrogeologicznych.

V. WSKAZANIA W ZAKRESIE OCHRONY GLEB

- ochrona zwartych kompleksów terenów rolnych o wyższych klasach bonitacyjnych przeznaczonych do produkcji rolnej – gleb klasy II, III (chronione).

Ograniczenia i wytyczne wynikające z położenia w obrębie obszarów chronionych na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody

Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec

Obszar ten został utworzony na podstawie Uchwały Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28 czerwca 1983 r. zmieniającej uchwałę nr VI/27/77 w sprawie planu przestrzennego zagospodarowania województwa radomskiego do 1990 r. oraz planu społeczno-gospodarczego rozwoju województwa w latach 1976-1980 i kierunków rozwoju do roku 1985 (Dz. Urz. z 1983 r. Nr 9, poz. 51). Obecnie dla tego Obszaru obowiązuje Uchwała nr 25/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec.

Na obszarze zakazuje się:

1. realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.);
2. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;

3. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
4. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwosuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;
5. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybicka;
6. likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
7. budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m w obszarze Natura 2000 a 50 m na pozostałym terenie od:
  - a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,
  - b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, 1688, 1890, 1963 i 2029)
 - z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybickiej.

Zakaz, o którym mowa w pkt 1, nie dotyczy przedsięwzięć służących obsłudze ruchu komunikacyjnego, turystyce oraz przedsięwzięć bezpośrednio związanych z rolnictwem i przemysłem spożywczym.

Zakaz, o którym mowa w pkt 7, nie dotyczy obszarów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących, w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Użytki ekologiczne

Na terenie użytków ekologicznych, zgodnie z Rozporządzeniem Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dn. 8.07.2005 w sprawie użytków ekologicznych ze zmianą, zakazuje się:

- niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
- wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;
- uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby;
- dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybickiej;
- likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
- wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
- zmiany sposobu użytkowania ziemi;
- wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
- umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybicką i łowiecką;
- zbioru, niszczenia, uszkodzenia roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
- umieszczania tablic reklamowych.

Pomniki przyrody

Na terenie gminy Kowala zlokalizowane są 4 pomniki przyrody: głąz narzutowy w miejscowości Kotarwice oraz 3 dęby szypułkowe Kosów Większy.

W myśl ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody art. 45 w stosunku do pomników przyrody wprowadza się m.in. zakazy niszczenia lub uszkodzenia obiektu, uszkodzenia systemu korzeniowego, a także zmiany stosunków wodnych.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXVI.194.2020 Rady Gminy Kowala z dnia 27 listopada 2020 r. w stosunku do ww. pomników przyrody wprowadza się następujące zakazy:

1. niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu,
2. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
3. uszkodzenia i zanieczyszczenia gleby,
4. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej lub wodnej,
5. umieszczania tablic reklamowych na drzewach.

Ograniczenia wynikające z istniejących zagrożeń naturalnych

Na obszarze Gminy Kowala zgodnie z danymi Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej PIG-PIB nie występują udokumentowane osuwiska, zlokalizowano natomiast 3 tereny zagrożone ruchami masowymi w obrębach Kowala-Stępcocina oraz Trabllice. Zgodnie z art. 110a. ust.1 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 poz. 54) tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi objęte są obserwacją prowadzoną przez Starostę.

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego (MZP) i mapami ryzyka powodziowego (MRP), opracowanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie na terenie gminy Kowala nie występują obszary szczególnego zagrożenia powodzią ani innych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo występowania powodzi.

Ograniczenia wynikające z położenia w obrębie GZWP nr 405 – Niecka Radomska

Na terenie gminy Kowala znajduje się jeden Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP):

- GZWP Nr 405 Niecka Radomska – udokumentowany;

Wody Głównych Zbiorników Wód Podziemnych podlegają ochronie prawnej na tych samych zasadach, co wszystkie wody podziemne, a ponadto objęte mogą być dodatkową ochroną obszarową poprzez ustanowienie obszarów ochronnych. W dokumentacji hydrogeologicznej dla GZWP 405 określano projektowane strefy ochronne. Ograniczenia dotyczą przede wszystkim ograniczeń dla lokalizacji obiektów potencjalnie uciążliwych dla wód. Dyrektor RZGW w Warszawie wprowadził proponowane zakazy w sprawie ustanowienia obszaru ochronnego GZWP Nr 405.

Ograniczenia wynikające z występowania stref ochronnych ujęć wód

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. z 2024 r., poz. 1087) w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody.

Zasilanie w wodę Gminy Kowala do celów bytowo – gospodarczych odbywa się poprzez istniejące ujęcia wód wglebnych, tj.:

- z ujęcia w miejscowości Dąbrówka Zabłotnia składającego się z 2 studni na dz. nr ew. 898/1 i 899/1. Wydajność ujęcia wynosi 100 m³/h;
- z ujęcia nazwanego „Rudka Wielka” w miejscowości Dąbrówka Zabłotnia. Wydajność eksploatacyjna

wynosi 160 m³/h. Ujęcie to ma być studnią wspomagającą pracę istniejącego ujęcia w m. Dąbrówka Zabłotnia w okresie największego poboru wody, występującego w miesiącach letnich.

Dla ujęcia wody podziemnej składającego się z 2 studni głębinowych wchodzących w skład ujęcia wód podziemnych „Dąbrówka Zabłotnia”, gmina Kowala, powiat radomski ustanowiono strefę ochronną tj. Tereny ochrony bezpośredniej, zgodnie z Decyzją z dnia 6 września 2019 r. Dyrektora Zarządu Zlewni w Radomiu (znak: WA.ZUZ.4.4100.51.2018.2019EMG).

Teren ochrony bezpośredniej obejmuje:

- teren ogrodzonej stacji wodociągowej na działkach nr ewid. 973/1, 899/1, 898/1 oraz na częściach działek o nr ewid. 898/3, 897, obręb 0004 Dąbrówka Zabłotnia;
- ogrodzony teren na częściach działek o nr ewid. 813/1, 819/1, 954/1 obwód 0004 Dąbrówka Zabłotnia.

W terenie ochrony bezpośredniej ustalono następujące zasady gospodarowania we wskazanym obszarze:

1. Odprowadzanie wód opadowych lub roztopowych w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
2. Zagospodarowanie terenów zielenią;
3. Odprowadzanie poza granice terenu ochrony bezpośredniej ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
4. Ograniczanie wyłącznie do niezbędnych potrzeb przebywanie osób niezatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody.

Ograniczenia wynikające z występowania terenów zmeliorowanych

Obszar opracowania stanowi teren częściowo zmeliorowany, w związku z czym w ramach realizacji zabudowy na tych obszarach należy stosować zapisy dotyczące melioracji regulowane przez ustawę z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne.

Ograniczenia wynikające z występowania złóż kopalin

Zgodnie z art. 72 ust. 1 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 54 ze zm.) w planie ogólnym gminy wymagane jest uwzględnienie obszarów występowania złóż kopalin oraz obecnych i przyszłych potrzeb ich eksploatacji. Zgodnie z przepisami prawa złoża kopalin podlegają ochronie, a eksploatację złóż prowadzi się w sposób gospodarczo uzasadniony, przy zastosowaniu środków ograniczających szkody w środowisku i przy zapewnieniu racjonalnego wydobycia i zagospodarowania kopaliny.

Na terenie gminy Kowala występuje 9 udokumentowanych złóż kopalin. 8 z nich stanowią złoża kruszywa naturalnego, natomiast w jednym wydobywane są surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego.

Wyznaczono 4 obszary perspektywiczne występowania złóż kopalin. Za perspektywiczne dla kruszywa naturalnego uznano 2 obszary z miejscowości Trabllice i 1 obszar w miejscowości Huta Mazowskańska, gdzie prognozowane jest wydobycie piasku. Natomiast w miejscowości Rożki i częściowo Dąbrówka Zabłotnia wyznaczono obszar perspektywiczny, gdzie występować mogą pokłady torfu.

Ograniczenia wynikające z występowania gleb chronionych

Na terenie gminy Kowala występują gleby zaliczane do wysokich klas bonitacyjnych (II – III klasa bonitacyjna). W przypadku lokalizacji inwestycji na tych terenach (na etapach mpzp) należy uzyskać pozwolenie na przeznaczenie gruntu rolnego i leśnego na cele nierolnicze i nieleśne lub w przypadku braku miejscowego planu miejscowego – pozwolenia na wyłączenie z produkcji rolnej od odpowiedniego organu.

Ograniczenia wynikające z występowania gruntów leśnych

Grunty leśne podlegają ochronie na podstawie ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz. U. z 2024 r., poz. 82) i w przypadku lokalizacji inwestycji na tych terenach (na etapie

opracowywania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego) należy uzyskać od odpowiedniego organu zgodę na zmianę przeznaczenia gruntów leśnych na cele nieleśne.

Ograniczenia wynikające z niekorzystnych warunków budowlanych

Część terenów gminy stanowi obszary niekorzystne, utrudniające budownictwo. Biorąc jednak pod uwagę obecne już zainwestowanie terenu, w znacznej mierze nie jest to uwarunkowanie silnie ograniczające. W celu lokalizacji zabudowy zaleca się przeprowadzenie badań hydrogeologicznych.

I. Strefy planistyczne – ocena przydatności terenów dla rozwoju funkcji użytkowych

W opracowaniu ekofizjograficznym oceniono mocne strony oraz istniejące ograniczenia środowiskowe dla wyznaczenia poszczególnych stref planistycznych na terenie gminy Kowala oraz określono przydatność terenów gminy do objęcia daną strefą planistyczną.

Tabela 3. Strefy planistyczne – ocena możliwości wyznaczenia stref na terenie gminy Kowala

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dodatkový				
SW	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową wielorodzinną	teren zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren handlu wielkopowierzchniowego, teren zieleni naturalnej, teren ogrodów działkowych, teren lasu, teren wód	30	<p>stosunkowo dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym jakości powietrza, klimatu akustycznego;</p> <p>umiarkowane walory krajobrazowe i przyrodnicze;</p> <p>potencjalne miejsca zatrudnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> • sektor rolniczy, • w pobliskim mieście Radom; <p>wysoki udział terenów</p> <p>o korzystnych warunkach dla posadowienia budynków;</p> <p>dostęp do usług handlowych, oświaty, ochrony zdrowia, usług kultury, sportu i rekreacji (Radom);</p>	<p>udział gleb chronionych I-III klasy bonitacyjnej;</p> <p>konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów wiejskich;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadowienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p> <p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;</p>	<p>istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej wielorodzinnej wraz z zabudową usługową oraz towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej</p> <p>tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych</p>
SJ	strefa wielofunkcyjna z zabudową mieszkaniową jednorodziną	teren zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej, teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren zabudowy letniskowej lub rekreacji indywidualnej, teren ogrodów działkowych, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	<p>stosunkowo dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym jakości powietrza, klimatu akustycznego;</p> <p>stosunkowo niskie walory krajobrazowe i przyrodnicze;</p> <p>potencjalne miejsca zatrudnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> o sektor rolniczy, o w pobliskim mieście Radom; <p>wysoki udział terenów</p> <p>o korzystnych warunkach dla posadowienia budynków;</p> <p>dostęp do usług handlowych, oświaty, ochrony zdrowia, usług kultury, sportu i rekreacji (Radom);</p>	<p>udział gleb chronionych I-III klasy bonitacyjnej;</p> <p>konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów wiejskich;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadowienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p> <p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu</p>	<p>istniejące tereny zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej wraz z zabudową usługową oraz towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej</p> <p>tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych</p>

¹ Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wrysów (Dz. U. z 2023 r. poz. 2758).

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dotatkowy				
						i użytkowaniu terenów;	
SZ	strefa wielofunkcyjna z zabudową zagrodową	teren zabudowy zagrodowej, teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	<p>stosunkowo dobry stan środowiska przyrodniczego, w tym jakości powietrza, klimatu akustycznego;</p> <p>stosunkowo niskie walory krajobrazowe i przyrodnicze;</p> <p>potencjalne miejsca zatrudnienia:</p> <ul style="list-style-type: none"> o sektor rolniczy, o w pobliskim mieście Radom; <p>wysoki udział terenów o korzystnych warunkach dla posadowienia budynków;</p> <p>dostęp do usług handlowych, oświaty, ochrony zdrowia, usług kultury, sportu i rekreacji (Radom);</p> <p>dominujące rolnicze wykorzystanie terenu;</p>	<p>przewaga średniej i słabej jakości gleb;</p> <p>konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów wiejskich;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadowienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p> <p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;</p>	<p>istniejące tereny zabudowy zagrodowej oraz tereny produkcji w gospodarstwach rolnych wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej</p> <p>tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych oraz usytuowania względem zabudowy mieszkaniowo-usługowej ze względu na możliwą uciążliwość zapachową (odory)</p>
SU	strefa usługowa	teren usług, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	<p>potrzeba rozwoju/ uzupełnienia oferty sektora usługowego – w szczególności na terenach wiejskich;</p> <p>wolne tereny inwestycyjne;</p> <p>przewaga średniej i słabej jakości gleb;</p>	<p>konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów wiejskich;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadowienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p> <p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;</p>	<p>istniejące tereny zabudowy usługowej wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej</p> <p>tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych</p>
SH	strefa handlu wielkopowierzchniowego	teren handlu wielkopowierzchniowego, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren usług, teren składów i magazynów, teren elektrowni słonecznej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	<p>oddalenie od dużych ośrodków miejskich – Radom;</p> <p>dostęp do drogi ekspresowej, drogi krajowej, dróg wojewódzkich i linii kolejowej;</p> <p>wolne tereny inwestycyjne;</p>	<p>udział gleb chronionych I-III klasy bonitacyjnej;</p> <p>konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów wiejskich;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy</p>	<p>obecnie na terenie gminy nie występują wielkopowierzchniowe obiekty handlowe, przy czym ze względu na wolne tereny inwestycyjne, w tym tereny pod rozwój działalności gospodarczej oferowane przez</p>

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dodatkowy				
						<p>ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadwienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p> <p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;</p>	<p>samorząd, brak jest przeciwwskazań dla wyznaczenia tej strefy - lokalizacja nowej zabudowy jest zależna od ograniczeń środowiskowych oraz usytuowania względem zabudowy mieszkaniowej, lokalizacja obiektu handlu wielkopowierzchniowego może nastąpić wyłącznie na podstawie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego</p>
SP	strefa gospodarcza	teren produkcji, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren usług, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	20	<p>silne tradycje przemysłowe, obecność znaczących zakładów przemysłowych;</p> <p>wolne tereny inwestycyjne;</p> <p>dostęp do drogi ekspresowej, drogi krajowej, dróg wojewódzkich i linii kolejowej;</p>	<p>udział gleb chronionych I-III klasy bonitacyjnej;</p> <p>konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów wiejskich;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadwienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p> <p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;</p>	<p>istniejące tereny zabudowy produkcyjnej wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej</p> <p>tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych oraz usytuowania względem zabudowy mieszkaniowej</p>
SR	strefa produkcji rolniczej	teren produkcji w gospodarstwach rolnych, teren wielkotowarowej produkcji rolnej, teren akwakultury i obsługi rybactwa, teren komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren rolnictwa z zakazem zabudowy, teren biogazowni, teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni wiatrowej, teren elektrowni wodnej, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren	30	<p>korzystne ukształtowanie terenu oraz warunki topoklimatyczne;</p> <p>popyt na zdrową żywność;</p> <p>dominujące rolnicze wykorzystanie terenu;</p> <p>rozwijające się rolnictwo;</p> <p>udział gleb chronionych I-III klasy bonitacyjnej;</p>	<p>przewaga średniej i słabej jakości gleb;</p> <p>konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów wiejskich;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadwienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody</p>	<p>istniejące tereny produkcji w gospodarstwach rolnych wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej</p> <p>tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych oraz usytuowania</p>

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dotatkowy				
			wód			<p>gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p> <p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;</p>	względem zabudowy mieszkaniowo-usługowej ze względu na możliwą uciążliwość zapachową (odory)
SI	strefa infrastrukturalna	teren infrastruktury technicznej, teren komunikacji	teren usług, teren produkcji, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	20	<p>potrzeba rozwoju infrastruktury technicznej, tj. obiekty i urządzenia infrastruktury technicznej związane z elektroenergetyką, gazownictwem, gospodarką odpadami, gospodarką wodno-kanalizacyjną oraz urządzenia wodne</p>	<p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;</p> <p>konieczność koncentracji zabudowy – z uwagi na potrzebę kanalizacji terenów wiejskich;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadowienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p>	<p>istniejące tereny infrastruktury technicznej wraz z towarzyszącymi terenami aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi</p> <p>tereny wolne od zabudowy przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych</p>
SN	strefa zieleni i rekreacji	teren zieleni urządzonej, teren plaży, teren wód, teren komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren usług sportu i rekreacji, teren usług kultury i rozrywki, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren usług nauki, teren usług edukacji, teren usług zdrowia i pomocy społecznej, teren ogrodów działkowych, teren zieleni naturalnej, teren lasu	50	<p>umiarkowane walory krajobrazowe i przyrodnicze;</p> <p>występowanie terenów objętych ochroną prawną (OChK Ilża-Makowiec, użytki ekologiczne);</p> <p>rozwinięta komunikacja - dostęp do drogi ekspresowej, drogi krajowej, dróg wojewódzkich i linii kolejowej;</p> <p>potrzeba wykorzystania potencjału turystycznego i walorów przyrodniczych gminy, rozwoju infrastruktury turystycznej, stworzenia przestrzeni do wypoczynku</p>	<p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadowienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p>	<p>istniejące tereny zieleni urządzonej wraz z towarzyszącymi terenami komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej</p> <p>tereny wolne od zabudowy, o wysokich walorach przyrodniczych i krajobrazowych, przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych</p>

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dodatkowy				
						<p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p>	
SC	strefa cmentarzy	teren cmentarza, teren komunikacji, teren zieleni urządzonej, teren infrastruktury technicznej	teren usług kultu religijnego, teren usług handlu detalicznego, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	30	-	<p>strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy ograniczenia zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów;</p> <p>wymagania dotyczące realizacji terenów cmentarnych określają:</p> <ul style="list-style-type: none"> o ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 887 ze zm.); o rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie pod cmentarze (Dz.U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315); o rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz.U. z 2008 r. Nr 48, poz. 284); o rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków (Dz.U. z 2011 r. Nr 75, poz. 405); <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych;</p> <p>tereny o niekorzystnych warunkach dla posadowienia budynków (tarasy zalewowe cieków, doliny cieków, ze zwierciadłem wody gruntowej utrzymującej się na głębokości ok. 1,0 m p.p.t.);</p> <p>ograniczenia występowania i obszarowych form ochrony przyrody; wynikające z punktowych</p> <p>udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;</p> <p>potrzeba ochrony przed nadmierną zabudową korytarzy ekologicznych i obszaru greenbelt;</p> <p>lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;</p>	<p>istniejące tereny cmentarne wraz z towarzyszącymi terenami usługowymi, aktywnymi przyrodniczo, komunikacyjnymi oraz infrastruktury technicznej</p> <p>tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest poszerzenie istniejących cmentarzy bądź realizacja nowych, przy uwzględnieniu wymagań dotyczących realizacji terenów cmentarnych i ograniczeń środowiskowych</p>
SG	strefa górnictwa	teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren produkcji, teren usług handlu, teren usług rzemieślniczych, teren usług gastronomii, teren usług biurowych i administracji, teren usług nauki, teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód	-	udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania;	ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;	<p>tereny, na których udokumentowano złoża kopalin wraz z terenami towarzyszącymi eksploatacji</p> <p>tereny, na których planuje się wydobywanie, co umożliwi uzyskanie, po udokumentowaniu złoża, pozwolenia na wydobywanie (koncesji)</p>
SO	strefa otwarta	teren rolnictwa z zakazem zabudowy,	teren elektrowni wiatrowej,	-	walory krajobrazowe i przyrodnicze (występowanie punktowych i	strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy	tereny aktywne przyrodniczo wraz z towarzyszącymi terenami komunikacji i

symbol literowy ¹	nazwa strefy planistycznej ¹	profil funkcjonalny strefy planistycznej ¹		minimalny udział powierzchni biologicznie czynnej [%] ¹	mocne strony	ograniczenia środowiskowe	przydatność terenów do objęcia strefą planistyczną
		podstawowy	dodatkowy				
		teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód, teren komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren elektrowni słonecznej, teren elektrowni geotermalnej, teren elektrowni wodnej, teren biogazowni, teren zieleni urządzonej		obszarowych form ochrony przyrody); zwarte kompleksy leśne, w tym lasy własności Skarbu Państwa; dolina rzeczne; dominujące rolnicze wykorzystanie terenu; część gminy położona jest w zasięgu sieci greenbelt;	i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów; ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody;	infrastruktury technicznej realizacja OZE przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych
SK	strefa komunikacyjna	teren autostrady, teren drogi ekspresowej, teren drogi głównej ruchu przyspieszonego, teren drogi głównej, teren komunikacji kolejowej i szynowej, teren komunikacji kolei linowej, teren komunikacji wodnej, teren komunikacji lotniczej, teren obsługi komunikacji, teren infrastruktury technicznej	teren drogi zbiorczej, teren usług handlu detalicznego, teren usług gastronomii, teren usług turystyki, teren zieleni urządzonej, teren lasu, teren zieleni naturalnej, teren wód	-	potrzeba zapewnienia obsługi komunikacyjnej nowych terenów inwestycyjnych; inwestycje wynikające z Planu Zagospodarowania Przestrzennego Województwa Mazowieckiego;	strefy ochrony bezpośredniej ujęć wód podziemnych, w obrębie których obowiązują liczne zakazy i ograniczenia w zagospodarowaniu i użytkowaniu terenów; ograniczenia wynikające z występowania punktowych i obszarowych form ochrony przyrody; udokumentowane złoża kopalin, które podlegają ochronie w celu zabezpieczenia możliwości ich eksploatacji lub wykorzystania; lokalne ograniczenia dla zabudowy – obszary zagrożone osuwiskami;	istniejące tereny komunikacyjne wraz z towarzyszącymi terenami usługowymi, infrastruktury technicznej oraz tereny aktywne przyrodniczo, na których planuje się poszerzenie istniejących bądź realizację nowych ciągów komunikacyjnych, przy uwzględnieniu ograniczeń środowiskowych

3 Metody zastosowane przy sporządzaniu prognozy

Prognozę sporządzono na podstawie rozpoznania terenowego uwarunkowań ekofizjograficznych i walorów krajobrazowych, identyfikacji potencjalnych zagrożeń i uciążliwości. Analizowano dostępne opracowania planistyczne i dokumentacyjne na poziomie gminy, powiatu, województwa i kraju oraz oceny realizacji obowiązków prawnych i skuteczności rozwiązań chroniących środowisko przed nadmierną eksploatacją zasobów oraz wprowadzaniem zanieczyszczeń antropogenicznych do środowiska.

4 Propozycje dotyczące przewidywanych metod analizy skutków realizacji postanowień projektowanego dokumentu oraz częstotliwość jej przeprowadzania

Monitoring skutków wdrażania i funkcjonowania ustaleń planu ogólnego, tj. zgodność miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego z określonymi strefami planistycznymi oraz gminnymi standardami urbanistycznymi będzie prowadzony przez Radę Gminy Kowala na bieżąco, w trakcie procedury uchwalania mpzp.

5 Transgraniczne oddziaływanie na środowisko

Realizacja ustaleń projektu planu ogólnego nie spowoduje transgranicznego oddziaływania na środowisko ze względu na znaczne oddalenie obszaru gminy od granic państwa. Ponadto ustalenia projektu planu ogólnego dotyczą jedynie strefowania obszaru gminy oraz nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych – z uwagi na kierunkowy, ogólny charakter dokumentu oraz brak wskazania konkretnych inwestycji nie ma podstaw do prognozowania transgranicznego oddziaływania na środowisko.

6 Streszczenie w języku niespecjalistycznym

W niniejszej prognozie ocenia się skutki, które mogą wynikać z ustaleń projektu planu ogólnego, tj. projektowanych stref planistycznych oraz określonych gminnych standardów urbanistycznych, które mogą wpływać na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, emitowanie hałasu i pól elektromagnetycznych oraz powodować ryzyko wystąpienia awarii.

Analogicznie ocenia się skutki wpływu realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na powierzchnię ziemi, glebę, kopaliny, wody powierzchniowe i podziemne, klimat, zwierzęta i rośliny.

Przedmiotem oceny zawartej w prognozie są ustalenia projektu planu ogólnego gminy Kowala, sporządzonego zgodnie z uchwałą Nr II.14.2024 Rady Gminy Kowala z dnia 23 maja 2024 r. w sprawie przystąpienia do sporządzenia planu ogólnego gminy Kowala.

Plan ogólny jako akt prawa miejscowego jest podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Plan ogólny nie ustala konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, lecz określa strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne (parametry i wskaźniki urbanistyczne), co ma na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy i harmonijnego zagospodarowania jej przestrzeni, bez niekontrolowanego rozlewu zabudowy.

W ramach planu ogólnego uwzględniono uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a następnie na ich podstawie, zgodnie z art. 13a ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określono strefy planistyczne, gminne standardy urbanistyczne oraz obszary uzupełnienia zabudowy.

W oparciu o uwarunkowania zagospodarowania przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, zostało wyznaczonych 9 stref planistycznych.

Wskazane ustalenia gminnych standardów urbanistycznych są kontynuacją polityki przestrzennej

gminy, zapisanej w dotychczasowych dokumentach planistycznych oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i w oparciu o wykształcony układ dróg. Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. ochronę jakości krajobrazu w tym przeciwdziałanie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu z zachowaniem zwartej charakteru zabudowy nawiązującej do istniejących obiektów i otoczenia.

Ustalenia planu ogólnego są zgodne z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego przyjętym uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

Wyznaczone strefy planistyczne uwzględniają istniejące uwarunkowania przestrzenne, przyrodnicze, konserwatorskie oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego w tym kompozycji przestrzennych w otoczeniu zabytków. Ponadto strefy te wskazują istniejącą zabudowę, której utrzymanie w planach miejscowych bądź decyzjach o warunkach zabudowy będzie możliwe przy uwzględnieniu ograniczeń wynikających przepisów odrębnych m.in. z zakresu ochrony przyrody, ochronie zabytków i opiece nad zabytkami czy prawa wodnego.

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego, dotycząca jedynie strefowania obszaru gminy oraz nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych, wykazała, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony zasobów naturalnych, obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, walorów krajobrazowych, zabytków i dóbr materialnych oraz bezpieczeństwa ludzi.

Rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego są korzystne i jedyne pod względem ochrony środowiska jakie plan ogólny ma możliwość ustalić zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130).

7 Charakterystyka środowiska przyrodniczego obszaru objętego sporządzeniem planu ogólnego

7.1 Charakterystyka i lokalizacja terenu opracowania

Kowala to gmina wiejska położona w powiecie radomskim, w południowej części województwa mazowieckiego. Od północy graniczy z gminą miejską Radom oraz gminą wiejską Wolanów. Od wschodu graniczy z gminą miejsko-wiejską Skaryszew, od południa z gminą wiejską Wierzbica, zaś od zachodu z gminą wiejską Orońsko.

Gmina zajmuje obszar o powierzchni ok. 73,5 km². Ośrodkiem centralnym jest miejscowość Kowala-Stępcina. Liczba mieszkańców wynosi 12 493 osób (GUS, 2024). Kowala należy do mniejszych gmin powiatu radomskiego, natomiast pod względem liczby mieszkańców lokuje się nieco powyżej średniej dla całego regionu.

Gmina składa się z 18 sołectw (Augustów, Bardzice, Dąbrówka Zabłotnia, Grabina, Huta Mazowskańska, Kończyce – Kolonia, Kosów, Kotarwice, Kowala, Ludwinów, Maliszów, Mazowszany, Młodocin Mniejszy, Parznice, Romanów, Rożki, Ruda Mała, Trablice) oraz 28 obrębów ewidencyjnych (Adamów, Augustów, Bardzice, Bukowiec, Dąbrówka Zabłotnia, Grabina, Huta Mazowskańska, Józefów, Kończyce-Kolonia, Kosów, Kotarwice, Kowala-Kolonia, Kowala-Stępcina, Kowalówka, Ludwinów, Maliszów, Mazowszany, Młodocin Mniejszy, Kąty, Osiek, Parznice, Romanów, Rożki, Ruda Mała, Stawki, Trablice, Walentynów, Zenonów).

Przez teren Gminy Kowala przebiega droga ekspresowa S7, drogi wojewódzkie nr 733 relacji Wolanów – Skaryszew o znaczeniu regionalnym, nr 735 stanowiąca dawną drogę krajową DK7, nr 744 relacji Radom – Starachowice o znaczeniu regionalnym oraz linie kolejowe nr 8 relacji Warszawa Zachodnia- Kraków Główny, nr 22 Tomaszów Mazowiecki- Radom oraz nr 576 relacji Wolanów- Rożki, co daje gminie szczególne możliwości jej rozwoju.

Kowala jest gminą typowo wiejską z gruntami rolnymi stanowiącymi ok. 77% ogólnej powierzchni. Przeważa zabudowa zagrodowa, budownictwo mieszkaniowe jednorodzinne oraz zabudowa związana z prowadzoną działalnością gospodarczą. Poza zwartą zabudowę wsi występuje zabudowa rozproszona w formie

kolonijnej. Większość miejscowości ma charakter typowych ulicówek o zabudowie skupionej wzdłuż głównej drogi przebiegającej przez miejscowość. W północnej części gminy, graniczącej z Radomiem, zabudowa jest bardziej intensywna, zwarta na całej długości ulicy, miejscowości są największe pod względem liczby mieszkańców (Trablice, Parznice, Kotarwice, Ludwinów, Mazowszany, Kosów). W południowej części gminy zabudowa jest luźniejsza, a miejscowości mniejsze. Na obszarze gminy występują również pojedyncze tereny produkcyjno-magazynowe, usytuowane wśród zabudowy mieszkaniowej.

W gminie Kowala w 2024 r. zarejestrowanych było 1 279 podmiotów gospodarki narodowej. Przeważają przedsiębiorstwa sektora prywatnego – 1 267, do sektora publicznego przynależy jedynie 12 przedsiębiorstw. Największy udział w strukturze podmiotów gospodarczych w gminie Kowala przypada na usługi – 64%, przemysł i budownictwo stanowi 33% wszystkich podmiotów gospodarczych, a niewielka część (2%) to podmioty zajmujące się rolnictwem, leśnictwem, łowiectwem i rybactwem.

Lesistość jest bardzo niska i wynosi zaledwie ok. 10,1 % (GUS, 2024). Występuje w niej znaczne zróżnicowanie klas bonitacyjnych gleb oraz duże rozdrobnienie areałów gospodarstw rolnych.

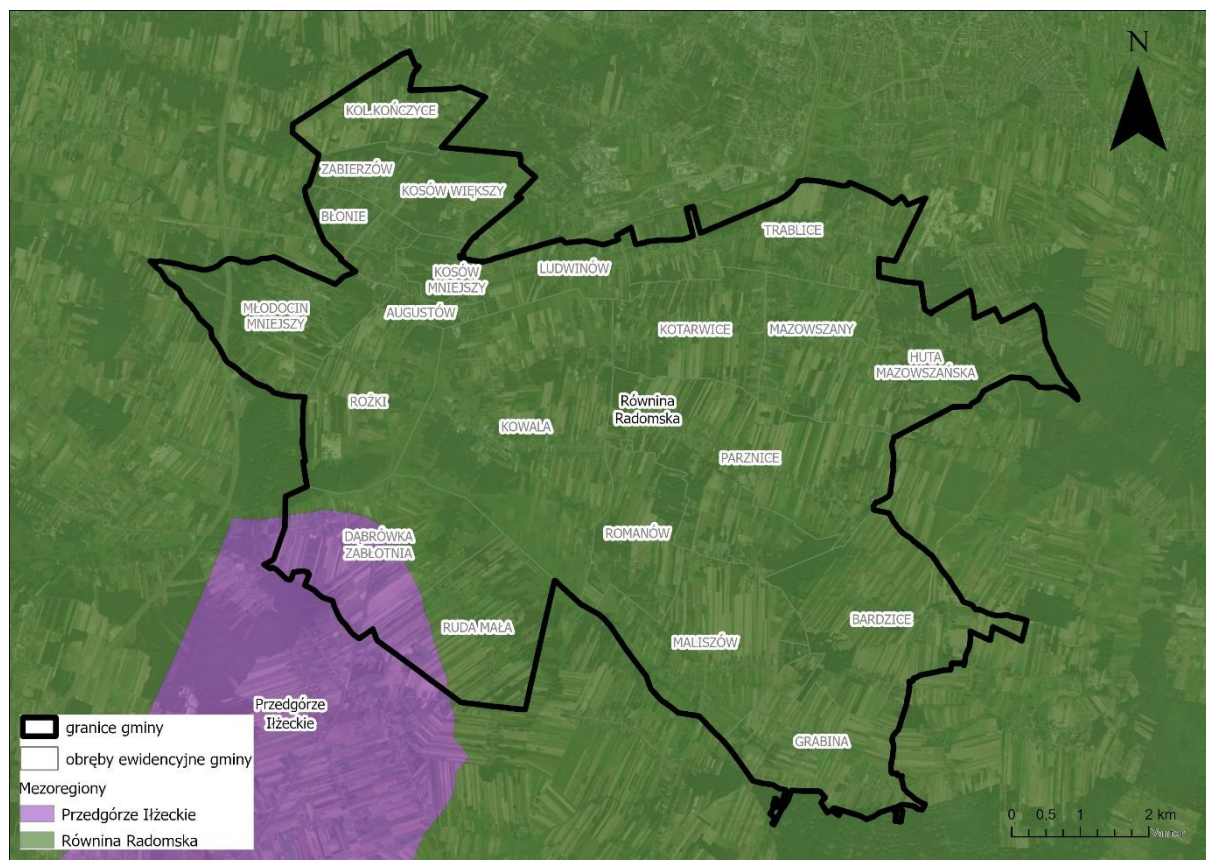
Gmina charakteryzuje się zróżnicowanymi walorami przyrodniczo-krajobrazowymi. Niewielka wschodnia część gminy położona jest w Obszarze Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec. Gminę przecina rzeka Mleczna (na której utworzone są stawy hodowlane), a także malowniczo położona rzeka Oronka, w rejonie których występują również większe kompleksy leśne. Predysponuje to teren gminy Kowala do rozwoju funkcji rekreacji, wypoczynku i rolnictwa ekologicznego (znaczne tereny użytków rolnych).

Brak jest większych ograniczeń dla zabudowy w gminie. Obostrzenia w zagospodarowaniu wynikają jedynie z położenia części gminy w terenie gruntów rolnych klas chronionych, obszarze chronionego krajobrazu oraz przecinających ją liniowych elementów infrastruktury technicznej i komunikacji (napowietrzne linie elektroenergetyczne, drogi, linie kolejowe).

Rysunek 4. Podział Gminy Kowala na regiony fizyczno –geograficzne

źródło: opracowanie własne na podstawie warstw tematycznych PIG-PIB: Środowisko - regiony fizyczno-geograficzne Polski, J. Solon i inni, 2018

Zgodnie z fizycznogeograficzną regionalizacją Polski (Kondracki, 2002) obszar gminy leży na pograniczu dwóch prowincji: Niżu Środkowoeuropejskiego i Wyżyn Polskich. Granicę morfologiczną między tymi jednostkami wyznacza strefa łagodnych wzniesień zbudowanych z wapieni górnourajskich, która biegnie od okolic Orońska na południowy wschód przez Wierzbicę do okolic Iłży.

Równina Radomska² to rozległy mezoregion położony między doliną Pilicy na północnym zachodzie a doliną Wisły na wschodzie. Mezoregion jest równiną ukształtowaną przez działalność lądolodu i wód roztopowych podczas zlodowaceń środkowopolskich. Powierzchnia terenu obniża się na północny wschód i północ, a w części południowo-wschodniej ku wschodowi i przeważająco kształtuje się na poziomie 145–195 m n.p.m. Obszary najwyższe położone nawiązują do wychodni mezozoiku (głównie w pobliżu granicy Równiny Radomskiej z obszarami wyżynnymi), bądź są to pagórki akumulacji glacialnej i fluwioglacjalnej. Oprócz form polodowcowych i wodnolodowcowych rzeźbę, głównie części wschodniej regionu, urozmaicają pagórki wydymowe. Równinę przecinają dość płytkie i szerokie doliny rzek: Radomki, Wiązownicy, Drzewiączki, Mlecznej, Iłżanki. Węższe doliny cechują Krępiankę i Zwoleńkę. Pokrywa lessowe, występujące pomiędzy Krępianką a Kamienną, niwelują urozmaicenie podłoża.

Równinę Radomską odwadniają dopływy Wisły lub jej lewobrzeżnego dopływu – Pilicy. Do Pilicy nawiązują rzeki w północnej części regionu: Drzewiczka i Pierzchnianka. Część środkowa odwadniana jest przez Radomkę z dopływami: Wiązownicą, Szabasówką, Dobrzycą, Mleczną z Pacynką. Bezpośrednio do Wisły płyną: Zagożdżonka, Plewka, Zwoleńka, Iłżanka i Krępianka. Na Radomce funkcjonuje sztuczne Jezioro Domaniowskie, na Mlecznej – zalew Borki.

Pokrywa glebowa odzwierciedla zróżnicowanie skał macierzystych obszaru. Dominują gleby płowe i

² Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.) 2021. Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań.

rdzawe oraz brunatne, miejscami występują rędziny. W dolinach ukształtowały się mady, gleby torfowe, mułowe i murszowe.

Przedgórze Łżeckie położone jest w północno-wschodniej części makroregionu, pomiędzy Równiną Radomską na północy, Małopolskim Przełomem Wisły na wschodzie, Wyżyną Sandomierską na południu i Garbem Gielniowskim na zachodzie.

Obszar zbudowany jest ze skał jurajskich i kredowych, pokrytych utworami czwartorzędowymi, w tym lessami. Rzeźba obszaru jest zróżnicowana, deniwelacja wynosi maksymalnie 181,8 m. W krajobrazie zaznaczają się niewysokie, monoklinalne wzniesienia, wznoszące się maksymalnie do ok. 312 m n.p.m. (na południe od wsi Aleksandrów).

Obszar poprzecinany jest dolinami Kamiennej i Łżanki oraz ich dopływów. Najniższy punkt mezoregionu znajduje się w korycie dolnej Kamiennej (130,4 m n.p.m.). W regionie przeważają rędziny właściwe, gleby płowe, rdzawe i bielcowe wytworzone z piasków wodnolodowcowych, a także gleby płowe i czarne ziemie powstałe na lessach oraz mady. Obszar należy do dorzecza Wisły. Główne cieką to: Kamienna z dopływami (Oleśnica, Świślina, Przepaść, Szewnianka, Młynówka), Łżanka i Radomka z dopływami (Małyszyniec, Jabłonica, Porąbka, Oronka z dopływem z Rudy Wielkiej, Kobyłka, Korzeniówka, Szabasówka), Krępianka, zaś zbiorniki wodne to Pasterniak (stanowiący użytek ekologiczny), Pętkowice Kolonia (starorzecze Kamiennej), stawy na Oronce, zbiornik na Jabłownicy, Zalew Łżecki, zbiornik w Koszorowie, tzw. jezioro Lubianka, zbiornik Piachy, Zalew Brodzki, Zbiornik Rejów, zbiornik k. Rzućkowa, Zalew w Chlewiskach, Zalew Topiołki. W mezoregionie dominują krajobrazy wyżyn i niskich gór z rodzaju węglanowego oraz krzemianowego i glinokrzemianowego (erozyjnego) z gatunkiem pogórzy, płaskowyży falistych oraz nizin peryglacialnych z pagórami ozowymi (k. Tarłowa) i kemowymi. Na uwagę zasługują malownicze krajobrazy wapiennego przełomu rzeki Kamiennej w Bałtowie oraz krajobrazy lessowe z wąwozami.

7.3 Budowa geologiczna, warunki budowlane

Budowa geologiczna

Utwory czwartorzędowe pokrywają teren całej gminy. Związane są ze zlodowaceniem środkowo- i południowopolskim. Pokrywają one występujące również na tym terenie utwory kredy i trzeciorzędu.

Osady zlodowaceń południowopolskich mają miąższość ok. 10 m. Są to żwiry i piaski lodowcowe. Powyżej zalegają gliny zwalowe o miąższości między 3 a 20 m oraz piaski i żwiry wodnolodowcowe o miąższości dochodzącej do 6 m.

Osady zlodowaceń środkowopolskich są bardzo powszechne na powierzchni powiatu radomskiego. Są to głównie gliny zwalowe, piaski i żwiry wodnolodowcowe. W obniżeniach terenu występują namuły zagłębień bezodpływowych, a także mułki, mady i piaski jeziorne. W rejonach dolin rzecznych spotkać można również torfy.

Najstarszymi utworami są osady jury górnej reprezentowane przez: wapienie, margle, wapienie dolomityczne, oolitowe i organodetrytyczne, zlepy muszlowe, iłowce i mułowce margliste oraz piaskowce wapniste. Występują w formie płatów o nieregularnym zasięgu i zmiennej miąższości.

Warunki budowlane

Rzeźba terenu na ogół nie stwarza problemów dla rozwoju osadnictwa.

Do obszarów o niekorzystnych warunkach geologiczno-inżynierskich (utrudniających budownictwo) zalicza się tereny występowania gruntów słabonośnych w stanie luźnym (piaski rzeczne) i gruntów organicznych holoceniowych takich jak: torf, mułki, namuły torfiaste i piaszczyste oraz eoliczne utwory wydymowe. Zwierciadło wody gruntowej na tych obszarach występuje tu na głębokości 0-2 m poniżej powierzchni terenu.

Obszary o niekorzystnych warunkach budowlanych występują na równinach torfowych i namułach torfiastych, a także na namułach den dolinnych w obniżeniach wytopiskowych w dolinie rzeki Radomki w północnej części obszaru badań oraz w dolinach rzek: Mlecznej i Pacynki, a także na południe od miejscowości Trabllice. Projektowanie i budowa obiektów budowlanych na obszarach o warunkach niekorzystnych wymaga wykonania badań geologiczno-inżynierskich.

7.4 Surowce mineralne

Na terenie gminy Kowala występuje 7 udokumentowanych złóż kopalni. 6 z nich stanowią złoża kruszywa naturalnego, natomiast w jednym wydobywane są surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego.

Tabela 4. Wykaz udokumentowanych złóż kopalni na terenie Gminy Kowala

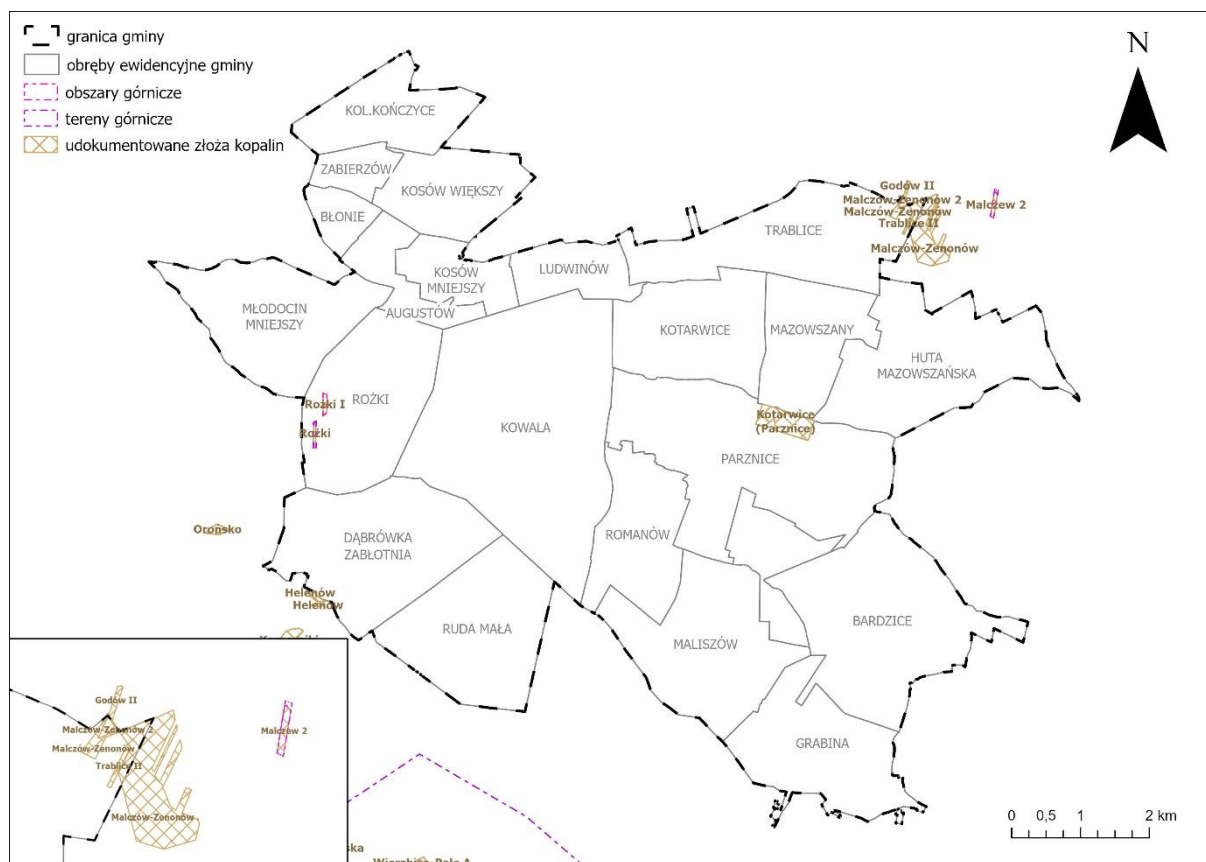
źródło: Bilans zasobów złóż kopalni w Polsce wg stanu na 15.04.2026 r., PIG-PIB 2026; baza MIDAS

Lp.	Złoże	Kopalina	Nr systemowy MIDAS	Powierzchnia	Stan zagospodarowania	Obszar i teren górniczy
1.	Helenów	Kruszywa naturalne	5242	2,08 ha	złoże rozpoznane szczegółowo	-
2.	Kotarwice (Parznice)	Surowce ilaste d/p kruszywa lekkiego	1277	22,681 ha	złoże rozpoznane wstępnie	-
3.	Malczów-Zenonów	Kruszywa naturalne	1617	37,24 ha	złoże rozpoznane szczegółowo	-
4.	Malczów-Zenonów 2	Kruszywa naturalne	18086	0,9714 ha	złoże rozpoznane szczegółowo	-
5.	Rożki	Kruszywa naturalne	18219	1,0748 ha	złoże zagospodarowane	Rożki
6.	Rożki I	Kruszywa naturalne	18569	1,65 ha	złoże zagospodarowane	Rożki I
7.	Trablice II	Kruszywa naturalne	18217	1,2187 ha	złoże rozpoznane szczegółowo	-

Na terenie gminy wyznaczono 4 obszary perspektywiczne występowania złóż kopalni. Za perspektywiczne dla kruszywa naturalnego uznano 2 obszary z miejscowości Trablice i 1 obszar w miejscowości Huta Mazowska, gdzie prognozowane jest wydobycie piasku. Natomiast w miejscowości Rożki i częściowo Dąbrówka Zabłotna wyznaczono obszar perspektywiczny, gdzie występować mogą pokłady torfu.

Rysunek 5. Udokumentowane złoża, obszary oraz tereny górnicze

źródło: warstwy tematyczne CBDG PIG: MIDAS – złoża, tereny i obszary górnicze kopalni

Na terenie gminy wyznaczono 4 obszary perspektywiczne występowania złóż kopalni. Za perspektywiczne dla kruszywa naturalnego uznano 2 obszary z miejscowości Trabllice i 1 obszar w miejscowości Huta Mazowskańska, gdzie prognozowane jest wydobycie piasku. Natomiast w miejscowości Rożki i częściowo Dąbrówka Zabłotna wyznaczono obszar perspektywiczny, gdzie występować mogą pokłady torfu.

7.5 Gleby

Gleby gminy Kowala uwarunkowane są występowaniem danych utworów geologicznych. Na powierzchni wysoczyzn występują głównie zwietrzałe gliny zwałowe oraz naglinowe piaski pokrywowe, fluwioglacjalne i eoliczne. Wykształciły się na nich gleby brunatne wylugowane, płowe i bielcowe. W dolinach rzek, na skale macierzystej jaką są piaski drobnoziarniste i namuły piaszczyste powstały gleby zaliczane do mad piaszczystych i próchnicznych.

Kowala jest typową gminą rolniczą, gdzie grunty rolne stanowią ok. 88,2% jej powierzchni. Gleby wykazują umiarkowanie dobrą jakość do produkcji rolniczej.

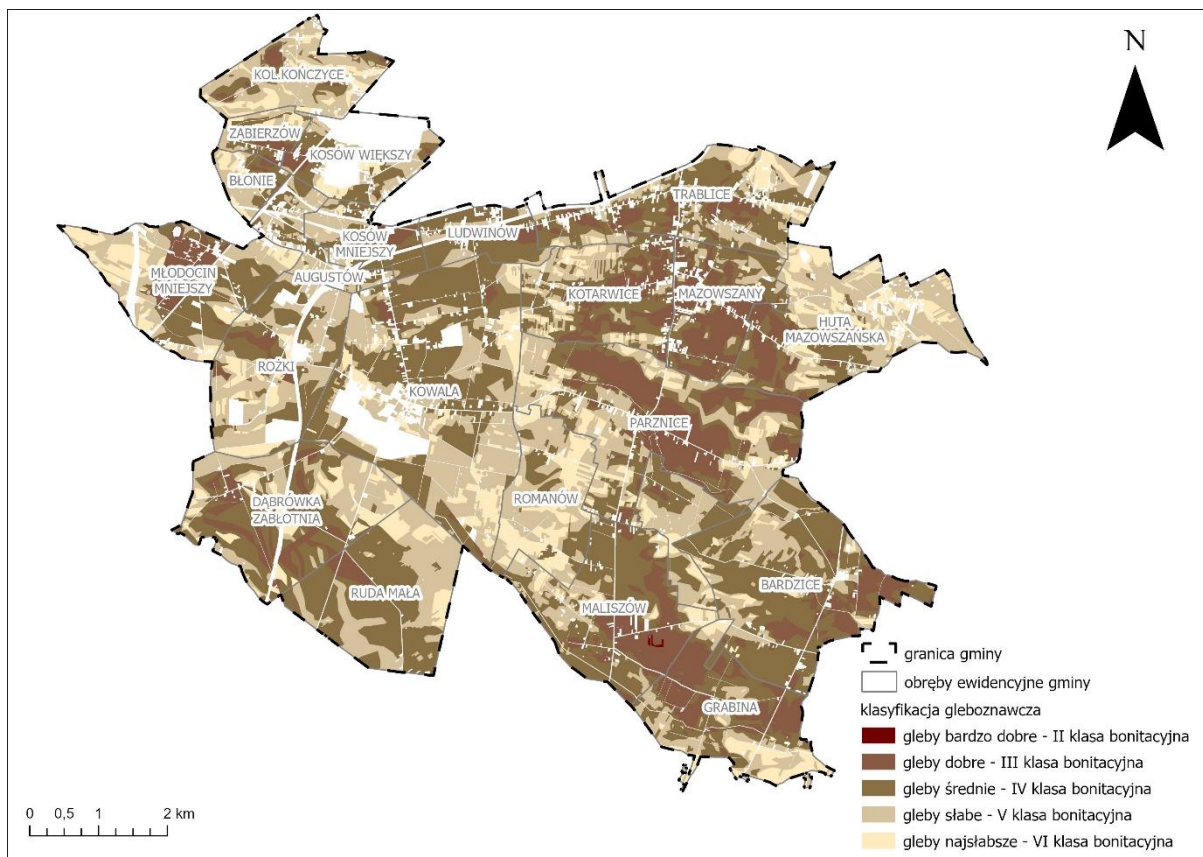
Udział poszczególnych klas bonitacyjnych:

- klasy II–III – 15,5 % (1 037,6 ha);
- klasa IV – 39,5 % (2 625,3 ha);
- klasa V i VI – 45,0 % (2 991,5 ha).

Na terenie gminy gleby klas II–III stanowią znaczny obszar, zwłaszcza we wschodniej części analizowanego obszaru. Należy unikać przeznaczenia na cele nierolnicze tych terenów.

Rysunek 6. Klasyfikacja bonitacyjna gleb na terenie gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na danych EGiB

W gminie Kowala występują następujące kompleksy glebowo-rolnicze:

- pszenno dobry i pszenno-żytni (gleby brunatne i bielcowe);

żytni – gleby brunatne o niskiej zawartości składników pokarmowych i ograniczonej pojemności wodnej;

- żytni bardzo słaby (gleby brunatne wytworzone na piaskach luźnych).

Najlepsze właściwości użytkowe mają gleby brunatne i bielcowe kompleksu pszenno dobrego lub pszenno-żytniego. Gleby te występują głównie w Kotarwicach, Mazowszanach, Parznicach i Józefowie. Gleby brunatne o niskiej zawartości składników pokarmowych i ograniczonej pojemności wodnej występują we wsiach: Kowala, Huta Mazowskańska, Romanów, Rożki, Ruda Mała, Młodocin Mniejszy, Dąbrówka Zabłotnia, Trabllice oraz Parznice. Gleby te są zaliczane do kompleksu żytnio-ziemniaczanego słabego. Najlepsze gleby w gminie to ubogie brunatne gleby z piasków luźnych, zaliczane do bardzo słabego kompleksu żytniego i VI klasy bonitacyjnej.

7.6 Hydrologia i hydrogeologia

Wody powierzchniowe

W granicach gminy przebiegają granice zlewni dopływów Radomki: Szabasówki od źródeł do Kobyłki bez Kobyłki (rzeka Oronka), Mlecznej bez Pacynki (rzeka Mleczna oraz Strumień Godowski), Garlicy (rzeka Garlica), oraz granica zlewni dopływu Wisły, dopływów rzeki Iłżanki – Modrzejowianki (rzeka Kobyłanka).

W okresie z lodowacenia środkowopolskiego większość wymienionych rzek do ukształtowania swoich dolin wykorzystywała szerokie rynny, z wiązane genetycznie z przepływem wód fluwioglacjalnych. Dna tych rzek są szerokie i płaskie, a spadki podłużne małe, co sprzyja zabagnieniu i meandrowaniu rzek. Największe zabagnienia występują w dolinach Modrzejowicy, Iłżanki i Oronki. W dolinie Modrzejowicy stwierdzono wysięki

i młaki.

Brak jest naturalnych zbiorników wód powierzchniowych, z wyjątkiem małych starorzeczy oraz bagiennych oczek śródleśnych. Na terenie gminy kowala występują zbiorniki retencyjne w miejscowości Młodocin Mniejszy i Bardzice. W okolicach Kosowa z wód rzeki Kosówki korzysta gospodarstwo stawowe o powierzchni 25 ha (w skład którego wchodzi 11 zbiorników), na podstawie pozwolenia wodnoprawnego wydanego przez starostę radomskiego.

Łącznie wody powierzchniowe w gminie zajmują ok. 0,5% powierzchni.

Radomka jest rzeką typowo nizinną, jej dopływy Oronka i Garlica przepływają przez gminę w południowej i zachodniej jej części. Rzeką Mleczna natomiast biegnie w północnej części gminy. W ich dolinach występują przede wszystkim użytki zielone, grunty orne, lasy oraz kompleks stawów rybnych o powierzchni ok. 26 ha. Rzeką Strumień Godowski przepływa w północno-wschodniej części gminy.

Rzeka Kobylanka, będąca dopływem Iłżanki, która stanowi lewostronny dopływ Wisły, przepływa we wschodniej części gminy, gdzie graniczy z gruntami ornymi, lasami oraz towarzyszy zabudowie we wsi Parznice.

Jednolita część wód (JCW) to podstawowa jednostka gospodarki wodnej (łącznie z ochroną środowiska) w myśl polskiego prawa wodnego, zgodnie z Ramową Dyrektywą Wodną. Jednolita część wód jest pojęciem obejmującym zarówno zbiorniki wód stojących, jak i cieków, a także przybrzeżne fragmenty wód morskich i wody podziemne³.

Na terenie gminy występują cztery jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych:

- Szabasówka do Kobylki (PLRW20001025223);
- Mleczna (PLRW20001025269);
- Modrzejowianka do Kobylki (PLRW200010236639);
- Garlica (PLRW200010252269).

---

³ Guidance document no 2. Identification of Water Bodies, Luksemburg: Office for Official Publications of the European Communities, 2003, s. 5, ISBN 92-894-5122-X.

Rysunek 7. Jednolite części wód powierzchniowych Gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie danych MPHP

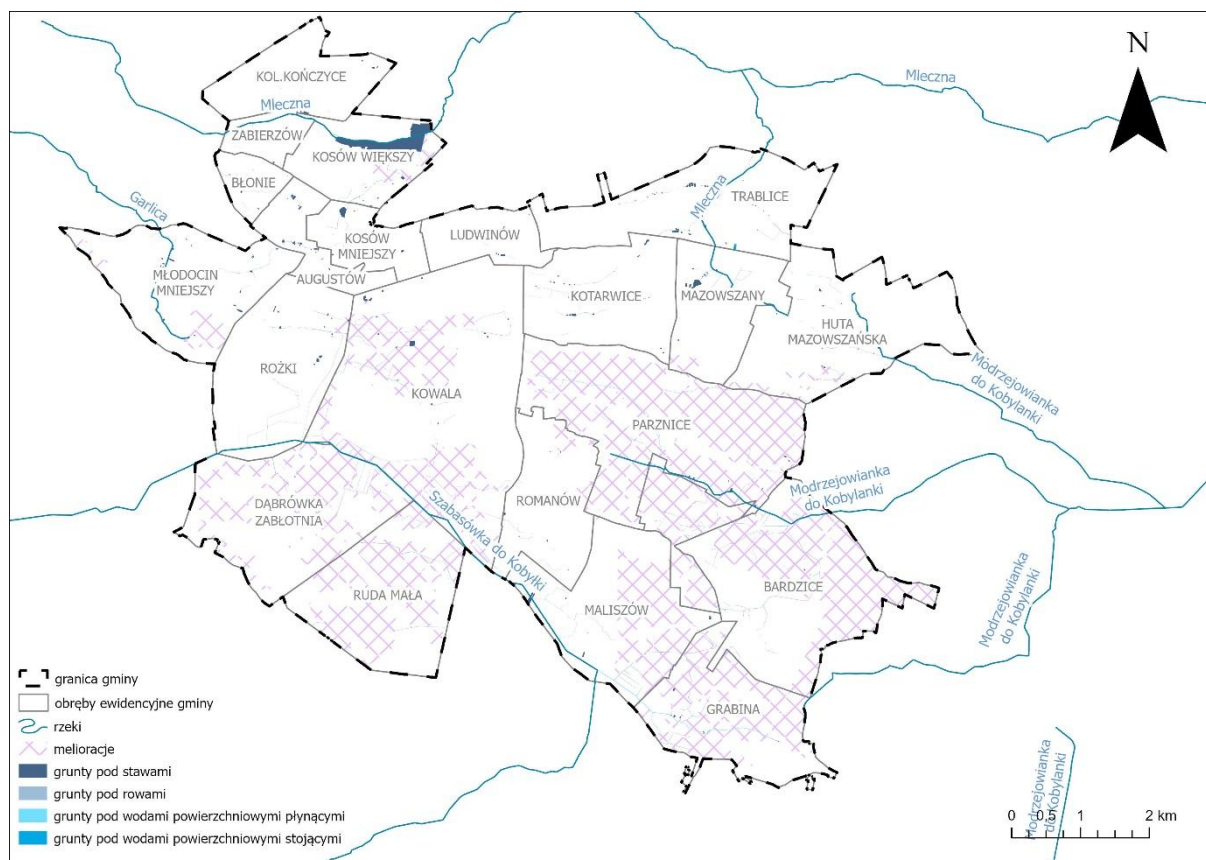
Obszary gruntów zmeliorowanych

W myśl art. 195 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1087 ze zm.) melioracje wodne polegają na regulacji stosunków wodnych w celu polepszenia zdolności produkcyjnej gleby i ułatwienia jej uprawy. Z kolei art. 192 ust. 1 zakazuje m.in. niszczenia lub uszkodzenia urządzeń wodnych, utrudniania przepływu wody w związku z wykonywaniem lub utrzymywaniem urządzeń wodnych, z tego względu należy zachować szczególną ostrożność przy wykonywaniu prac ziemnych w pobliżu rowów i rurociągów drenarskich tak aby ich nie uszkodzić.

Na części gminy (Parznice, Bardzice, Grabina, Maliszów, Kowala, Ruda Mała, Dąbrówka Zabłotna, Młodecin Mniejszy, Huta Mazowskańska, Kosów Większy) występuje gęsta sieć rowów melioracyjnych.

Rysunek 8. Melioracje na terenie Gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych

Wody podziemne

Pośród typów wód podziemnych najpowszechniejszymi są:

- wody gruntowe, które występują najtęcej i oddzielone są od powierzchni ziemi przepuszczalną strefą ponad zwierciadłem wody (strefa aeracji), intensywnie zasilane przez infiltrujące opady atmosferyczne;
- wody wgłębne, znajdujące się w warstwach wodonośnych pokrytych utworami słabo przepuszczalnymi. Związek z powierzchnią jest ograniczony, co zmniejsza zasilanie, ale zwiększa odporność na zanieczyszczenia;
- wody głębinowe, czyli wody izolowane od powierzchni ziemi większymi kompleksami utworów nieprzepuszczalnych.

Na obszarze gminy ujmowane są trzy poziomy wód podziemnych:

- czwartorzędowy poziom wodonośny związany z piaskami fluwioglacjalnymi na głębokości 5–26 m, oraz piaskami współczesnych dolin rzecznych na głębokości 0,5–1,0 m;
- kredowy poziom wodonośny, posiadający wody o charakterze szczelinowo-porowym, przykryty utworami nieprzepuszczalnymi – glinami zwałowymi i łami trzeciorzędowymi, wykształcony w postaci piasków i piaskowców;
- jurajski poziom wodonośny – wody szczelinowo-krasowe o ponadnormatywnej zawartości manganu i żelaza, występujący pod utworami przepuszczalnymi.

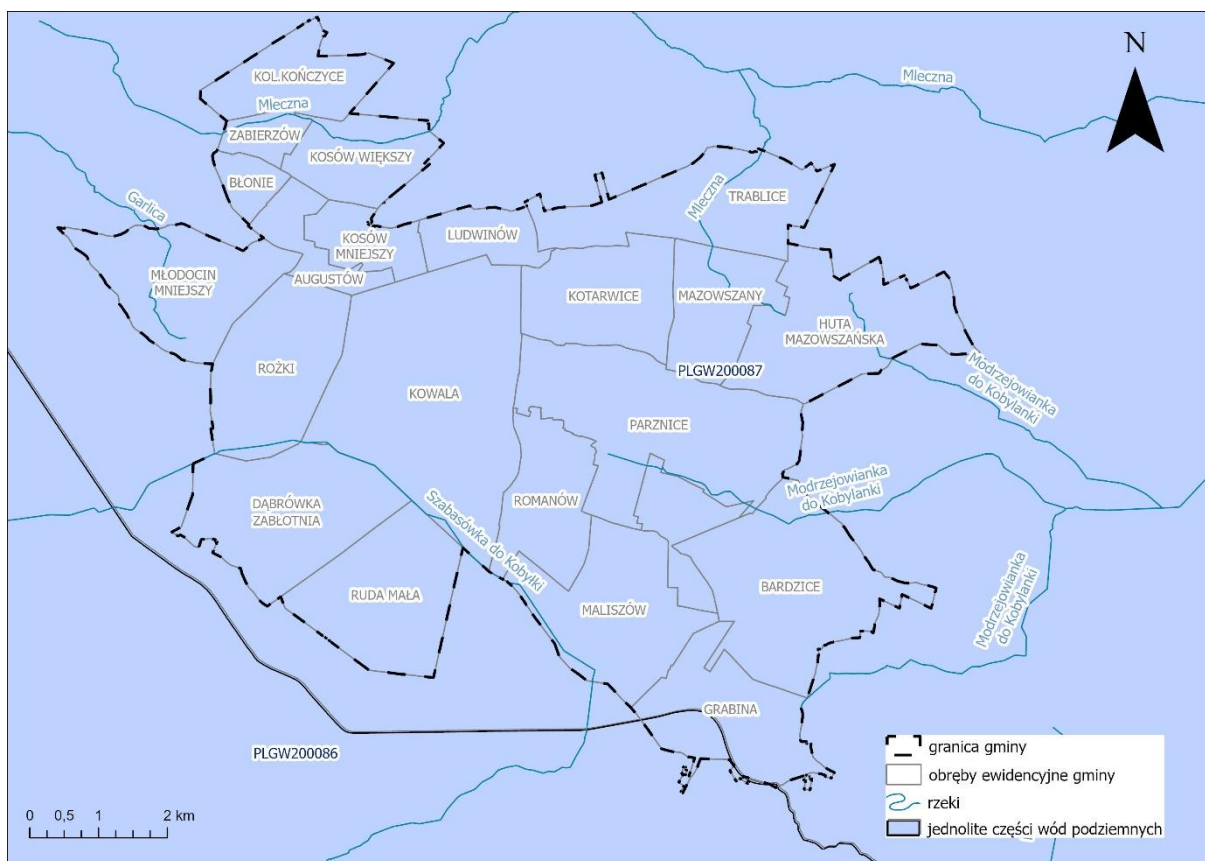
Jednostką wyznaczoną do przeprowadzania oceny ilościowego i jakościowego stanu wód podziemnych jest jednolita część wód podziemnych (JCWPd). Jednolita część wód podziemnych oznacza określoną objętość wód podziemnych występującą w obrębie warstwy wodonośnej lub zespołu warstw wodonośnych. Wydzielana jest jako zbiorowisko wód podziemnych, występujących w warstwie lub warstwach wodonośnych, stanowiących lub

mogących stanowić źródło wody do spożycia znaczące w zaopatrzeniu ludności lub istotne dla kształtowania pożądanego stanu wód powierzchniowych i ekosystemów lądowych. Podstawowymi kierunkami środowiskowymi w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych jest utrzymanie lub poprawa ich jakości w celu zachowania dobrego stanu ilościowego oraz chemicznego.

Gmina Kowala położona jest w zasięgu 2 JCWPd: nr 86 i 87. JCWPd nr 86 przebiega w południowej części gminy Kowala i stanowi zaledwie niewielką część terenu opracowania. Prawie cała gmina znajduje się w z

Rysunek 9. Jednolite części wód podziemnych Gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie MPHP

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych

Główne Zbiorniki Wód Podziemnych (GZWP) to wydzielone szczególnie cenne i zasobne struktury wodonośne, wytypowane jako wymagające ochrony obszary, spełniające określone wymagania ilościowe i jakościowe oraz stanowiące istotne w skali kraju rezerwuary dla zaopatrzenia ludności w wodę.

Wody Głównych Zbiorników Wód Podziemnych podlegają ochronie prawnej na tych samych zasadach, co wszystkie wody podziemne, a ponadto mogą być objęte dodatkową ochroną obszarową poprzez ustanowienie obszarów ochronnych, które mają na celu utrzymanie dobrego stanu jakościowego i ilościowego wód podziemnych poziomu zbiornikowego. Zgodnie z art. 141 ustawy Prawo wodne obszary ochronne zbiorników wód podziemnych ustanawia Wojewoda na wniosek Wód Polskich, w drodze aktu prawa miejscowego. Są to obszary, na których mogą obowiązywać zakazy oraz ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów lub korzystania z wód w celu ochrony zasobów tych wód przed degradacją, a przede wszystkim ich jakości (stanu chemicznego). Na obszarach ochronnych może być zakazane lub ograniczone wykonywanie robót lub innych czynności, które mogą spowodować trwałe zanieczyszczenie gruntów lub wód, a w szczególności lokalizowania inwestycji zaliczonych do przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko.

Rysunek 10. Obszary ochronne zbiornika nr 405 Niecka radomska

źródło: opracowanie własne na podstawie podobszarów projektowanego obszaru ochronnego GZWP nr 405 RZGW

Podobszar B o minimalnym zestawie działań ochronnych, zajmuje powierzchnię 2 006,7 km², czyli 66,2% obszaru zasilania GZWP 405. Podobszar ten dominuje głównie w północnej części niecki radomskiej, czyli w rejonie, gdzie poziom kredowy przykryty jest nadkładem utworów młodszych.

Nakazy, zakazy i ograniczenia proponowane do projektu rozporządzenia Dyrektora RZGW w Warszawie dotyczącego ustanowienia obszaru ochronnego GZWP nr 405:

- Nakaz uzgadniania z właściwym dyrektorem RZGW: studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy i strategii rozwoju województwa, miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego i planów przestrzennego zagospodarowania województwa, lokalizacji inwestycji celu publicznego oraz warunków zabudowy dla przedsięwzięć wymagających uzyskania pozwolenia wodnoprawnego do wydania którego organem właściwym jest marszałek województwa lub dyrektor regionalnego zarządu gospodarki wodnej;
- Nakaz opracowywania ocen oddziaływania na środowisko wszystkich przedsięwzięć, mogących potencjalnie znacząco oddziaływać na środowisko, w szczególności na wody podziemne, wraz z dokumentacją hydrogeologiczną określającą warunki hydrogeologiczne w związku z projektowaniem takiej inwestycji;
- Zakaz składowania lub przechowywania odpadów promieniotwórczych, podziemnych składowisk odpadów komunalnych, niebezpiecznych, oraz innych niż niebezpieczne i obojętne;
- Zakaz rekultywacji terenów pogórnicznych i zdegradowanych odpadami zagrażającymi jakości wód podziemnych;
- Wyznaczenie obszarów zwartej zabudowy w celu wyposażenia w systemy kanalizacji zbiorczej i oczyszczalni dla ścieków komunalnych;

- Intensyfikacja programu szkolenia rolników w zakresie stosowania dobrych praktyk w użytkowaniu i przechowywania nawozów;
- Systematyczna kontrola stanu i funkcjonowania przydomowej gospodarki ściekowej oraz rygorystyczne egzekwowanie wymogów prawnych w tym zakresie.

Na podobszarze B, obejmującym tereny podatne na zanieczyszczenie:

1. Zakaz rekultywacji odpadami wyrobisk poeksploatacyjnych lub terenów zdegradowanych, jeżeli z oceny oddziaływania na środowisko, wykonanej zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, wynika możliwość negatywnego oddziaływania tych odpadów na jakość wód podziemnych.
2. Zakaz realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko dla których ocena oddziaływania na środowisko, wykonana zgodnie z przepisami ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, oraz dokumentacja hydrogeologiczna, o której mowa w art. 90 ust. 1 pkt 2d ustawy z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze wykazały możliwość zagrożenia degradacją parametrów stanu jakościowego lub ilościowego wód podziemnych objętych ochroną.

7.7 Zaopatrzenie w wodę

Zapewnieniu odpowiedniej jakości wód ujmowanych do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia przez ludzi oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ochronie zasobów wodnych, służy m.in. ustanawianie stref ochronnych ujęć wody. Strefę ochronną stanowi obszar, na którym obowiązują nakazy, zakazy i ograniczenia w zakresie użytkowania gruntów oraz korzystania z wód. Strefa ochronna może obejmować wyłącznie teren ochrony bezpośredniej albo teren ochrony pośredniej i teren ochrony pośredniej. Strefę ochronną obejmującą wyłącznie teren ochrony bezpośredniej ustanawia się dla każdego ujęcia wody, z wyłączeniem ujęć wody służących do zwykłego korzystania z wód. Teren ochrony pośredniej ujęcia wód podziemnych obejmuje obszar zasilania ujęcia wody.

Zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (Dz.U. 2024 poz. 1087) w celu zapewnienia odpowiedniej jakości wody ujmowanej do zaopatrzenia ludności w wodę przeznaczoną do spożycia oraz zaopatrzenia zakładów wymagających wody wysokiej jakości, a także ze względu na ochronę zasobów wodnych, mogą być ustanawiane strefy ochronne ujęć wody.

Zasilanie w wodę Gminy Kowala do celów bytowo – gospodarczych odbywa się poprzez istniejące ujęcia wód głębinnych, tj.:

- z ujęcia w miejscowości Dąbrówka Zabłotnia składającego się z 2 studni na dz. nr ew. 898/1 i 899/1. Wydajność ujęcia wynosi 100 m³/h;
- z ujęcia nazwanego „Rudka Wielka” w miejscowości Dąbrówka Zabłotnia. Wydajność eksploatacyjna wynosi 160 m³/h. Ujęcie to ma być studnią wspomagającą pracę istniejącego ujęcia w m. Dąbrówka Zabłotnia w okresie największego poboru wody, występującego w miesiącach letnich.

Dla ujęcia wody podziemnej składającego się z 2 studni głębinowych wchodzących w skład ujęcia wód podziemnych „Dąbrówka Zabłotnia”, gmina Kowala, powiat radomski ustanowiono strefę ochronną tj. Tereny ochrony bezpośredniej, zgodnie z Decyzją z dnia 6 września 2019 r. Dyrektora Zarządu Zlewni w Radomiu (znak: WA.ZUZ.4.4100.51.2018.2019.EMG).

Teren ochrony bezpośredniej obejmuje:

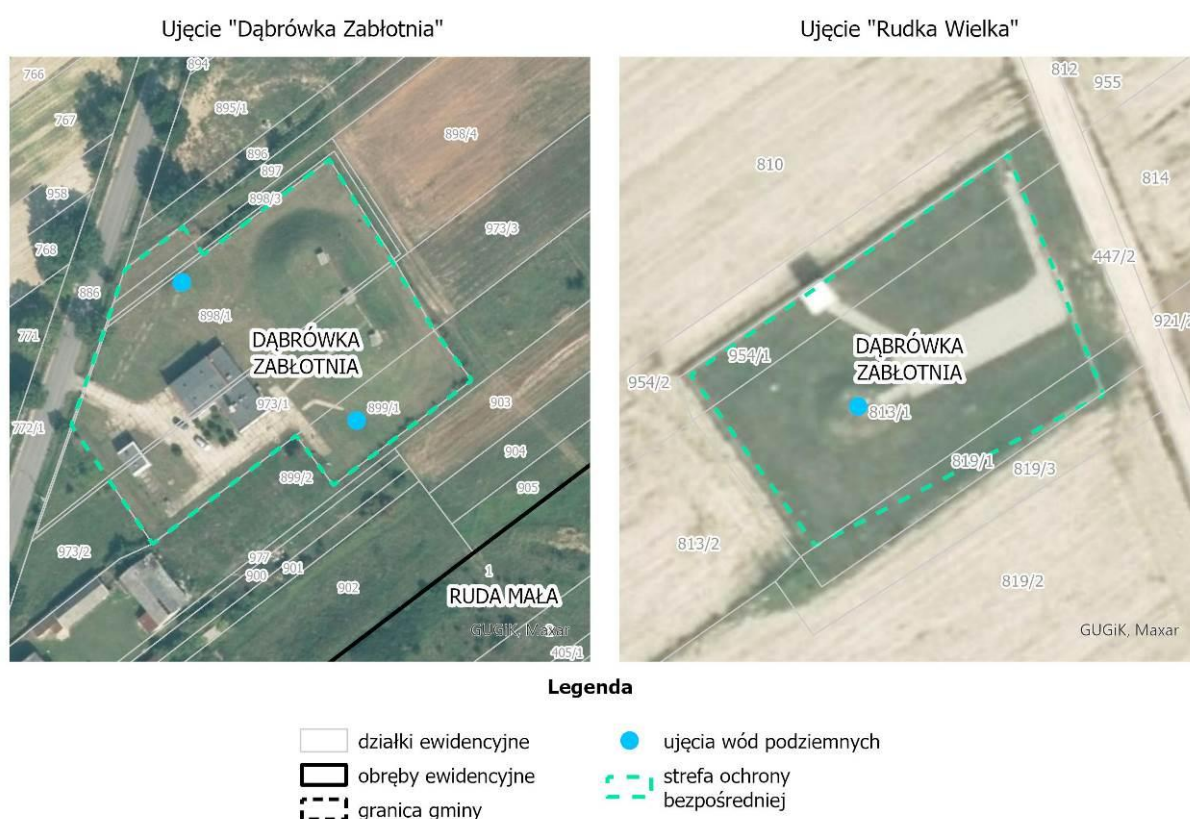
- teren ogrodzonej stacji wodociągowej na działkach nr ewid. 973/1, 899/1, 898/1 oraz na częściach działek o nr ewid. 898/3, 897, obręb 0004 Dąbrówka Zabłotnia;
- ogrodzony teren na częściach działek o nr ewid. 813/1, 819/1, 954/1 obwód 0004 Dąbrówka Zabłotnia.

W terenie ochrony bezpośrednio ustalono następujące zasady gospodarowania we wskazanym obszarze:

1. Odprowadzanie wód opadowych lub roztopowych w sposób uniemożliwiający przedostawanie się ich do urządzeń służących do poboru wody;
2. Zagospodarowanie terenów zielenią;
3. Odprowadzanie poza granice terenu ochrony bezpośrednio ścieków z urządzeń sanitarnych przeznaczonych do użytku dla osób zatrudnionych przy obsłudze urządzeń służących do poboru wody;
4. Ograniczanie wyłącznie do niezbędnych potrzeb.

Rysunek 11. Lokalizacja ujęć wód podziemnych wraz ze strefami ochronnymi

źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych oraz Państwowego Gospodarstwa Wodnego Wody Polskie Zarząd Zlewni w Radomiu

7.8 Warunki klimatyczne

Gmina Kowala znajduje się w mazowiecko-podlaskim regionie klimatycznym. Ze względu na przestrzenne zróżnicowanie składników klimatu (rzeźby terenu, głębokości zalegania wód gruntowych, rodzaju podłoża, szaty roślinnej) klimat w granicach gminy może być zróżnicowany. W związku z tym można wyodrębnić następujące rejony klimatyczne:

- rejon równiny denudacyjnej ze średnimi wartościami temperatur powietrza i średnimi wielkościami opadów atmosferycznych;
- rejon zagłębień i dna dolin rzecznych z niekorzystnymi warunkami klimatycznymi, z tendencją do inwersji termicznych, gromadzenia się chłodnych mas powietrza i mgieł;
- południowe krańce gminy, gdzie warunki klimatyczne są kształtowane przez rejon klimatyczny pogórza świętokrzyskiego z niższymi wartościami temperatur powietrza i najwyższymi na tym obszarze

opadami atmosferycznymi.

Średnia roczna temperatura powietrza wynosi 7,6°C. Opady są stosunkowo wysokie, średnie sumy roczne wynoszą 550 - 600 mm. Ich rozkład w czasie z wyraźną przewagą w półroczu letnim jest korzystny dla upraw roślinnych. Okres wegetacyjny (średnia dobowa temperatura powyżej 5°C) wynosi około 210 dni. Suma usłonecznienia rzeczywistego kształtuje się na poziomie 1500 – 1700 godzin w ciągu roku. Średnie promieniowanie słoneczne całkowite wynosi 10,0 – 10,25 MJ/m²/d i zmienia się w ciągu roku w zakresie od 1 MJ/m²/d w grudniu do 23 MJ/m²/d w czerwcu i lipcu (Puławy). Roczna gęstość promieniowania słonecznego w Polsce na płaszczyznę poziomą waha się w granicach 950 - 1250 kWh/m², a w gminie Kowala wynosi 1022 kWh/m², natomiast średnie usłonecznienie wynosi 1600 godzin na rok. W całej Polsce, od północy aż do południa, intensywność nasłonecznienia wystarczy do pokrycia całkowitych potrzeb energetycznych w 60%, a latem nawet w 100%. O korzystnych warunkach solarnych świadczy również duży udział promieniowania bezpośredniego (bardziej efektywnego od rozproszonego i łatwiejszego technicznie do wykorzystania) w promieniowaniu całkowitym, wynoszący średniorocznie 50–52%, a w okresie zimowym 40–44%.

Na podstawie stref energetycznych wiatru w Polsce gmina Kowala leży na pograniczu mało korzystnych i korzystnych warunków wiatrowych. Około 45% wiatrów wieje z prędkością 3,1 - 5,1 m/s). Teren gminy charakteryzuje się przewagą wiatrów z sektora zachodniego (prawie 45% w skali roku), głównie zachodnich (16,8%) oraz południowo-zachodnich (14,8%). Najrzadziej wieją wiatry północnwschodnie (5,8%), północne (8,4%), i wschodnie (8,6%). Ciszę notowane są średnio w 12,8% w ciągu roku.

7.9 Szata roślinna

Podział geobotaniczny Matuszkiewicza sytuuje Kowalę w Dziale Mazowiecko-Poleskim (E), w Podkrajnie Radomskiej (E.3), w okręgach:

- Okręg Równiny Radomskiej (E.3b.7.) – podokręg: Radomsko-Zwoleński (E.3b.7.h);
- Okręg Przedgórzka Łżeckiego (E.3b.8) – podokręg: Wierzbicki (E.3b.8.c).

Roślinność potencjalna

Roślinność potencjalna obszaru Kowali wg Matuszkiewicza ogranicza się do dziewięciu zbiorowisk:

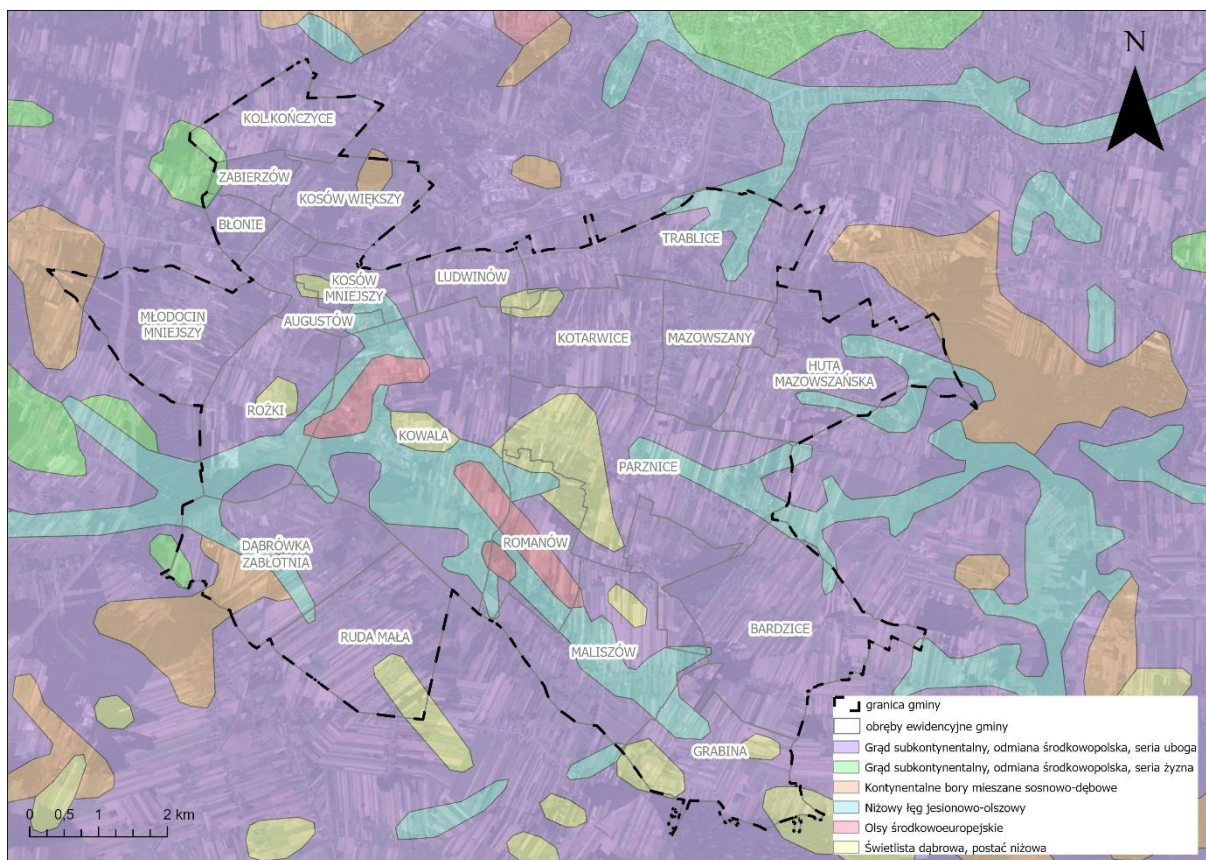
- Olsy środkowoeuropejskie;
- Niżowy łęg jesionowo-olszowy;
- Grąd subkontynentalny, odmiana środkowopolska, seria uboga;
- Grąd subkontynentalny, odmiana środkowopolska, seria żyzna;
- Świetlista dąbrowa, postać niżowa;
- Kontynentalne bory mieszane sosnowo-dębowe.

Roślinność rzeczywista

Roślinność porastająca obszar Gminy Kowala obecnie znacznie różni się od ww. roślinności potencjalnej. Pod pojęciem potencjalnej roślinności naturalnej rozumie się hipotetyczny stan roślinności, opisany fitosocjologicznymi jednostkami zbiorowisk roślinnych, jaki mógłby być osiągnięty na drodze naturalnej sukcesji pierwotnej lub wtórnej, gdyby oddziaływania człowieka zostały wyeliminowane, a właściwa dla danego regionu roślinność mogła w pełni wykorzystać możliwości stwarzane przez zróżnicowane siedliska.

Rysunek 12. Potencjalna roślinność naturalna na terenie Gminy Kowala

źródło: opracowania własne na podstawie Matuszkiewicz J.M., Wolski J., 2023, Potencjalna roślinność naturalna Polski (wersja wektorowa), IGiPZ PAN, Warszawa

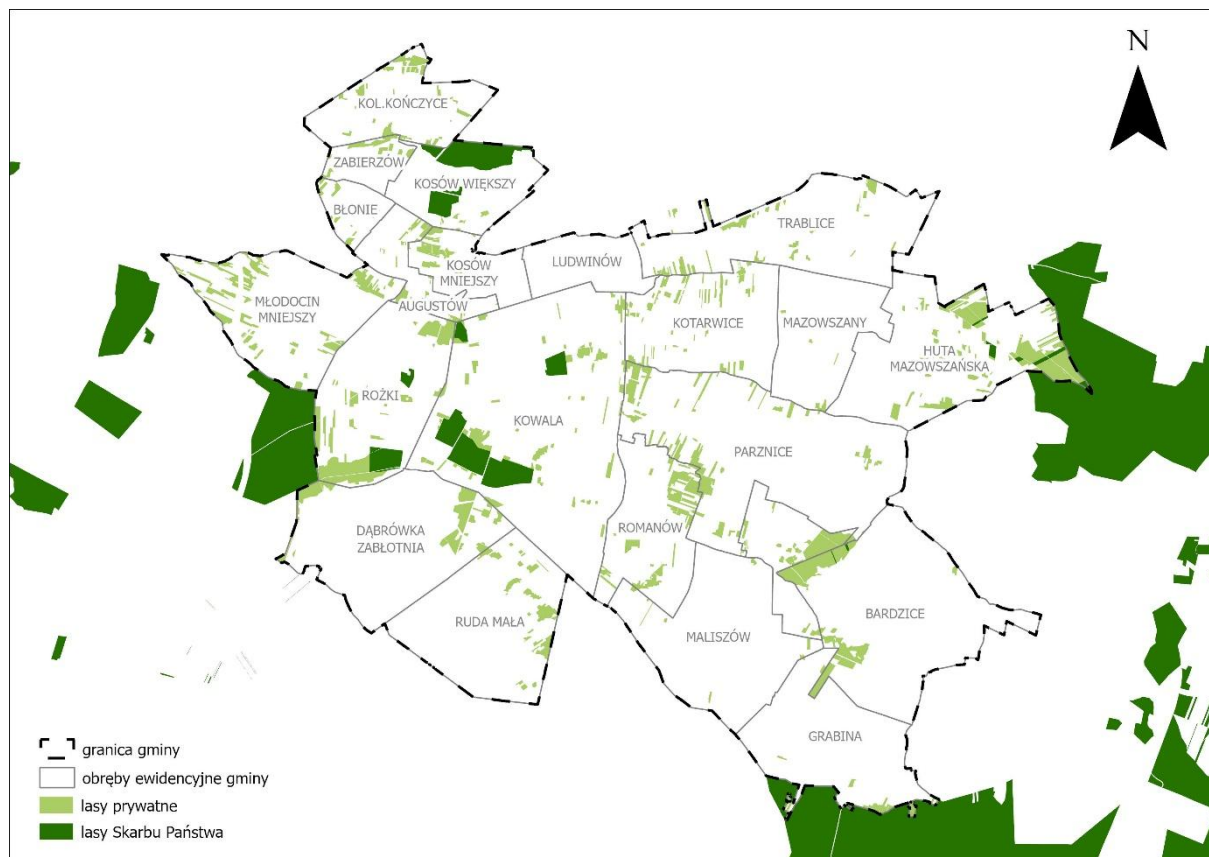

Lesistość gminy Kowala wynosi zaledwie ok. 10,1 %. Największe kompleksy leśne występują w rejonie miejscowości Kowala, Rożki, Romanów. W północnej części gminy lasów praktycznie nie ma, ze względu na większą koncentrację struktur osadniczych.

Według danych Głównego Urzędu Statystycznego z 2024 roku na terenie gminy Kowala większość gruntów leśnych stanowią grunty leśne prywatne (597,00 ha). Grunty leśne publiczne zajmują powierzchnię 158,77 ha, w tym lasy publiczne Skarbu Państwa 152,14, a lasy publiczne Skarbu Państwa w zarządzie Lasów Państwowych 150,16 ha.

Rysunek 13. Lasy w terenie Gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie danych gminnych oraz www.bdl.lasy.gov.pl

Wśród gatunków drzew występują sosna, brzoza i olcha. W lasach dominuje bór świeży i bór mieszany świeży z przewagą sosny oraz domieszką brzozy i dębu. Na wilgotniejszym podłożu występują bory (drzewostan sosnowy) i lasy wilgotne (drzewostan grabowo-olchowo-dębowy). W dolinach cieków i lokalnych zagłębieniach przeważa siedlisko olsu z dominującą olchą.

Część obszarów leśnych to tereny szczególnie chronione (tzw. lasy ochronne). Wśród lasów ochronnych gminy Kowala wyróżnia się:

- Lasy wokół miast – w miejscowości Huta Mazowska i Bardzice;
- Lasy trwale uszkodzone na skutek działalności przemysłu – w miejscowości Kosów Większy, Kowala oraz Rożki;
- Lasy wodochronne – w miejscowości Rożki oraz Kowala.

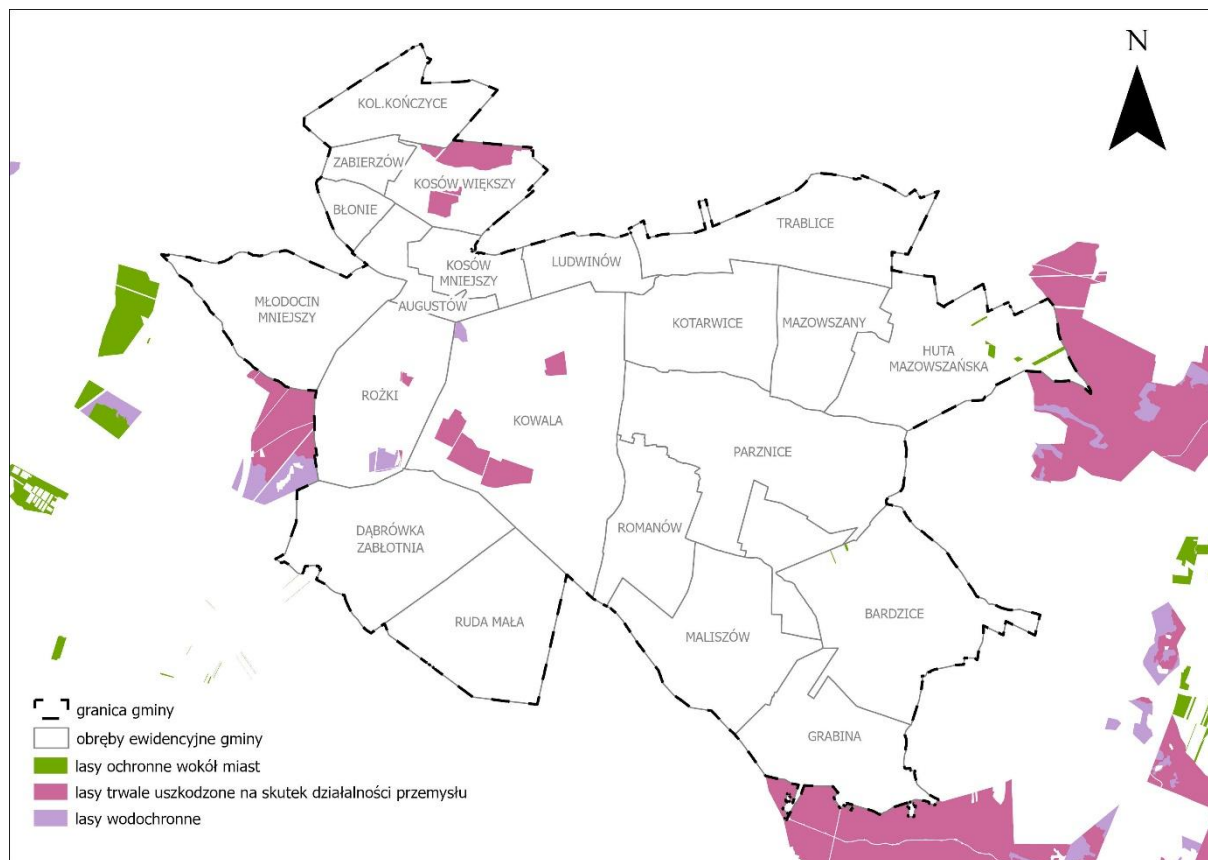
Na terenie gminy Kowala oprócz lasów występują zbiorowiska roślinne o charakterze naturalnym, związane z rzekami oraz roślinność ruderalna i segetalna związana z terenami zainwestowanymi.

Zbiorowiska o charakterze naturalnym dotyczą przede wszystkim środowisk wodnych – jest to roślinność drobnych zbiorników – oczek i starorzeczy, szuwały, roślinność tarasów zalewowych. Na tych obszarach występuje głównie ptactwo wodne, a także drobne płazy.

Roślinność ruderalna występująca na terenie gminy związana jest z terenami przekształconymi przez człowieka takimi jak tereny wsi, osiedli mieszkaniowych, drogi, przydroża. Roślinność segetalna występuje na terenach pól uprawnych, łąk, pastwisk i nieużytków.

Rysunek 14. Kategorie ochronności lasów Skarbu Państwa

źródło: www.bdl.lasy.gov.pl – warstwy opisu taksacyjnego lasów

Zieleń urządzona, w tym zieleńce, zieleń towarzysząca zabudowie mieszkaniowej, usługowej, przemysłowej, ciągom komunikacyjnym, zieleń towarzysząca obiektom sakralnym i cmentarzom, stanowi ważne uzupełnienie gminnego systemu przyrodniczego.

Na terenie gminy znajdują się 3 parki wiejskie w Kowali, Kosowie oraz Mazowszanach, które stanowią uzupełnienie szaty roślinnej na terenie gminy. W parku w Kowali wyróżniają się trzy aleje drzew: grabowa, jesionowa oraz lipowa. Obecnie występuje tu kilkanaście gatunków drzew, m.in. dąb szypułkowy, jesion wyniosły, klon pospolity, grochodrzew, kasztanowiec, wiąz, jawor. Park w Mazowszanach zachował się częściowo – pozostały drzewostan zlokalizowany jest głównie w otoczeniu stawów. Występuje tam kilka gatunków drzew, m.in. świerk pospolity. We fragmentarycznym parku w Kosowie zachowały się pojedyncze stare drzewa tj. dąb szypułkowy, lipa drobnolistna, klon zwyczajny, jesion wyniosły.

7.10 Fauna

Na obszarze Gminy Kowala występują kilka typów środowisk, zasiedlanych przez różne gatunki fauny.

Największą powierzchnię zajmuje otwarty krajobraz rolniczy z takimi środowiskami jak pola uprawne, łąki i pastwiska. Fauna kręgowców tego środowiska nie jest liczna w gatunki, ale charakterystyczna, gdyż niektóre z nich występują tylko w ww. siedliskach. Ze ssaków należy tu wymienić: zającą, kreta, ryjówkę aksamitną, kilka gatunków gryzoni (mysz polna, nornik zwyczajny), sarnę. Najbardziej typowe dla pól i łąk gatunki ptaków to: skowronek polny, kuropatwa, bażant, pliszka siwa, pliszka żółta, pokląska, potrzuszcz, mazurek i inne. Z rzadszych gatunków może występować błotniak łąkowy, srokosz, przepiórka. Najczęściej występującym płazem jest żaba trawna. Gady w tym środowisku są bardzo nieliczne. Dotyczy to przede wszystkim jaszczurki zwinki, która najchętniej zasiedla suche ugory, w sąsiedztwie lasów lub zadrzewień. Specyficznym środowiskiem krajobrazu rolniczego są osiedla wiejskie. Występuje tu charakterystyczna fauna ssaków (np. mysz domowa, szczur wędrowny, kuna domowa) oraz ptaków (bocian biały, wróbel domowy, szpak, kawka, jaskółka dymówka i oknówka), które w innych środowiskach nie występują lub występują

nielicznie.

Znacznie bogatszym środowiskiem są zbiorowiska o charakterze naturalnym tj. oczka, starorzecza, szuwały, tarasy zalewowe oraz stawy. Na tych obszarach występuje głównie ptactwo wodne, a także drobne płazy. Zbiorowiska leśne stanowią miejsce występowania wielu gatunków ptaków, ale również większych i mniejszych ssaków.

Roślinność ruderalna występująca na terenie gminy związana jest z gatunkami tj. zajęć szarak, jeź, mysz polna, a także ptactwo.

7.11 Walory krajobrazowe i turystyczne

Europejska Konwencja Krajobrazowa podkreśla znaczenie krajobrazu jako podstawowego komponentu europejskiego dziedzictwa przyrodniczego i kulturowego. Krajobraz jest jednym z istotnych elementów kształtujących jakość życia ludzi. Ochrona krajobrazu wymaga podjęcia działań na rzecz zachowania i utrzymania ważnych lub charakterystycznych cech krajobrazu oraz ukierunkowania i harmonizowania zmian, które wynikają z procesów społecznych, gospodarczych i środowiskowych.

Na ogólną fizjonomię krajobrazu wpływa ukształtowanie terenu, wartości przyrodnicze (szata roślinna), sposób użytkowania terenu oraz wartości kulturowe.

Teren gminy Kowala w aspekcie krajobrazowym jest dość jednolity – przeważa krajobraz rolniczy charakteryzujący się występowaniem otwartych przestrzeni w postaci pól i łąk. Pośród agrocenoz występują rozproszone niewielkie kępy drzew i krzewów, które stanowią urozmaicenie krajobrazowe tego obszaru.

Północno-zachodnia część gminy (miejscowości Kończyce-Kolonia, Kosów Większy, Kosów Mniejszy, Ludwinów, Trabllice, Kotarwice, Mazowszany) stanowi obszar przemian ze względu na bliskie położenie gminy Radomia. Na tych terenach obserwuje się wyraźne przekształcanie obszarów wiejskich w tereny podmiejskie (zwiększenie obszarów zabudowy mieszkaniowej jednorodzinnej).

Cennym zasobem krajobrazowym są obszary objęte ochroną przyrodniczą i krajobrazową (omówione w rozdziale powyżej), głównie siedliska leśne wraz z podmokłymi terenami i dolinami niewielkich rzek stanowiącymi wartościowy zasób krajobrazowy.

Urozmaicenie krajobrazowe stanowią także tradycyjne zabudowania wiejskie oraz dawne zespoły dworskie wraz ze starym drzewostanem parkowym.

26 marca 2024 r. uchwałą Sejmiku Województwa Mazowieckiego Nr 48/24 wprowadzono Audyt krajobrazowy dla województwa mazowieckiego. Audyt krajobrazowy obejmuje cały obszar województwa. Celem audytu jest identyfikacja krajobrazów występujących na terenie województwa i wskazanie krajobrazów priorytetowych, określenie cech charakterystycznych oraz ocena ich wartości, a także sformułowanie rekomendacji i wniosków mających służyć ich ochronie. W audycie krajobrazowym wskazuje się ponadto granice parków kulturowych, parków narodowych, rezerwatów przyrody, parków krajobrazowych, obszarów chronionego krajobrazu, obiektów znajdujących się na listach Światowego Dziedzictwa UNESCO, obszarów Sieci Rezerwatów Biosfery UNESCO lub obszarów i obiektów proponowanych do umieszczenia na tych listach. W obrębie krajobrazów priorytetowych wskazuje się także lokalne formy architektoniczne zabudowy.

Zgodnie z ww. dokumentem cyt.: określone w dokumencie ustalenia, z zakresu sformułowanych rekomendacji i wniosków przy sporządzaniu właściwych aktów planowania przestrzennego poziomu regionalnego i lokalnego, o których mowa w ustawie z dnia 27 marca 2003 roku o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz.U. z 2024 r., poz. 1130), należy traktować jako zalecenia czy też postulaty o pewnym zakresie ogólności, a więc zapisy rekomendacji i wniosków nie są tożsame z skonkretyzowanymi „nakazami”, „zakazami”, czy też „ograniczeniami” ustanawianymi w aktach prawa miejscowego. Wyjątek stanowią rekomendacje z zakresu utworzenia lub powiększenia parku krajobrazowego oraz obszaru chronionego krajobrazu, gdzie w myśl art. 16 ust. 4c i art. 23 ust. 3c ustawy z dnia 16 kwietnia o ochronie przyrody (Dz.U. 2024 poz. 1478) właściwa rada gminy nie może odmówić uzgodnienia projektu uchwały dot. ustanowienia / zmian granic ww. form ochrony przyrody na terenie danej jednostki administracyjnej. (...) Rekomendacje i wnioski winny zostać uwzględnione w planie ogólnym gminy oraz w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, przy czym uwzględnienie tych ustaleń (z uwagi na skalę regionalną audytu krajobrazowego) nie oznacza obowiązku wprowadzania tych treści wprost do ww. dokumentów planistycznych.

Audyt krajobrazowy tworzy jedynie ramy dla nowo formułowanych ustaleń m.in. właściwych aktów planowania przestrzennego, przy czym każdorazowo stopień skonkretyzowania zwartych postulatów, będzie musiał podlegać ocenie i weryfikacji przez projektanta w toku prac planistycznych w zakresie istniejących uwarunkowań środowiskowych (przyrodniczych i antropogenicznych) rozpatrywanego obszaru.

Gmina Kowala położona jest w granicy 13 zidentyfikowanych w audycie krajobrazów. Należą one do następujących grup i typów krajobrazów:

1. A – krajobrazy przyrodnicze, kulturowo (zazwyczaj ekstensywnie) użytkowane, funkcjonujące głównie w wyniku działania procesów naturalnych, jedynie w różnym stopniu modyfikowanych przez działalność człowieka:
  - A2 – krajobrazy bagienno-łąkowe - głównie bezleśne;
  - A3 – krajobrazy leśne;
2. B – krajobrazy przyrodniczo—kulturowe ukształtowane w wyniku wspólnego działania procesów naturalnych oraz świadomych modyfikacji pokrycia terenu i struktury przestrzennej przez człowieka:
  - B6 – krajobrazy wiejskie.
3. C – krajobrazy kulturowe, w których struktura i funkcja są w pełni ukształtowane przez działalność człowieka:
  - C9 – krajobrazy miejskie;
  - C12 – krajobrazy przemysłowe i energetyczne;
  - C13 – krajobrazy górnicze;
  - C14 – krajobrazy komunikacyjne.

Tabela 5. Wykaz krajobrazów na terenie gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego

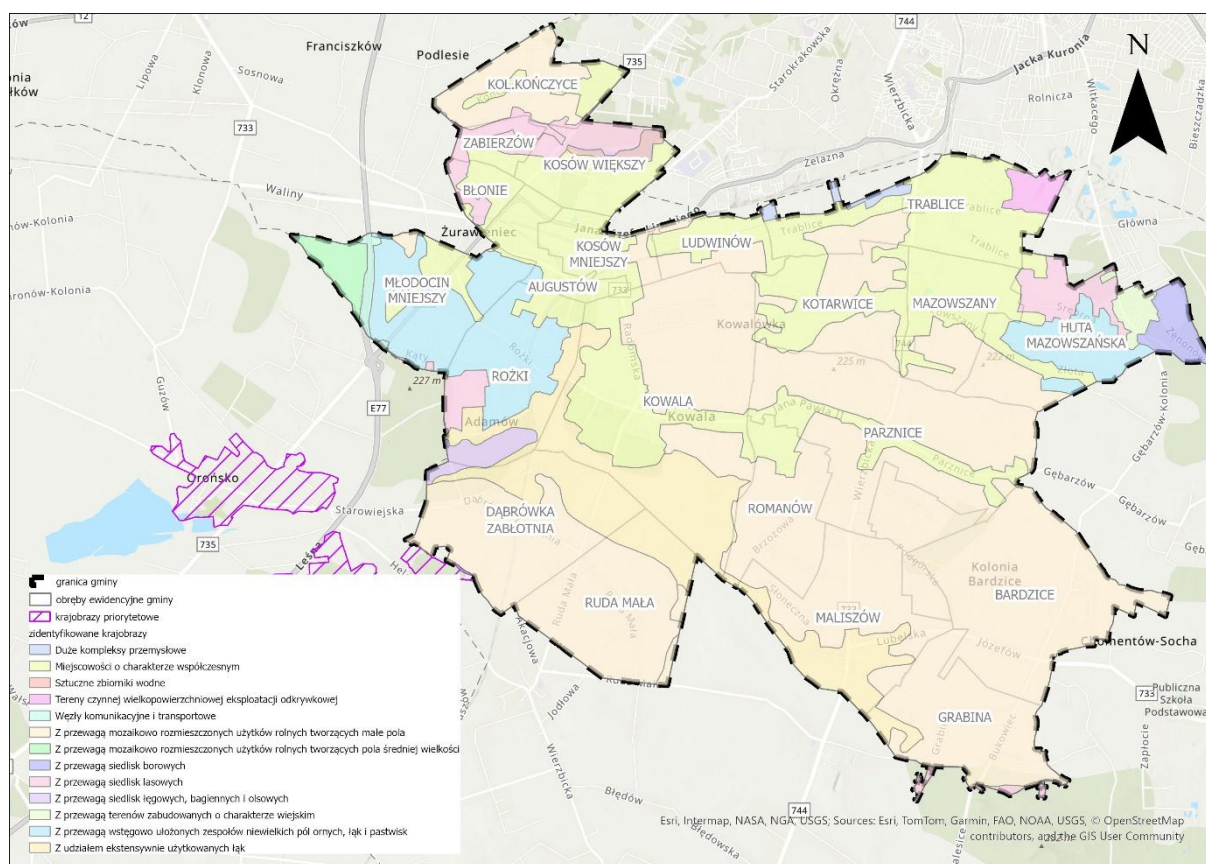
Lp.	Grupa krajobrazu	Typ krajobrazu	Podtyp krajobrazu	Opis podtypu krajobrazu	Pow. krajobrazu na terenie gminy[ha]
1	A	2. Bagienno-łąkowe - głównie bezleśne	2a	Z udziałem ekstensywnie użytkowanych łąk	686,65
2			3a	Z przewagą siedlisk borowych	68,98
3		3. Leśne	3b	Z przewagą siedlisk lasowych	280,36
4			3c	Z przewagą siedlisk łągowych, bagiennych i olsowych	52,21
5	B	6. Wiejskie	6a	Sztuczne zbiorniki wodne	25,05
6			6b	Z przewagą wstęgowo ułożonych zespołów niewielkich pól orných, łąk i pastwisk	562,70
7			6c	Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących małe pola	3765,75
8			6d	Z przewagą mozaikowo rozmieszczonych użytków rolnych tworzących pola średniej wielkości	56,70
			6g	Z przewagą terenów zabudowanych o charakterze wiejskim	39,05

10	C	9. Miejskie	9b	Miejscowości o charakterze współczesnym	1791,83
11		12. Przemysłowe i energetyczne	12a	Duże kompleksy przemysłowe	78,28
12		13. Górnicze	13a	Tereny czynnej wielkopowierzchniowej eksploatacji odkrywkowej	39,90
13		14. Komunikacyjne	14a	Węzły komunikacyjne i transportowe	21,47

Obszar opracowania położony jest w poza granicami obszarów priorytetowych.

Rysunek 15. Krajobrazy na terenie Gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie audytu krajobrazowego województwa mazowieckiego

7.12 Formy ochrony przyrody

W granicach gminy Kowala jedyną wielkoobszarową formą ochrony przyrody jest Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec, który zajmuje niewielkie tereny we wschodniej części obszaru opracowania. Na terenie gminy występują również dwa użytki ekologiczne oraz cztery pomniki przyrody.

Rysunek 16. Obszary objęte ochroną na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody na terenie Gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie danych GDOŚ)

7.12.1 Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża – Makowiec

Obszar Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec znajduje się we wschodniej części gminy Kowala i obejmuje ok. 567 ha na jej terenie.

Obszar ten został utworzony na podstawie Uchwały Nr XV/69/83 Wojewódzkiej Rady Narodowej w Radomiu z dnia 28 czerwca 1983 r. zmieniającej uchwałę nr VI/27/77 w sprawie planu przestrzennego zagospodarowania województwa radomskiego do 1990 r. oraz planu społeczno-gospodarczego rozwoju województwa w latach 1976-1980 i kierunków rozwoju do roku 1985 (Dz. Urz. z 1983 r. Nr 9, poz. 51). Obecnie dla tego Obszaru obowiązuje Uchwała nr 25/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec.

Na obszarze zakazuje się:

1. realizacji przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko w rozumieniu przepisów ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (Dz. U. z 2023 r. poz. 1094, z późn. zm.);
2. likwidowania i niszczenia zadrzewień śródpolnych, przydrożnych i nadwodnych, jeżeli nie wynikają one z potrzeby ochrony przeciwpowodziowej i zapewnienia bezpieczeństwa ruchu drogowego lub wodnego lub budowy, odbudowy, utrzymania, remontów lub naprawy urządzeń wodnych;
3. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
4. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z

zabezpieczeniem przeciwpowodziowym lub przeciwsuwiskowym lub utrzymaniem, budową, odbudową, naprawą lub remontem urządzeń wodnych;

5. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli służą innym celom niż ochrona przyrody lub zrównoważone wykorzystanie użytków rolnych i leśnych oraz racjonalna gospodarka wodna lub rybactwa;
6. likwidowania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy i obszarów wodno-błotnych;
7. budowania nowych obiektów budowlanych w pasie szerokości 100 m w obszarze Natura 2000 a 50 m na pozostałym terenie od:

a) linii brzegów rzek, jezior i innych naturalnych zbiorników wodnych,

b) zasięgu lustra wody w sztucznych zbiornikach wodnych usytuowanych na wodach płynących przy normalnym poziomie piętrzenia określonym w pozwoleniu wodnoprawnym, o którym mowa w art. 389 pkt 1 ustawy z dnia 20 lipca 2017 r. – Prawo wodne (Dz. U. z 2023 r. poz. 1478, 1688, 1890, 1963 i 2029)

- z wyjątkiem urządzeń wodnych oraz obiektów służących prowadzeniu racjonalnej gospodarki rolnej, leśnej lub rybactwej.

Zakaz, o którym mowa w pkt 1, nie dotyczy przedsięwzięć służących obsłudze ruchu komunikacyjnego, turystyce oraz przedsięwzięć bezpośrednio związanych z rolnictwem i przemysłem spożywczym.

Zakaz, o którym mowa w pkt 7, nie dotyczy obszarów przeznaczonych pod zabudowę w obowiązujących, w dniu wejścia w życie niniejszej uchwały, miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

7.12.2 Użytki ekologiczne

Na terenie gminy Kowala znajdują się dwa użytki ekologiczne zlokalizowane w miejscowości Rożki.

lp.	nazwa	pow.	opis	Akt prawny utworzenia, ustanowienia lub wyznaczenia	Akty zmieniające
1	użytek 148	0,93 ha	bagno	Rozporządzenie Nr 9 Wojewody Radomskiego z dn. 06.04.1998 w sprawie uznania za użytki ekologiczne	Rozporządzenie Wojewody Nr 221 z dn. 10.07.2001 w sprawie wprowadzenia użytków ekologicznych na terenie województwa mazowieckiego
2	użytek 149	0,67 ha	bagno		Rozporządzenie Nr 95 Wojewody Mazowieckiego z dn. 29.11.2002 zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia użytków ekologicznych na terenie województwa mazowieckiego Rozporządzenie Nr 16 Wojewody Mazowieckiego z dn. 23.07.2004 zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia użytków ekologicznych na terenie województwa mazowieckiego Rozporządzenie Nr 71 Wojewody Mazowieckiego z dn. 8.07.2005 uchylające rozporządzenie zmieniające rozporządzenie w sprawie wprowadzenia użytków ekologicznych na terenie województwa mazowieckiego Rozporządzenie Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dn. 8.07.2005 w sprawie użytków ekologicznych Rozporządzenie Nr 35 Wojewody Mazowieckiego z dn. 13.07.2007 zmieniające rozporządzenie w sprawie użytków ekologicznych

Na terenie użytków ekologicznych, zgodnie z Rozporządzeniem Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dn. 8.07.2005 w sprawie użytków ekologicznych ze zmianą, zakazuje się:

1. niszczenia, uszkodzenia lub przekształcania obiektu lub obszaru;
2. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu, z wyjątkiem prac związanych z budową, odbudową, utrzymywaniem, remontem lub naprawą urządzeń wodnych;

3. uszkodzania i zanieczyszczenia gleby;
4. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej, wodnej lub rybackiej;
5. likwidowania, zasypywania i przekształcania naturalnych zbiorników wodnych, starorzeczy oraz obszarów wodno-błotnych;
6. wylewania gnojowicy, z wyjątkiem nawożenia użytkowanych gruntów rolnych;
7. zmiany sposobu użytkowania ziemi;
8. wydobywania do celów gospodarczych skał, w tym torfu oraz skamieniałości, w tym kopalnych szczątków roślin i zwierząt, a także minerałów i bursztynu;
9. umyślnego zabijania dziko występujących zwierząt, niszczenia nor, legowisk zwierzęcych oraz tarlisk i złożonej ikry, z wyjątkiem amatorskiego połowu ryb oraz wykonywania czynności związanych z racjonalną gospodarką rolną, leśną, rybacką i łowiecką;
10. zbioru, niszczenia, uszkodzania roślin i grzybów na obszarach użytków ekologicznych, utworzonych w celu ochrony stanowisk, siedlisk lub ostoi roślin i grzybów chronionych;
11. umieszczania tablic reklamowych.

7.12.3 Pomniki przyrody

Pomnikami przyrody są pojedyncze twory przyrody żywej i nieożywionej lub ich skupiska o szczególnej wartości przyrodniczej, naukowej, kulturowej, historycznej lub krajobrazowej oraz odznaczające się indywidualnymi cechami, wyróżniającymi je wśród innych tworów, okazałych rozmiarów drzewa, krzewy gatunków rodzimych lub obcych, źródła, wodospady, wywierzyska, skałki, jary, głązy narzutowe oraz jaskinie.

Na terenie gminy Kowala zlokalizowane są 4 pomniki przyrody: głąz narzutowy w miejscowości Kotarwice oraz 3 dęby szypułkowe Kosów Większy.

W myśl ustawy z dn. 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody art. 45 w stosunku do pomników przyrody wprowadza się m.in. zakazy niszczenia lub uszkodzania obiektu, uszkodzania systemu korzeniowego, a także zmiany stosunków wodnych.

Zgodnie z Uchwałą Nr XXVI.194.2020 Rady Gminy Kowala z dnia 27 listopada 2020 r. w stosunku do ww. pomników przyrody wprowadza się następujące zakazy:

6. niszczenia, uszkodzania lub przekształcania obiektu,
7. wykonywania prac ziemnych trwale zniekształcających rzeźbę terenu,
8. uszkodzania i zanieczyszczenia gleby,
9. dokonywania zmian stosunków wodnych, jeżeli zmiany te nie służą ochronie przyrody albo racjonalnej gospodarce rolnej, leśnej lub wodnej,
10. umieszczania tablic reklamowych na drzewach.

7.13 Powiązania przyrodnicze

Korytarze ekologiczne stanowią obszary mało przekształcone przez człowieka, głównie lasy i doliny rzeczne, będące szlakami komunikacyjnymi dla zwierząt, a w większym przedziale czasowym również dla roślin. W zależności od wielkości i długości można mówić o korytarzach międzynarodowych i krajowych, regionalnych i lokalnych. Istnieje kilka koncepcji o znaczeniu ogólnopolskim i regionalnym dotyczących systemów powiązań obszarów przyrodniczych.

Obszar gminy położony jest poza korytarzami ekologicznymi wyznaczonymi w ramach ogólnopolskich i europejskich koncepcji powiązań przyrodniczych (ECONET-PL, Natura2000, PAN).

Rzeki wpływające od zachodu do gminy Kowala stanowią dopływy Radomki, która stanowi regionalny

korytarz ekologiczny, będący jednym z ogniw łączących węzłowy obszar świętokrzyski z Puszczą Kozienną, również obszarem węzłowym, oraz dalej – z doliną środkowej Wisły. Dolina Radomki cechuje się wysoką różnorodnością biologiczną – występują tu ekosystemy szuwarowo-torfowiskowe, łąkowo-pastwiskowe, zadrzewienia przywodne i kępowe oraz cenne kompleksy leśne. Dopływy Radomki, przede wszystkim Mleczna, Szabasówka i Oronka, stanowią korytarze o znaczeniu lokalnym.

Część terenów gminy została zakwalifikowana do Sieci wielofunkcyjnych terenów otwartych systemu przyrodniczego (greenbelt) w ramach projektu „Strategia rozwoju miejskiego Radomskiego Obszaru Funkcjonalnego (ROF)”.

Obszar Radomskiej Sieci Terenów Otwartych „Green Belt” (RSTO GB) zbudowany jest w 88% z terenów otwartych, a celami jego utworzenia są:

- Zachowanie terenów posiadających potencjał rekreacyjny i turystyczny w rejonie ROF,
- Poprawa stanu środowiska zamieszkania,
- Zachowanie potencjału przyrodniczego ROF,
- Ograniczenie rozwoju osadnictwa na tereny istotne dla rekreacji i środowiska,
- Ograniczenie bezładu przestrzennego, w tym żywiołowego rozwoju osadnictwa.

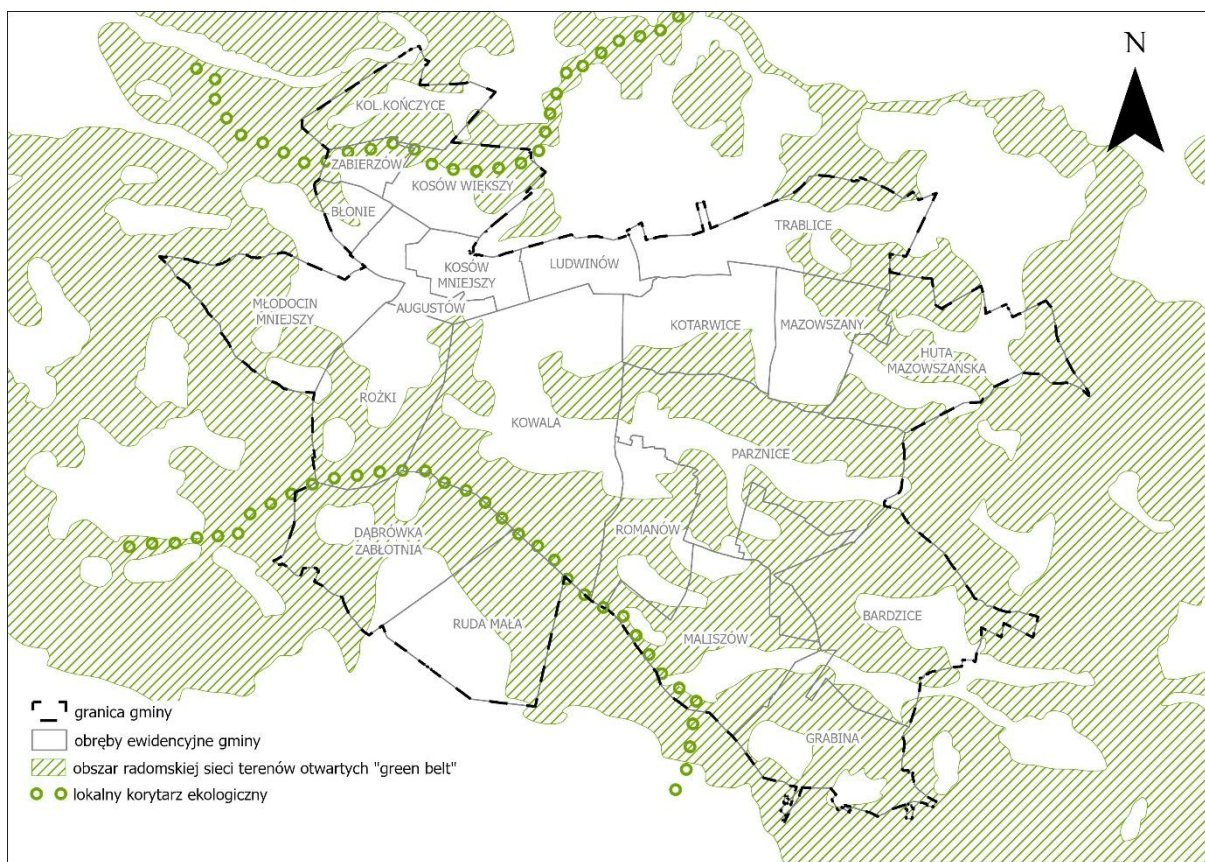
Główne kierunki kształtowania struktury przestrzennej zdefiniowano jak poniżej:

1. Zachowanie terenów otwartych w RSTO GB poprzez ograniczenie zmiany zagospodarowania i użytkowania terenów obecnych lasów, pól, łąk, pastwisk, zadrzewień, zakrzewień, wód, sadów, użytków ekologicznych, stawów;
2. Ograniczenie intensywności zabudowy w terenach zdefiniowanych jako klasoużytki: rekreacyjny, komunikacyjny, przemysłowy, zurbanizowany, nieużytki, zabudowa, wyrobiska, pola z niewielkim udziałem zabudowy zagrodowej;
3. Wprowadzenie na terenie RSTO GB sposobów zagospodarowania i użytkowania gruntów sprzyjających rozwojowi funkcji przyrodniczych i rekreacyjnych np.: renaturalizacja cieków wodnych, zalesienia, zadrzewienia śródpolne i przydrożne, renaturalizacja lasów, budowa przejść dla zwierząt, itp.
4. Wykluczenie niekorzystnych zmian w RSTO GB np.: melioracje bagien, terenów podmokłych, przekształcenia trwałych użytków zielonych, wycinka zadrzewień przywodnych, przydrożnych, śródpolnych itp.
5. Ograniczenie dalszej fragmentacji RSTO GB, szczególnie w obszarach klinów i przewężeń stref RSTO GB np.: ograniczenie realizacji inwestycji liniowych, zabudowy wzdłuż istniejących ciągów komunikacyjnych obecnie przecinających kliny, wykluczenie zabudowy w terenach otwartych itd.;
6. Udroźnianie ciągów przestrzennych, szczególnie cenne na terenach systemu przyrodniczego (drożnych ekologicznie);
7. Zachowanie walorów krajobrazowych RSTO GB,
8. Adaptacja terenów RSTO GB do zaspakajania potrzeb rekreacyjnych i wypoczynkowych mieszkańców ROF;
9. Zachowanie powiązań przestrzennych RSTO GB z obszarami zasilającymi tj. obszarem północno-wschodnim („Kozienicki”) i południowym („Iłżański”);
10. Wzmocnienie ochrony terenu RSTO GB przez zachowanie istniejących obszarów i obiektów objętych ochroną oraz wprowadzanie nowych instrumentów ochrony przyrody i krajobrazu.

W graniach obszaru opracowania dotyczy to znacznych powierzchni, a budują ją głównie różne typy agrokultury oraz duże płaty łąk i pastwisk. Celem koncepcji „greenbelt” jest stworzenie ciągłości przestrzennej systemu obszarów o ograniczonych warunkach zainwestowania.

Rysunek 17. System połączeń ekologicznych Gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie aktualnych uwarunkowań oraz Opracowania ekofizjograficznego dla obszaru ROF, 2015

7.14 Zabytki

Na terenie gminy Kowala znajduje się 8 obiektów wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego, które jednocześnie ujęte zostały w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kowala. Są to najcenniejsze elementy krajobrazu kulturowego na terenie gminy, które podlegają ścisłej ochronie konserwatorskiej, wynikającej z przepisów ustawy o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami.

Tabela 6. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości w Gminie Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków nieruchomości województwa mazowieckiego

Lp.	Nazwa	Miejscowość	Adres/id działki ewidencyjnej	Numer rejestru	Okres powstania
1.	Kościół drewniany p.w. św. Andrzeja Boboli	Bardzice	(ID:142507_2.0002.1019/1)	176/A/82 z 18.06.1982	1771-1773
2.	Dzwonnica drewniana przy kościele p.w. św. Andrzeja Boboli	Bardzice	(ID:142507_2.0002.1019/1)	27/A/80 z 25.04.1980	2 poł. XVIII w. , 1956 r.
3.	Park dworski	Kowala-Stępcina	(ID:142507_2.0012.2035/13)	764 z 18.12.1957	poł. XIX w.
4.	Kościół parafialny p.w. św. Wojciecha	Kowala-Stępcina	ul. Radomska (ID:142507_2.0012.2548)	78/A/81 z 10.03.1981	1796-1806
5.	Dzwonnica przy kościele parafialnym p.w. św. Wojciecha	Kowala-Stępcina	ul. Radomska (ID:142507_2.0012.2548)	78/A/81 z 10.03.1981	XIX w.

6.	Brama kościelna	Kowala-Stępcocina	ul. Radomska (ID:142507_2.0012.2548)	78/A/81 z 10.03.1981	pocz. XIX w.
7.	Cmentarz parafialny rzymsko-katolicki (z ogrodzeniem od ul. Radomskiej)	Kowala-Stępcocina	ul. Radomska (ID:142507_2.0012.2548)	466/A/91 z 05.11.1991	pocz. XIX w.
8.	Park Dworski	Mazowszany	Mazowszany 19 (ID:142507_2.0017.146/1)	753/A/57 z 19.12.1957	1 ćw. XIX w.

Poza obiektami wpisanymi do rejestru zabytków, występuje 26 obiektów ujętych w Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kowala.

Tabela 7. Wykaz zabytków nieruchomości wpisanych do gminnej ewidencji zabytków gminy Kowala (z wyłączeniem zabytków wpisanych do rejestru zabytków nieruchomości)

źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kowala

Lp.	Nazwa obiektu	Miejscowość	Okres powstania
1.	Brama drewniana w ogrodzeniu kościoła p.w. św. Andrzeja Baboli	Bardzice	2 poł. XVIII w., 1956 r.
2.	Ogrodzenie drewniane z kapliczkami przy kościele p.w. św. Andrzeja Baboli	Bardzice	3 ćw. XX w.
3.	Rzeźby drewniane z kapliczkami przy kościele p.w. św. Andrzeja Baboli	Bardzice	3 ćw. XX w.
4.	Krzyż na cokole	Bardzice	1901 r.
5.	Krzyż na cokole	Bardzice	1931 r.
6.	Krzyż na cokole	Bardzice	1935 r.
7.	Cmentarz rzymskokatolicki	Bardzice	Po 1945 r.
8.	Kapliczka domkowa, murowana	Bukowiec	1 ćw. XX w.
9.	Kapliczka w formie krzyża, na cokole	Grabina	1939 r.
10.	Dom murowany z kamienia	Grabina	XIX/XX w.
11.	Dom mieszkalny, drewniany	Grabina	1 ćw. XX w.
12.	Dom mieszkalny, drewniany	Grabina	1 ćw. XX w.
	Kapliczka w formie krzyża, na cokole	Grabina	1902 r.

13.			
14.	Kapliczka w formie krzyża, na cokole	Huta Mazowskańska	1946 r.
15.	Park podworski	Kosów	XIX/XX w.
16.	Spichlerz w zespole podworskim	Kosów	XIX/XX w/
17.	Kapliczka murowana	Kosów	I poł. XX w.
18.	Ogrodzenie kościoła parafialnego p.w. św. Wojciecha	Kowala-Stępocina	pocz. XIX w.
19.	Plebania	Kowala-Stępocina	Pocz. XIX w.
20.	Kapliczka murowana	Kowala-Stępocina	1 ćw. XX w.
21.	Figura Matki Boskiej	Mazowszany	1 ćw. XX w.
22.	Kapliczka murowana	Parznice	pocz. XX w.
23.	Kapliczka murowana	Rożki	1925 r.
24.	Dom drewniany	Ruda Mała	1 ćw. XX w.
25.	Krzyż na cokole	Ruda Mała	1909 r.
26.	Cmentarz ewangelicko-augsburski, ob. Cmentarz rzymsko-katolicki	Trablice	I. 50-te XIX w., od 1957 r. rzymsko-katolicki

Na obszarze Parku Dworskiego w Kowali-Stępocinie zlokalizowany jest zabytek wpisany do rejestru zabytków ruchomych województwa mazowieckiego.

Tabela 8. Wykaz zabytków wpisanych do rejestru zabytków ruchomych w Gminie Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków ruchomych województwa mazowieckiego

Lp.	Nazwa	Miejscowość	Adres	Numer rejestru	Okres powstania
1.	Figura Matki Boskiej	Kowala-Stępocina	(ID:142507_2.0012.2035/13)	116/B/95 z 11.05.1995	XVIII w.

W granicach administracyjnych gminy Kowala w ramach Archeologicznego Zdjęcia Polski oraz Karty Ewidencyjnej Zabytku Archeologicznego zewidencjonowano łącznie 74 zabytki archeologiczne, z czego 73 stanowiska posiadają dokładną lokalizację w terenie. Jedno z tych stanowisk zostało wpisane do rejestru zabytków archeologicznych województwa mazowieckiego. Większość ze stanowisk archeologicznych ujętych w

Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kowala to stanowiska nowoodkryte podczas badań powierzchniowych przeprowadzonych w latach 1984, 1985, 2006, 2007 i 2014 w ramach AZP. Odkryte stanowiska dostarczają najczęściej materiał zabytkowy, który częściowo pozwala na datowanie w ramach okresów archeologii Polski. Najliczniej na stanowiskach archeologicznych na terenie gminy występował materiał zabytkowy datowany na wczesną epokę brązu, epokę brązu, epokę żelaza a także neolit.

Tabela 9. Zabytki archeologiczne wpisane do rejestru zabytków na terenie Gminy Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie rejestru zabytków archeologicznych województwa mazowieckiego

Lp.	Miejscowość	Numer rejestru	Obszar	Numer stanowiska na obszarze	Numer stanowiska w miejscowości	Funkcja – chronologia stanowiska
1.	Kowala-Stępcina	C-143 z 13.04.2012 r.	AZP 76-67	1	1	Grodzisko stożkowe – średniowiecze – 2 poł. XIII-XV/XVI w.

Tabela 10. Wykaz zabytków archeologicznych znajdujących się na terenie Gminy Kowala (z wyłączeniem zabytków wpisanych do rejestru zabytków archeologicznych)

źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków Gminy Kowala

Lp.	Zweryfikowana miejscowość	Obszar	Numer stanowiska na obszarze	Numer stanowiska w miejscowości	Okres powstania
2.	Bardzice	AZP 76-68	16	1	Wczesna epoka brązu
3.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	8	1	Brak danych na karcie
4.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-67	27	1	Wczesna epoka brązu
5.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-67	9	1	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
6.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	9	2	Brak danych na karcie
7.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-67	28	2	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
8.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-67	10	2	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
9.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	10	3	Brak danych na karcie
10.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-67	11	3	Paleolit schyłkowy, epoka kamienia
11.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	11	4	Brak danych na karcie
12.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	12	5	Późne średniowiecze/nowożytność
13.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	13	6	Brak danych na karcie
14.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	14	7	Nowożytność
15.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	15	8	Brak danych na karcie
16.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	16	9	Nowożytność
17.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	17	10	Brak danych na karcie
18.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	18	11	Brak danych
19.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	19	12	Nowożytność
20.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	20	13	Brak danych na karcie
21.	Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-66	182	14	Epoka brązu/wcz. Epoka żelaza, nowożytność
22.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	41	1	Paleolit chyłkowy-neolit
23.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	34	1	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
24.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	42	2	Neolit, epoka brązu
25.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	35	2	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
26.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	43	3	Epoka kamienia, neolit, epoka brązu

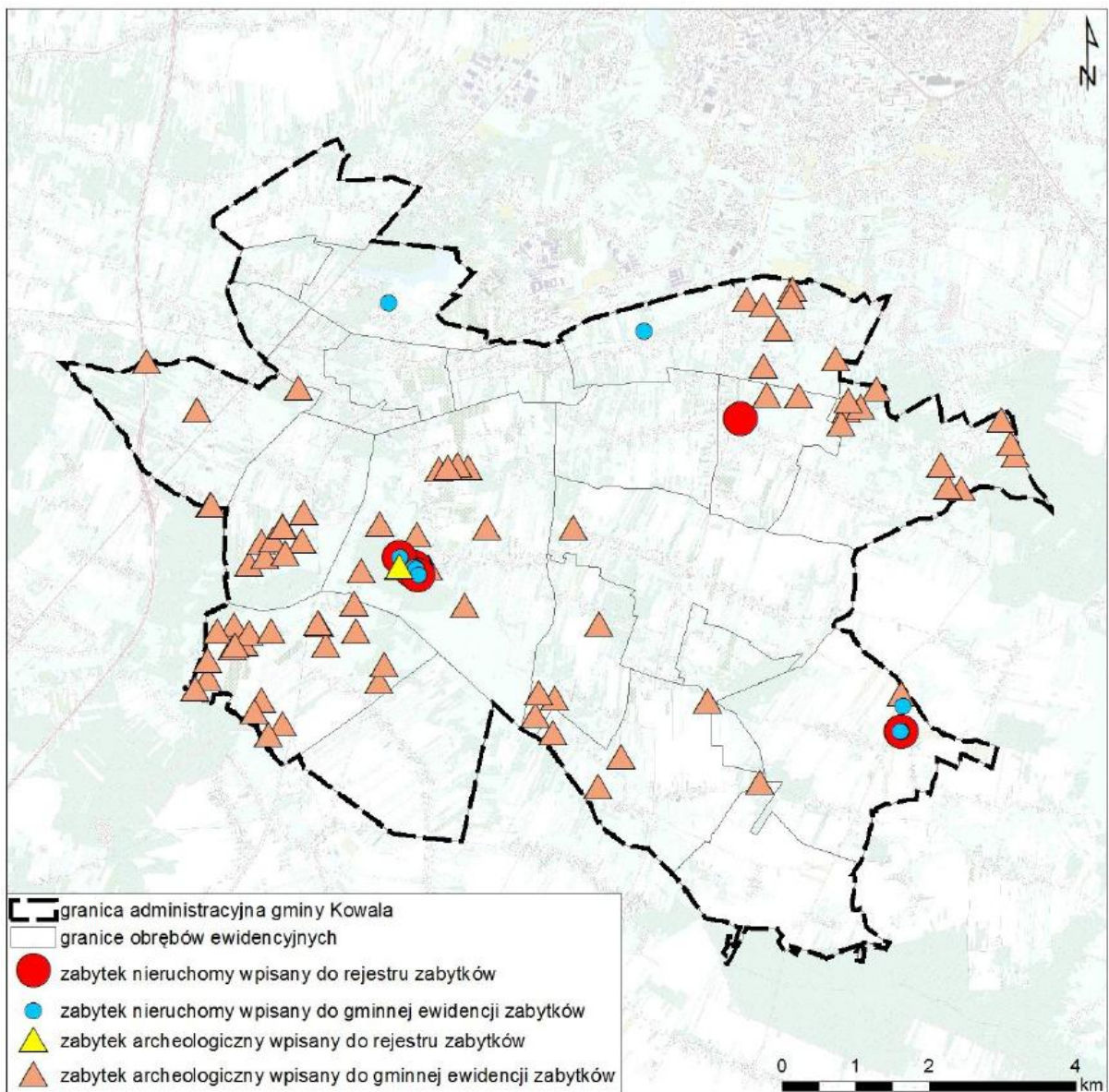
27.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	36	3	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
28.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	44	4	Epoka brązu
29.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	37	4	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu, neolit, epoka brązu
30.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	38	5	Epoka kamienia
31.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	39	6	Starożytność, epoka brązu, nowożytność
32.	Huta Mazowskańska	AZP 75-68	40	7	Paleolit schyłkowy
33.	Kolonia Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-67	12	1	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
34.	Kolonia Dąbrówka Zabłotnia	AZP 76-67	13	2	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
35.	Kowala	AZP 75-67	9	1	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu, wcz. średniowiecze, okres nowożytny
36.	Kowala	AZP 75-7	10	2	Nowożytność
37.	Kowala	AZP 76-67	2	2	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu, wcz. średniowiecze XIII w.
38.	Kowala	AZP 75-67	11	3	Wcz. epoka brązu, wcz. średniowiecze (IX-XI w.), nowożytność (XVII-XVIII w.)
39.	Kowala	AZP 76-67	3	3	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu, nowożytność
40.	Kowala	AZP 75-67	12	4	Wcz. epoka brązu
41.	Kowala	AZP 76-67	4	4	Wcz. średniowiecze XI-XII w.
42.	Kowala	AZP 76-67	5	5	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
43.	Kowala	AZP 76-67	6	6	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
44.	Kowala	AZP 76-67	7	7	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu, wcz. średniowiecze
45.	Kowala	AZP 76-67	8	8	Wcz. epoka brązu, wcz. średniowiecze XIII w., nowożytność
46.	Maliszów	AZP 76-67	29	1	Wcz. epoka brązu
47.	Maliszów	AZP 76-67	46	1	starożytność
48.	Maliszów	AZP 76-67	30	2	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
49.	Maliszów	AZP 76-67	47	2	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
50.	Maliszów	AZP 76-67	20	3	Epoka kamienia (neolit)-wcz. epoka brązu
51.	Mazowszany	AZP 75-67	13	1	Wcz. średniowiecze XI-XIII w., późne średniowiecze XIV-XV w., nowożytność XVI-XIX w.
52.	Mazowszany	AZP 75-67	14	2	Wcz. średniowiecze X w., nowożytność XVIII-XIX w.
53.	Młodocin Mniejszy	AZP 75-66	1	1	Neolit
54.	Młodocin Mniejszy	AZP 76-66	89	1	Paleolit schyłkowy, epoka kamienia (neolit)
55.	Młodocin Mniejszy	AZP 75-67	8	1	Nowożytność XVII-XVIII w.
56.	Parznice	AZP 76-67	16	1	Epoka kamienia, neolit, epoka brązu
57.	Romanów	AZP 76-67	18	1	Wcz. epoka brązu
58.	Romanów	AZP 76-67	17	1	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
59.	Romanów	AZP 76-67	19	2	Epoka kamienia (neolit)-wcz. epoka brązu
60.	Romanów	AZP 76-67	21	4	Paleolit schyłkowy, wcz. epoka brązu
61.	Rożki	AZP 76-67	14	1	nieokreślony
62.	Rożki	AZP 76-67	15	2	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
63.	Rożki	AZP 76-6	147	3	Neolit-wcz. epoka brązu

64.	Rożki	AZP 76-6	148	4	Epoka kamienia, wcz. epoka brązu
65.	Rożki	AZP 76-6	149	5	Starożytność nieokreślona
66.	Rożki	AZP 76-6	150	6	Neolit-wcz. epoka brązu, okres halsztacki, nowożytność
67.	Trablice	AZP 75-67	15	1	Neolit, wcz. Średniowiecze (X-XII w.), późne średniowiecze (XIV-XV w.), nowożytność (XVI-XVIII w.)
68.	Trablice	AZP 75-68	76	1	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu
69.	Trablice	AZP 75-68	16	1	Nowożytność XVI-XVIII w.
70.	Trablice	AZP 75-67	17	2	Epoka kamienia, wcz. średniowiecze (IX-X w.), późne średniowiecze (XIV-XV w.)
71.	Trablice	AZP 75-68	77	2	Epoka kamienia
72.	Trablice	AZP 75-68	78	3	Epoka kamienia-wcz. epoka brązu, epoka żelaza
73.	Trablice	AZP 75-67	18	3	Nowożytność (XVII-XVIII w.)
74.	Trablice	AZP 75-67	19	4	Neolit, wcz. epoka brązu, późne średniowiecze (XIV-XV w.), nowożytność (XVI-XVII w.)

Na terenie gminy Kowala brak jest obiektów mogących zaliczać się do dóbr kultury współczesnej.

Rysunek 18. Zabytki w gminie Kowala

źródło: opracowanie własne na podstawie Gminnej Ewidencji Zabytków, Wojewódzkiej Ewidencji Zabytków oraz danych Narodowego Instytutu Dziedzictwa

8 Stan zasobów i funkcjonowanie środowiska

8.1 Stan środowiska

Z punktu widzenia zdrowia ludzi najistotniejsze znaczenie mają zanieczyszczenia wody pitnej, w mniejszym stopniu zanieczyszczenia powietrza. Dla funkcjonowania ekosystemów podstawowe znaczenie mają zanieczyszczenie powietrza lub wód powierzchniowych, wpływające na procesy życiowe roślin i zwierząt, oraz zmieniające stan środowiska, takie jak eutrofizacja, powodująca niekorzystne zmiany w ekosystemie wód, zakwaszenie oraz uciążliwości powodowane hałasem.

Powietrze atmosferyczne

Ochrona powietrza polega na zapewnieniu jak najlepszej jego jakości, w szczególności poprzez utrzymanie poziomów substancji w powietrzu poniżej dopuszczalnych dla nich poziomów lub co najmniej na tych poziomach oraz zmniejszenie poziomów substancji w powietrzu co najmniej do dopuszczalnych, gdy nie są one dotrzymane.

Zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oceny stanu powietrza dokonywane są w ramach państwowego monitoringu środowiska. Oceny dokonuje się w strefach, w tym w aglomeracjach. Na terenie województwa mazowieckiego wydzielone zostały 4 strefy – gmina Kowala zalicza się do strefy mazowieckiej.

Zanieczyszczenia gazowe objęte programem badań na terenie województwa mazowieckiego w roku 2024, tj. dwutlenek siarki, dwutlenek azotu, tlenek węgla, benzen i ozon (w kryterium ochrony zdrowia ludzi) oraz dwutlenek siarki, tlenki azotu i ozon (w kryterium ochrony roślin) osiągały na terenie województwa stężenia nieprzekraczające obowiązujących dla tych substancji wartości kryterialnych zarówno ze względu na ochronę zdrowia, jak i ochronę roślin.

Wyniki badań powietrza atmosferycznego prowadzone w 2024 roku wykazały dotrzymanie poziomów dopuszczalnych określonych dla pyłu zawieszonego PM10, mierzonego w kryterium ochrony zdrowia ludzi na obszarze całego województwa. Ponadto dotrzymany został średnioroczny poziom dopuszczalny pyłu zawieszonego PM2,5 fazy II. Dla metali w pyłe zawieszonym PM10 (arsen, kadm, nikiel, ołów) poziomy dopuszczalne/docelowe zostały dotrzymane na obszarze całego województwa.

Tabela 11. Wyniki pomiarów stężeń zanieczyszczeń ze względu na ochronę zdrowia ludzi i roślin

źródło: Roczna ocena jakości powietrza w województwie mazowieckim. Raport wojewódzki za rok 2024, GIOŚ 2025

	symbol klasy dla poszczególnych zanieczyszczeń										
	NO ₂ ⁴	SO ₂	CO	PM10	PM2,5	B(a)P	As	Cd	Ni	Pb	O ₃
ze względu na ochronę zdrowia ludzi	A	A	A	A	A1	A	A	A	A	A	A
ze względu na ochronę roślin	A	A	-	-	-	-	-	-	-	-	A

gdzie:

- klasa A – stężenia zanieczyszczeń na terenie strefy nie przekraczają poziomów dopuszczalnych i poziomów docelowych;
- klasa A1 – stężenia pyłu zawieszonego PM2,5 nie przekraczają poziomu dopuszczalnego dla II fazy;
- klasa D2 – stężenie ozonu przekracza poziom celu długoterminowego.

Wody powierzchniowe

Jakość wód powierzchniowych zależy od wielu czynników naturalnych i antropogenicznych. Chemizm wód determinują: budowa geologiczna zlewni, klimat, typ gleb występujących w sąsiedztwie cieku, a także urbanizacja, uprzemysłowienie i rolnictwo. Istotny wpływ na zanieczyszczenie wód ma ilość pobieranej wody oraz odprowadzanie ścieków bytowo-gospodarczych i przemysłowych, a także ingerencja w budowę koryta rzeki.

Celem monitoringu wód powierzchniowych, zgodnie z ustawą Prawo wodne, jest pozyskanie

⁴ dla roślin NO_x

informacji o stanie wód powierzchniowych na potrzeby planowania w gospodarowaniu wodami oraz oceny osiągnięcia celów środowiskowych.

Na terenie gminy występują cztery jednolite części wód powierzchniowych (JCWP) rzecznych:

- Szabasówka do Kobyłki (PLRW20001025223);
- Mleczna (PLRW20001025269);
- Modrzejowianka do Kobylanki (PLRW200010236639);
- Garlica (PLRW200010252269).

Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (2022 r.)* stan ww. JCWP jest zły i istnieje zagrożenie nieosiągnięcia celów środowiskowych.

Tabela 12. Charakterystyka JCWP

źródło: Plan gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły, 2022 r.

JCWP	Szabasówka do Kobyłki (PLRW20001025223)	Mleczna (PLRW20001025269)	Modrzejowianka do Kobyłki (PLRW200010236639)	Garlica (PLRW200010252269)
Status JCWP	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód	naturalna część wód
Stan/potencjał ekologiczny	słaby	umiarkowany	zły	nie można dokonać oceny stanu/potencjału (brak badań biologicznych w JCWP)
Stan chemiczny	poniżej dobrego	brak danych	poniżej dobrego	dobry
Stan ogólny	zły	zły	zły	zły
Ryzyko nieosiągnięcia celów środowiskowych	zagrożona	zagrożona	zagrożona	zagrożona
Cel	umiarkowany stan ekologiczny, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(g,h,i)perylen(w), cypermetryna(w), dichlorfos(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny	dobry stan ekologiczny, stan chemiczny: dla złagodzonych wskaźników [benzo(a)piren(w), benzo(b)fluoranten(w)] poniżej stanu dobrego, dla pozostałych wskaźników - stan dobry	dobry stan ekologiczny i dobry stan chemiczny
Rodzaj użytkowania obszaru zlewni	tereny zurbanizowane 4%, tereny użytkowane rolniczo 74%, tereny leśne 15%	tereny zurbanizowane 27%, tereny użytkowane rolniczo 54%, tereny leśne 17%	tereny zurbanizowane 5%, tereny użytkowane rolniczo 74%, tereny leśne 18%	tereny zurbanizowane 6%, tereny użytkowane rolniczo 77%, tereny leśne 14%
Odstępstwo	tak	tak	tak	tak
Termin osiągnięcia dobrego stanu	2027	2027	2027 r.; substancje priorytetowe wprowadzone dyrektywą 2013/39/UE - do 2039 r.	2027
Uzasadnienie odstępstwa	procesy biochemiczne procesy ekologiczne procesy fizykochemiczne procesy hydromorfologiczne zanieczyszczenia z przeszłości	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: BZT5, azot ogólny, azot azotanowy, przewodność	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie wskaźników: EFI+PL/ IBI_PL; benzo(g(w),	odstępstwo polegające na odroczeniu terminu osiągnięcia celów środowiskowych jest związane z tym, że nie są osiągnięte (lub są zagrożone) cele środowiskowe JCWP w zakresie

		<p>elektrolityczna właściwa w 20°C; IO, MIR. Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (procesy biochemiczne procesy fizykochemiczne) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).</p>	<p>h(w), i)perylen(w), bromowane difenyloetery(b), rtęć(b), heptachlor(b). Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (procesy biochemiczne procesy fizykochemiczne zanieczyszczenia z przeszłości) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).</p>	<p>wskaźników: MIR, EFI+PL/ IBI_PL, MMI. Jest to spowodowane warunkami naturalnymi (wskazanymi w kolumnie pn. „Warunki naturalne uniemożliwiające osiągnięcie celów środowiskowych w perspektywie do końca 2027 r. (lub roku 2039 - dla substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE)”) a w odniesieniu do substancji priorytetowych wprowadzonych dyrektywą 2013/39/UE – brakiem możliwości technicznych (w tym: niewystarczającymi danymi na temat źródeł zanieczyszczenia) i nieproporcjonalnością kosztów. Warunkiem odstępstwa jest pełne i terminowe wdrożenie programu działań (którego zakres i skuteczność określono w zestawach działań).</p>
Obszary chronione	w terenie opracowania - OChK Iłża-Makowiec	poza obszarem opracowania - OChK Iłża-Makowiec	w terenie opracowania - OChK Iłża-Makowiec	
Cel środowiskowy dla wskazanego obszaru chronionego	<p>Zachowanie wyróżniającego się krajobrazu o zróżnicowanych ekosystemach, jego potencjału dla turystyki i wypoczynku oraz funkcji korytarzy ekologicznych. Utrzymywanie, a w razie potrzeby podwyższanie poziomu wód gruntowych w lasach, w szczególności na siedliskach wilgotnych i bagiennych: w borach bagiennych, olsach i łągach. Zachowanie i utrzymywanie w stanie zbliżonym do naturalnego istniejących śródleśnych cieków, mokradeł. Zachowanie śródpolnych torfowisk, zabagnień, podmokłości oraz oczek wodnych. Melioracje odwadniające, w tym regulowanie odpływu wody z sieci rowów, dopuszczalne tylko w ramach racjonalnej gospodarki rolnej, z bezwzględnym zachowaniem w stanie nienaruszonym terenów podmokłych, w tym torfowisk i obszarów wodno-błotnych oraz obszarów źródłiskowych cieków. Zachowanie i ochrona zbiorników wód powierzchniowych wraz z pasem roślinności okalającej, poza rowami melioracyjnymi. Lokalizowanie wałów przeciwpowodziowych jak najdalej od koryta rzeki, wykorzystując naturalną rzeźbę terenu. Tworzenie stref buforowych wokół zbiorników wodnych w postaci pasów zadrzewień i zakrzewień, celem ograniczenia spływu substancji biogenych i zwiększenia bioróżnorodności biologicznej. Prowadzenie prac regulacyjnych i utrzymaniowych rzek tylko w zakresie niezbędnym dla rzeczywistej ochrony przeciwpowodziowej. Zachowanie i wspomaganie naturalnego przepływu wód w zbiornikach wodnych na obszarach międzywala - stopniowe przywracanie naturalnych procesów kształtowania i sukcesji starorzeczy poprzez wykorzystanie naturalnych wylewów. Zapewnienie swobodnej migracji rybom w ciekach, poprzez budowę przepławek na istniejących i nowych budowach piętrzących. Utrzymanie i wprowadzanie zakrzewień i szuwarów wokół zbiorników wodnych, w szczególności starorzeczy i oczek wodnych, jako bariery ograniczającej dostęp do linii brzegowej, utrzymanie lub tworzenie pasów zakrzewień i zadrzewień wzdłuż cieków jako naturalnej obudowy biologicznej ograniczającej spływ zanieczyszczeń z pól uprawnych. Ograniczenie działań powodujących obniżenie zwierciadła wód podziemnych, w szczególności budowy urządzeń drenarskich i rowów odwadniających na gruntach ornych, łąkach i pastwiskach w dolinach rzecznych oraz na krawędzi tarasów zalewowych i wysoczyzn. Zachowanie i ewentualne odtwarzanie korytarzy ekologicznych opartych o ekosystemy wodne, celem zachowania dróg migracji gatunków związanych z wodą. Zwiększanie retencji wodnej, przy czym zbiorniki małej retencji winny dodatkowo wzbogacać różnorodność biologiczną terenu, uwzględniając starorzeczka i lokalne obniżenia terenu, w miarę możliwości technicznych i finansowych zalecane jest odtworzenie funkcji obszarów źródłiskowych o dużych zdolnościach retencyjnych, w miarę możliwości należy zachowywać lub odtwarzać siedliska hydrogeniczne mające dużą rolę w utrzymaniu lokalnej różnorodności biologicznej. Utrzymanie i odtwarzanie meandrów na wybranych odcinkach cieków; w razie możliwości wprowadzanie wtórnego zabagnienia terenów.</p>			

Jakość wód podziemnych

Podstawowymi kierunkami środowiskowymi w odniesieniu do jednolitych części wód podziemnych jest utrzymanie lub poprawa ich jakości w celu zachowania dobrego stanu ilościowego oraz chemicznego. Badania w zakresie stanu chemicznego wód podziemnych prowadzone są w ramach monitoringu jakości wód podziemnych, który funkcjonuje jako podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska. Przedmiotem monitoringu są jednolite części wód podziemnych (JCWPd), w tym części uznane za zagrożone nieosiągnięciem dobrego stanu. Jednolita część wód podziemnych jest w dobrym stanie, jeżeli zarówno jej stan ilościowy jak i chemiczny, określono jako dobry. Gmina Kowala położona jest w granicach JCWPd nr 86 i 87.

Badania w zakresie stanu chemicznego wód podziemnych prowadzone są w ramach monitoringu jakości wód podziemnych, który funkcjonuje jako podsystem Państwowego Monitoringu Środowiska. Przedmiotem monitoringu są jednolite części wód podziemnych (JCWPd), w tym części uznane za zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

Tabela 13. Jednolite części wód podziemnych i ich stan

źródło: opracowanie własne na podstawie aktualizacji PGW na obszarze dorzecza Wisły, 2022 r.

kod JCWPd	stan chemiczny	stan ilościowy	cel środowiskowy	ocena ryzyka nieosiągnięcia celów środowiskowych
PLGW200086	dobry	dobry	dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy	niezagrożona
PLGW200087	dobry	dobry	dobry stan chemiczny i dobry stan ilościowy	niezagrożona

Zgodnie z *Planem gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (2022 r.)* wody podziemne JCWPd nr 86 i 87 charakteryzują się dobrym stanem ilościowym i chemicznym oraz nie są zagrożone nieosiągnięciem celów środowiskowych.

8.2 Ocena stanu środowiska, jego zagrożeń i możliwości ich ograniczeń

Stan rozumiany jako jakość poszczególnych elementów środowiska, należy określić jako umiarkowanie dobry. Przekroczenia jakości powietrza dotyczą pojedynczych elementów w skali całego województwa lubuskiego, natomiast ogólny stan wód powierzchniowych i podziemnych należy określić jako umiarkowany.

Do głównych zagrożeń pochodzenia środowiska interpretowanych jako zagrożenie dla zdrowia ludności można zaliczyć:

- hałas, którego głównym źródłem jest droga S7 oraz drogi wojewódzkie nr 733 relacji Wolanów – Skaryszew o znaczeniu regionalnym, nr 735 relacji Radom – Orońsko oraz nr 744 relacji Radom – Starachowice o znaczeniu regionalnym prowadzące przez centralną część gminy Kowala. Na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego na obszarze gminy Kowala wskazano również projektowaną drogę ekspresową S12 relacji Piotrków Trybunalski – Radom – Lublin – Chełm – Dorohusk (odcinek Radom – Lublin) oraz orientacyjny przebieg drogi wojewódzkiej 744 na odcinku od Radomia do węzła z planowaną drogą ekspresową S12. Realizacja tych ciągów komunikacyjnych również wpłynie ujemnie na poziom hałasu w gminie, przy czym ich przebieg został zaprojektowany w taki sposób aby w jak największym stopniu omijać zwartą zabudowę. Obiekty produkcyjne uciążliwe w aspekcie emisji hałasu nie występują.
- niska emisja – zanieczyszczenie powietrza w wyniku ogrzewania budynków; lokalnie stwarza zagrożenie tylko dla zwartej zabudowy położonej w dolinach, gdy warunki atmosferyczne powodują sphywanie mas i ich stagnowanie w dolinie; ogólnym rozwiązaniem dla ograniczenia niskiej emisji jest modernizacja indywidualnych systemów grzewczych i termomodernizacja budynków; obiektów produkcyjnych emitujących zanieczyszczenia lub odory jest w gminie niewiele;
- nieuregulowana gospodarka ściekowa powoduje zagrożenie dla jakości wód podziemnych i powierzchniowych; należy konsekwentnie dążyć do powstawania obszarów skanalizowanych i prowadzić kontrolę wywozu nieczystości.

9 Tendencje zmian środowiska przy braku realizacji ustaleń projektu planu ogólnego

Analiza polityki przestrzennej gminy Kowala zawarta w dotychczas opracowywanych dokumentach (Studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gminy Kowala, przyjętego Uchwałą Nr XXIV.175.2020 Rady Gminy Kowala z dnia 28 września 2020 r.; obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego, strategia rozwoju gminy) pozwala stwierdzić, że dalszy rozwój zagospodarowania przestrzennego będzie wykazywał tendencje do uzupełniania i zagęszczania istniejącej zabudowy, z możliwością wyznaczania nowych terenów inwestycyjnych, podporządkowując się z reguły istniejącemu i projektowanemu układowi drogowemu oraz sieci infrastruktury technicznej, z jednoczesnym zachowaniem ciągłości terenów funkcjonujących przyrodniczo.

Ustawa z dnia 7 lipca 2023 r. o zmianie ustawy o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. z 2023 r., poz. 1688) wprowadziła szereg zmian w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130), która między innymi określiła nowe zasady kształtowania polityki przestrzennej przez jednostki samorządu terytorialnego i wprowadziła plan ogólny jako nowy akt planowania przestrzennego.

Na podstawie art. 65 ust. 1 ustawy z dnia 7 lipca 2023 roku studia uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego gmin zachowują moc do czasu uchwalenia planu ogólnego gminy, jednak nie dłużej niż do końca 2025 roku.

Plan ogólny jako akt prawa miejscowego jest podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Jego normatywna część dotyczy najważniejszych ustaleń w zakresie strefowania obszaru gminy oraz ustaleń nieprzekraczalnych warunków realizacji inwestycji w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych.

10 Istniejące problemy ochrony środowiska istotne z punktu widzenia realizacji projektowanego dokumentu

10.1 Identyfikacja głównych zagrożeń

Zagrożenie osuwiskowe

Zgodnie z definicją Kleczkowskiego osuwisko jest to powtarzająca się skłonność do osuwania się wywołwana warunkami zewnętrznymi lub przyczynami wewnętrznymi. Są to procesy spływanania, speływanania, osuwania się oraz obrywania i osuwania skał. Ruchy skał odbywają się w postaci osuwania i obrywu.

Zgodnie z polskim prawodawstwem istnieje obowiązek uwzględniania w dokumentach planistycznych terenów zagrożonych ruchami masowymi ziemi oraz terenów, na których występują te ruchy - ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2023 r., poz. 977 ze zm.) oraz ustawa z 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 82), zgodnie z którą ochrona gruntów rolnych polega m.in. na zapobieganiu procesom degradacji i dewastacji gruntów rolnych i leśnych oraz szkodom w produkcji rolniczej/leśnej, powstającej w skutek działalności nierolniczej/nieleśnej i ruchów masowych ziem (art. 3 ust. 1 pkt 2 oraz art. 3 ust. 2 pkt 2). Obowiązek prowadzenia obserwacji i rejestru terenów zagrożonych masowymi ruchami ziemi zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 roku Prawo ochrony środowiska (art. 110a ust. 1) posiada starosta.

Na obszarze Gminy Kowala zgodnie z danymi Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej PIG-PIB nie występują udokumentowane osuwiska, zlokalizowano natomiast 3 tereny zagrożone ruchami masowymi w obrębach Kowala-Stępcocina (nr 17418 KRTZ) oraz Trabllice (nr 17419 KRTZ i nr 17420 KRTZ). Zgodnie z art. 110a. ust.1 ustawy Prawo ochrony środowiska (Dz. U. 2024 poz. 54) tereny zagrożone ruchami masowymi ziemi objęte są obserwacją prowadzoną przez Starostę.

Zagrożenie powodziowe

Zgodnie z mapami zagrożenia powodziowego (MZP) i mapami ryzyka powodziowego (MRP), opracowanymi przez Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie teren gminy Kowala nie jest narażony na występowanie powodzi, nie wskazano w jego granicach występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią ani innych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo występowania powodzi.

Hałas

Klimat akustyczny w istotny sposób wpływa na warunki bytowania i zdrowie człowieka oraz warunki życia zwierząt. Hałas stanowi jedno z istotnych zanieczyszczeń środowiska, które w związku z ciągłym rozwojem komunikacji, wzrastającym uprzemysłowieniem i postępującą urbanizacją stale wzrasta. Dopuszczalne poziomy hałasu są regulowane rozporządzeniem Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku.

Klimat akustyczny na terenie gminy warunkują takie czynniki jak natężenie ruchu i jakość sieci drogowej, w mniejszym stopniu – ilość i zagęszczenie zabudowy, występowanie małych zakładów rzemieślniczych, koncentracja usług turystycznych.

Głównym źródłem hałasu w gminie jest komunikacja drogowa. Największe zagrożenie pod względem hałasu stanowi droga S7. Średni Dobowy Ruch Roczny (SDRR) na drodze nr S7 wynosi 27267 pojazdów na dobę (GDDKiA, 2020/2021). W zachodniej części gminy przebiega także droga wojewódzka nr 735 relacji Radom – Orońsko, gdzie SDRR wynosi 9590 pojazdów na dobę. Duże obciążenie ruchem w gminie mają również trasy biegnące przez we wschodniej części gminy – drogi wojewódzkie nr 733 relacji Wolanów – Skaryszew o znaczeniu regionalnym, dla której SDRR wynosi 1948 pojazdów na dobę oraz nr 744 relacji Radom – Starachowice o znaczeniu regionalnym, dla której SDRR wynosi 6378 pojazdów na dobę. Emitorem hałasu mogą być również linie kolejowe przebiegające przez gminę (linia nr 8 relacji Kraków – Warszawa Zachodnia oraz nr 22 relacji Tomaszów Mazowiecki - Radom). Na podstawie Planu zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego na obszarze gminy Kowala wskazano również projektowaną drogę ekspresową S12 relacji Piotrków Trybunalski – Radom – Lublin – Chełm – Dorohusk (odcinek Radom – Lublin) oraz orientacyjny przebieg drogi wojewódzkiej 744 na odcinku od Radomia do węzła z planowaną drogą ekspresową S12. Realizacja tych ciągów komunikacyjnych również wpłynie ujemnie na poziom hałasu w gminie, przy czym ich przebieg został zaprojektowany w taki sposób aby w jak największym stopniu omijać zwartą zabudowę.

Miejscowościami narażonymi na hałas komunikacyjny są przede wszystkim miejscowości Młodocin Mniejszy, Rożki, Kończyce-Kolonia, Zabierzów, Błonie, Kosów Większy, Augustów, Kowala, Parznice, Mazowszany, Trablice, Romanów, Huta Mazowskańska oraz Bardzice.

Promieniowanie elektromagnetyczne

Oceny poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku i obserwacji zmian dokonuje się w ramach Państwowego Monitoringu Środowiska (PMŚ). Okresowe badania poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku prowadzi Główny Inspektor Ochrony Środowiska. Obserwacja ta ma na celu śledzenie poziomów sztucznie wytworzonych pól elektromagnetycznych w środowisku w odniesieniu do wartości poziomów dopuszczalnych określonych dla miejsc dostępnych dla ludności.

W granicach administracyjnych gminy Kowala zlokalizowane są elementy Krajowego Systemu Przesyłowego tj. stacja elektroenergetyczna (SE) 220/110 kV Rożki oraz linie elektroenergetyczne:

- linia elektroenergetyczna 220 kV relacji Rożki - Kielce,
- linia elektroenergetyczna 220 kV relacji Kozienice – Rożki I,
- linia elektroenergetyczna 220 kV relacji Kozienice – Rożki II,
- linia elektroenergetyczna 220 kV relacji Rożki - Puławy.

Z SE Rożki wyprowadzone są linie elektroenergetyczne wysokiego napięcia 110 kV:

- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Rożki - Chronówek,
- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Rożki - Szydłowiec,

- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Rożki - Szerzawy,
- dwutorowa linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Rożki – Iłża,
- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Rożki - Zwolen,
- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Rożki - Radom Potkanów,
- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Rożki - Radom Centralna,
- linia elektroenergetyczna 110 kV relacji Rożki - Radom Zamłynie.

Aktualnie trwa rozbudowa, przebudowa linii 220 kV Kozienice – Rożki oraz Rożki – Kielce w zakresie rozbudowy stacji 220/110 kV Rożki, w związku z czym nastąpi zmiana zajętości terenu pod stacją i linię.

Od stacji elektroenergetycznej w kierunku południowo-wschodnim projektowana jest linia napowietrzna 220 kV na potrzeby przyłączenia podmiotów OZE (most szynowy OZE).

Zasilanie gminy Kowala w energię elektryczną ma miejsce z Głównego Punktu Zasilania (GPZ) Potkanów 110/15 kV, GPZ Południowa 110/15 kV oraz GPZ Iłża 110/15 kV zlokalizowanych poza granicami gminy. Na system elektroenergetyczny gminy składają się także stacje transformatorowe 15/0,4 kV, linie elektroenergetyczne średniego napięcia (15 kV) oraz linie niskiego napięcia. Linie elektroenergetyczne średniego oraz niskiego napięcia występują zarówno jako kablowe jak i napowietrzne.

Zagrożenia dla jakości powietrza

Głównym źródłem zanieczyszczeń powietrza jest emisja antropogeniczna, w szczególności emisja z sektora bytowego tzw. „niska emisja”, emisja przemysłowa oraz emisja komunikacyjna.

Obszar gminy jest tylko w niewielkiej części zgazyfikowany. Na terenie gminy nie występuje scentralizowany system ciepłowniczy. Znaczny problem w gminie stanowi tzw. niska emisja. W większości budynków indywidualnych użytkowane są kotły węglowe, dla których paliwem jest węgiel (90%). Wykorzystywane są również inne paliwa, tj.: ekogroszek, olej opałowy i gaz, stanowią one jednak mniejszy udział. Na wielkość emisji ma również wpływ stan techniczny urządzeń. W kotłowni wyposażone są jedynie niektóre obiekty gminne i kilka obiektów usługowo-produkcyjnych.

Nie ma możliwości zmiany systemu rozwiązań indywidualnych na sieć ciepłą, dlatego ważne są działania z zakresu modernizacji kotłów, doboru paliw, termomodernizacji budynków i ogólnych zachowań mających na celu ograniczenie emisji. Działania takie są określone w Programie ograniczenia niskiej emisji na terenie gminy Kowala w latach 2015 – 2020.

Na terenie gminy nie występują obiekty przemysłowe, które mogą być źródłem zanieczyszczeń do powietrza.

Na stan jakości powietrza gminy Kowala wpływ ma:

- emisja ze źródeł stacjonarnych (niska emisja w zabudowie mieszkaniowej),
- transport samochodowy, tzw. emisja komunikacyjna (liniowa),
- wielkość emisji napływowej (zanieczyszczenia podlegające procesowi rozprzestrzeniania się wraz z masami powietrza w szczególności z sąsiednich gmin i powiatów).

Dla gminy Kowala zostały sporządzone „Założenia do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Kowala na lata 2011-2026”, które zostały przyjęte Uchwałą Nr IX/40/2011 Rady Gminy Kowala z dnia 8 września 2011 r. w sprawie zatwierdzenia „Założeń do planu zaopatrzenia w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe dla gminy Kowala na lata 2011-2026”. Wskazano, iż za dystrybucję gazu ziemnego na terenie gminy oraz eksploatację sieci gazowej odpowiada Mazowiecka Spółka Gazownictwa Sp. z o.o. Oddział Zakład Gazowniczy Radom. Sieć gazowa obejmuje północną część gminy, obręby Kosów Większy, Kosów Mniejszy, Ludwinów, Trablice, Kotarvice, Mazowszany, Huta Mazowskańska.

Na terenie gminy Kowala w 2024 r. występowało 1004 czynnych przyłączy gazociągowych. Sieć gazowa posiadała długość ok. 49 313 m. Liczba mieszkańców podłączonych do sieci gazowej wynosiła 3310, co daje 26 % ogółu mieszkańców. Gazociągi średniego ciśnienia położone są wzdłuż głównych ulic i mogą stanowić gazociągi bazowe dla gazyfikacji gminy. Przez teren gminy nie przebiegają gazociągi wysokiego ciśnienia.

Zagrożenia dla wód podziemnych i powierzchniowych

Gmina posiada czynną sieć wodociągową, której długość wynosi ok. 132 km (GUS 2024). Ludność korzystająca z sieci wodociągowej wynosi 12 252 osób. Gmina planuje dalszą rozbudowę sieci wodociągowej.

Na terenie gminy Kowala, w obrębie Dąbrówka Zabłotnia zlokalizowane jest ujęcie wody wraz ze zbiornikiem o pojemności 900 m³ oraz stacją uzdatniania. Ujęcie działa w oparciu o studnie głębinowe. Stanowi ono źródło wody dla całej gminy, skąd wodociągami woda rozprowadzana jest do odbiorców. Zbiorowym zaopatrzeniem w wodę objęte są wszystkie miejscowości w gminie. Na obszarach, które nie mają możliwości podłączenia do sieci wodociągowej zaopatrzenie w wodę odbywa się ze studni indywidualnych.

Głównym źródłem zanieczyszczeń wód powierzchniowych i podziemnych jest nieuregulowana gospodarka ściekowa. Gmina Kowala nie posiada sieci kanalizacyjnej ani własnej oczyszczalni. Mieszkańcy korzystają ze zbiorników zamkniętych, tzw. szamb, przydomowych oczyszczalni ścieków lub odprowadzają bezpośrednio ścieki do przydrożnych rowów i cieków. Nieszczelność szamb oraz bezpośrednie odprowadzanie ścieków do odbiorników stanowią znaczące zagrożenie dla stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych. W 2024 r. odebrano 46 730,0 m³ nieczystości ciekłych bytowych. W gminie znajdują się 2 645 zbiorniki bezodpływowe oraz 999 przydomowe oczyszczalnie ścieków.

Należy dążyć do budowy sieci kanalizacyjnej, która wpłynie korzystnie na stan środowiska pod względem ograniczenia możliwości wystąpienia sytuacji nielegalnego wywozu ścieków i wylewania ich na pola lub do rowów. Gmina planuje rozbudowę sieci kanalizacyjnej. W 2019 r. rozpoczęto prace projektowe nad budową sieci kanalizacji sanitarnej w miejscowości Trabllice, która zostanie włączona do istniejącego kanału grawitacyjnego zlokalizowanego w mieście Radom, zgodnie z Porozumieniem Międzygminnym zawartym pomiędzy Gminą Miasta Radomia a Gminą Kowala o współdziałaniu w realizacji zadań związanych ze zbiorowym odprowadzaniem ścieków z dnia 06.09.2022r, pozwoleniem na budowę i innymi uzgodnieniami. W marcu 2023 r. rozpoczęto budowę sieci kanalizacji sanitarnej.

Zagrożenia dla jakości gleb

Do procesów niszczących glebę zalicza się głównie:

- wyczerpywanie się składników odżywczych,
- degradacja gleb – obniżenie wartości użytkowej gleb,
- denudacja – zniszczenie profilu glebowego, zmęczenie gleb,
- zanieczyszczenie chemiczne gleb,
- zbyt małe nawożenie organiczne, co prowadzi do utraty próchnicy,
- wyczerpywanie się składników odżywczych, stosowanie zbyt ciężkiego sprzętu uprawowego, co powoduje pogarszanie się struktury gleb,
- antropogenizacja gleb.

Z uwagi na przeważające rolnicze wykorzystanie gleb w gminie Kowala istotny wydaje się problem ich antropogenizacji. Głównym skutkiem antropogenizacji jest obniżenie zawartości składników pokarmowych w glebie poprzez intensywną uprawę i zbiór planów roślinnych oraz jednostronne przenawożenie gleby. Do tego procesu przyczynia się również ugniatanie gleby przez pojazdy i maszyny rolnicze, nieumiejętnie prowadzone gospodarowanie glebą (zbyt głęboka orka, wypalanie roślinności rozlewanie gnojowicy) oraz wadliwie prowadzone prace melioracyjne.

Dla gminy Kowala został sporządzony Regulamin utrzymania czystości i porządku na terenie gminy Kowala, który został przyjęty Uchwałą Nr III.24.2024 Rady Gminy Kowala z dnia 28 czerwca 2024 r. w sprawie regulaminu utrzymania czystości i porządku na terenie Gminy Kowala. Zgodnie z regulaminem właściciele nieruchomości są zobowiązani do selektywnego zbierania i przekazywania odpadów komunalnych z podziałem na odrębne frakcje.

Na terenie gminy, w miejscowości Kosów, zlokalizowany jest punkt selektywnej zbiórki odpadów komunalnych. Zagospodarowaniem zmieszanych odpadów komunalnych zajmuje się PPUH Radkom Sp. z o.o. w Radomiu. W gminie Kowala w 2024 r. zebrano ogółem 3100,12 t odpadów, z czego zmieszanych odpadów było

1 434,14 t, a odpadów zebranych selektywnie 1 665,98 t, co stanowiło ok. 54% ogółu odpadów. Prawie wszystkie odpady pochodziły z gospodarstw domowych (ok. 99%). Na terenie gminy w dalszym ciągu wykorzystywane są wyroby azbestowe.

Zakłady stwarzające ryzyko poważnych awarii

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska poważna awaria to zdarzenie, w szczególności emisja, pożar lub eksplozja powstała w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w którym występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem.

Zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska na terenie Gminy Kowala nie występują zakłady ZDR (zakład dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej) ani zakłady ZZR (zakład zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej).

Kowala jest gminą typowo wiejską, gdzie północna jej część przekształca się w obszary podmiejskie, tak więc nie znajduje się tu wiele obiektów uciążliwych – emitujących hałas czy zanieczyszczenia powietrza (np. zakłady produkcyjne), występuje tu więcej obiektów mogących być zagrożeniem dla wód podziemnych i powierzchniowych (np. stacje benzynowe, ujęcia wód).

11 Cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu międzynarodowym, wspólnotowym i krajowym, istotne z punktu widzenia realizowanego dokumentu oraz sposobu w jaki te cele i inne problemy środowiska zostały uwzględnione podczas opracowywania dokumentu

Ochrona środowiska na szczeblu międzynarodowym i wspólnotowym realizowana jest w Polsce między innymi poprzez wprowadzenie w życie odpowiednich aktów prawnych, w tym ustaw i rozporządzeń.

Plan ogólny, którego projekt jest przedmiotem oceny w niniejszej prognozie, jako akt prawa miejscowego jest podstawą do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego oraz wydawania decyzji o warunkach zabudowy i zagospodarowania terenu. Plan ogólny nie ustala konkretnych przedsięwzięć inwestycyjnych, lecz określa strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne (parametry i wskaźniki urbanistyczne), co ma na celu zapewnienie zrównoważonego rozwoju gminy i harmonijnego zagospodarowania jej przestrzeni, bez niekontrolowanego rozlewu zabudowy.

Ustalenia planu ogólnego są zgodne z Planem zagospodarowania przestrzennego województwa mazowieckiego przyjętym uchwałą nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.

Za istotne cele ochrony środowiska ustanowione na szczeblu krajowym i międzynarodowym, mające znaczenie w skali sporządzanego opracowania, uznano następujące cele:

- ochrona powierzchni ziemi, racjonalne gospodarowanie i zachowania wartości przyrodniczych określonych w przepisach szczegółowych – zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska z dnia 27 kwietnia 2001 r., ustawą o ochronie przyrody z dnia 16 kwietnia 2004 r., ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;
- ochrona obiektów i obszarów o cennych walorach przyrodniczych – zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody;
- ochrona korytarzy ekologicznych – zgodnie z ustawą z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, Programem ochrony i zrównoważonego użytkowania różnorodności biologicznej, który jest przełożeniem Konwencji o różnorodności biologicznej z 1992 r. (Rio de Janeiro);
- ochrona udokumentowanych złóż kopalin oraz zapewnienie obecnych i przyszłych potrzeb eksploatacji tych złóż – zgodnie z ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska oraz ustawą z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze;
- ochrona wód powierzchniowych i podziemnych – zgodnie z ustawą z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne, ustawą z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska; ustawą z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków;

- ochrona gruntów rolnych i leśnych – zgodnie z ustawą z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych.

Ustalenia planu ogólnego umożliwiają realizację wymienionych powyżej celów. Dzięki odpowiednim rozwiązaniom planistycznym możliwy jest rozwój gospodarczy z poszanowaniem zasad zrównoważonego rozwoju na terenie gminy Kowala.

12 Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmioty obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko

W niniejszej prognozie ocenia się skutki, które mogą wynikać z ustaleń projektu planu ogólnego, tj. projektowanych stref planistycznych oraz określonych gminnych standardów urbanistycznych, które mogą wpływać na wprowadzanie gazów i pyłów do powietrza, wytwarzanie odpadów, wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi, emitowanie hałasu i pól elektromagnetycznych oraz powodować ryzyko wystąpienia awarii.

Analogicznie ocenia się skutki wpływu realizacji ustaleń projektu planu ogólnego na powierzchnię ziemi, glebę, kopaliny, wody powierzchniowe i podziemne, klimat, zwierzęta i rośliny.

Przedmiotem oceny zawartej w prognozie są ustalenia projektu planu ogólnego gminy Kowala. W ramach planu ogólnego uwzględniono uwarunkowania rozwoju przestrzennego gminy wymienione w art. 13b ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, a następnie na ich podstawie, zgodnie z art. 13a ust. 4 ustawy z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym, określono strefy planistyczne, gminne standardy urbanistyczne oraz obszary uzupełnienia zabudowy.

Zapisy planu ogólnego gminy Kowala będą uwzględniane przy sporządzaniu miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

12.1 Oddziaływanie na ludzi

W rozumieniu przepisów ustawy Prawo ochrony środowiska znaczące oddziaływanie na środowisko oznacza również znaczące oddziaływanie na zdrowie ludzi. O znaczącym oddziaływaniu na środowisko (zdrowie ludzi) można mówić w sytuacji, gdy przekraczane są standardy emisyjne oraz dopuszczalne normy hałasu (dopuszczalne normy zanieczyszczeń) określone w przepisach o ochronie środowiska.

Ze względu na ogólny charakter projektu planu ogólnego gminy Kowala, który dotyczy strefowania obszaru gminy oraz ustala nieprzekraczalne warunki realizacji inwestycji jedynie w zakresie parametrów i wskaźników urbanistycznych określonych w gminnych standardach urbanistycznych, prawdopodobieństwo wystąpienia ryzyka dla zdrowia i bezpieczeństwa ludzi nie może podlegać dokładnej analizie.

Plan ogólny stanowi podstawę prawną do sporządzania miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego.

Hałas

Zgodnie z art. 114 ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska przy sporządzaniu miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego uwzględnia się tereny, dla których obowiązują dopuszczalne poziomy hałasu określone w rozporządzeniu Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku. Na terenie gminy Kowala obowiązuje 20 miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, które obejmują obszar o powierzchni ok. 4011 ha. Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne obejmują tereny istniejącej zabudowy, projektowanej zabudowy zgodnie z dotychczas obowiązującymi dokumentami planistycznymi oraz tereny planowane do zabudowy zgodnie z wnioskami interesariuszy.

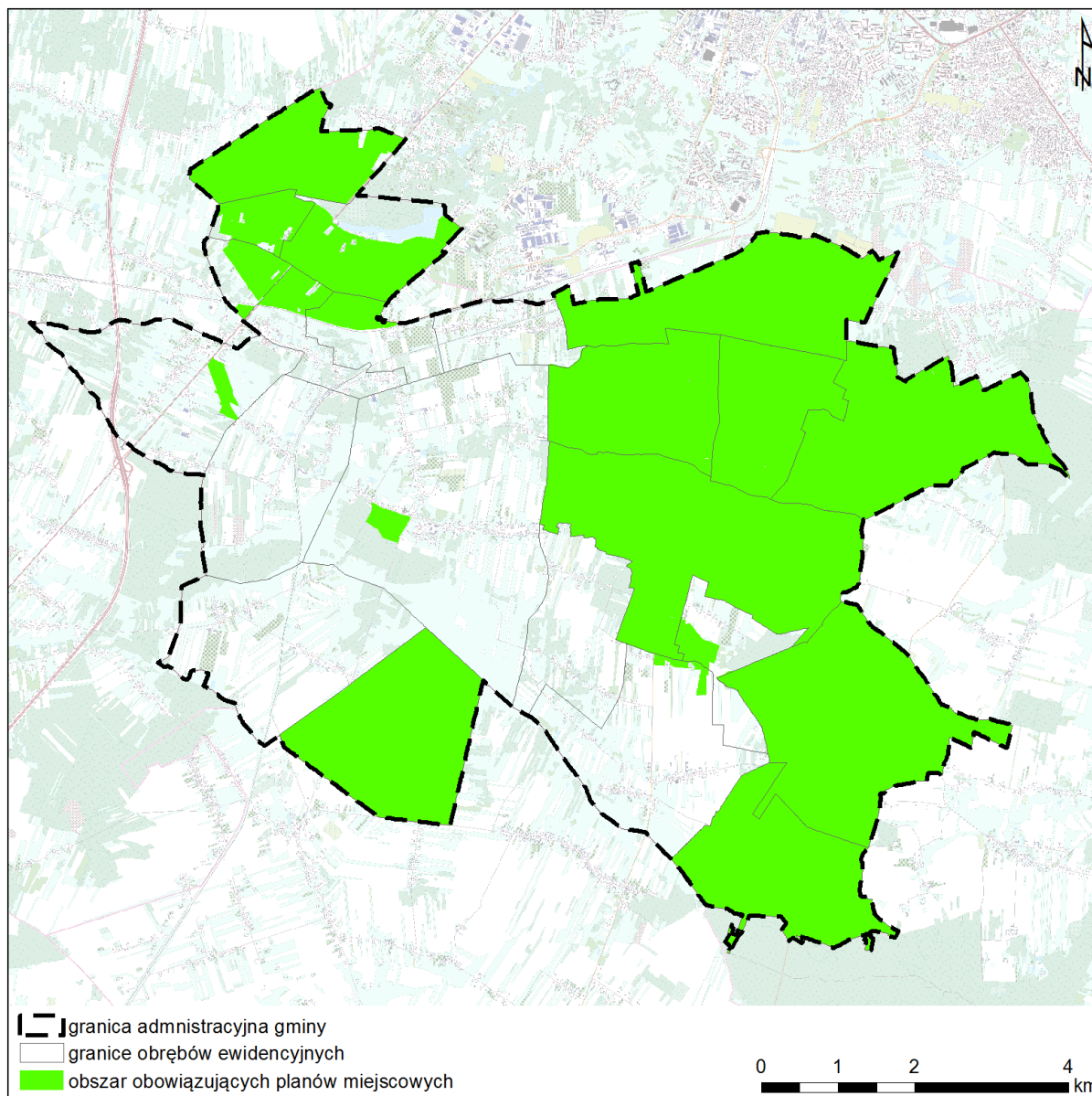
Nie ma podstaw do prognozowania przekroczenia dopuszczalnych poziomów hałasu dla terenów objętych ochroną akustyczną, ponieważ ustalenia dotyczące dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku

zostały zawarte w obowiązujących na terenie gminy miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego, jak również będą one musiały być zawarte w miejscowych planach sporządzanych na podstawie ustaleń planu ogólnego.

W odniesieniu do terenów usługowych oraz terenów produkcyjnych niepodlegających ochronie akustycznej, które mogą powstać w obrębie wyznaczonych stref planistycznych (SJ, SZ, SU, SP, SI, SN, SC) to na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach.

Należy podkreślić, że przedsięwzięcia zaliczające się do kategorii przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko, zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 10 września 2019 r. w sprawie przedsięwzięć mogących znacząco oddziaływać na środowisko (Dz.U. z 2019 r., poz. 1839 ze zm.), powinny mieć przeprowadzoną procedurę oceny oddziaływania przedsięwzięcia na środowisko w celu wydania decyzji o środowiskowych uwarunkowaniach dla realizacji przedsięwzięcia (można odstąpić od procedury OOS, jeśli odpowiedni organ uzna na podstawie karty informacyjnej przedsięwzięcia, że nie będzie ono znacząco oddziaływać na środowisko). W raporcie wykonanym na potrzeby procedury ocenia się wielkość i zasięg oddziaływania na klimat akustyczny, zgodność z przepisami, a w przypadku istotnie negatywnych oddziaływań wskazuje się działania zapobiegające.

Rysunek 19. Obowiązujące miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego na terenie gminy Kowala

źródło: <https://kowala.e-mapa.net/>

Pole elektromagnetyczne

Pole elektromagnetyczne jest to pole elektryczne, magnetyczne lub elektromagnetyczne o częstotliwości od 0 Hz do 300 GHz. Głównymi źródłami promieniowania niejonizującego w środowisku są: stacje radiowe i telewizyjne, elektroenergetyczne linie wysokiego napięcia, stacje transformatorowe, stacje przekaźnikowe telefonii komórkowej, urządzenia radiolokacyjne oraz radionawigacyjne. Dopuszczalny poziom pola elektromagnetycznego w zależności od funkcji obszaru określa szczegółowo rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448).

W granicach administracyjnych gminy znajdują się przesyłowe linie elektroenergetyczne najwyższego napięcia (220 kV) i wysokiego napięcia (110 kV) oraz sieć dystrybucyjna oparta liniach średniego i niskiego napięcia. W miejscowości Rożki zlokalizowano stację elektroenergetyczną.

Sposób zagospodarowania terenów pod liniami elektroenergetycznymi i w ich pobliżu musi uwzględniać wymogi określone w przepisach odrębnych tj.:

- rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448);
- rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (Dz.U. z 2014 r., poz. 112).

Projekt planu ogólnego nie ustala konkretnych inwestycji skutkujących wytworzeniem pól elektromagnetycznych ani narażeniem ludzi na pole elektromagnetyczne, a jedynie określa gminny katalog stref planistycznych, w którym zawarty jest profil funkcjonalny poszczególnych stref planistycznych. W profilu funkcjonalnym stref planistycznych dopuszczono m.in. tereny infrastruktury technicznej. Brak jest podstaw do prognozowania przekroczenia dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku.

Pole magnetyczne ma zdolność przenikania przez większość obiektów, dlatego jego ekranowanie jest utrudnione. Przepisy odrębne wymagają zachowania pasów technologicznych od linii elektroenergetycznych, o szerokości w zależności od napięcia, w których zakazuje się m.in. lokalizacji miejsc pobytu ludzi, a tym samym ogranicza ekspozycję ludzi na promieniowanie, co zapewnia stałą ochronę mieszkańcom.

Dla obiektów infrastruktury technicznej wskazano strefy, w których określono profile umożliwiające realizację tych obiektów, natomiast określone gminne standardy urbanistyczne uwzględniają dotychczasowe dokumenty planistyczne oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego.

Zgodnie z zapisami projektu planu ogólnego na terenie gminy Kowala występują tereny z ograniczeniami w zagospodarowaniu, wynikającymi z m.in. linii elektroenergetycznych. Projekt planu ogólnego wprowadza następujące zapisy:

Linie elektroenergetyczne wprowadzają ograniczenia w możliwości zabudowy terenów wokół nich:

- *Dla napowietrznych linii 220 kV obowiązuje pas technologiczny o szerokości 50 m (po 25 m licząc od osi linii);*
- *Dla napowierzchnych linii 110 kV obowiązuje pas technologiczny o szerokości 36 m (po 18 m licząc od osi linii).*

W pasach technologicznych linii elektroenergetycznych dopuszcza się lokalizację obiektów i urządzeń budowlanych zgodnie z przepisami odrębnymi.

Szczegółowe ustalenia dla wszystkich tych terenów, w tym wyznaczenie pasów technologicznych od linii elektroenergetycznych z zakazem lokalizacji zabudowy, powinny zostać zawarte w sporządzonych dla tych obszarów miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Zagrożenia naturalne

Na obszarze Gminy Kowala zgodnie z danymi Systemu Osłony Przeciwosuwiskowej PIG-PIB nie występują udokumentowane osuwiska, zlokalizowano natomiast 3 tereny zagrożone ruchami masowymi w obrębach Kowala-Stępocina oraz Trablice. W granicach tych terenów wyznaczono strefy: 2SG, 14SN, 13SO, 15SO, 45SO, 71SO, 88SJ.

Teren gminy Kowala nie jest narażony na występowanie powodzi, nie wskazano w jego granicach występowania obszarów szczególnego zagrożenia powodzią ani innych obszarów narażonych na niebezpieczeństwo występowania powodzi.

Projekt planu ogólnego wskazuje na uwzględnienie uwarunkowań środowiskowych i terenowych przy realizacji zabudowy.

Z uwagi na określony w u.p.z.p. zakres planu ogólnego nie jest możliwe wyznaczenie dodatkowych warunków ograniczenia lokalizacji zabudowy. Określenie linii zabudowy, czy innych warunków takich jak zakaz realizacji kondygnacji podziemnej czy wyniesienie poziomu parteru powyżej lustra wody możliwe jest na etapie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego lub decyzji o warunkach zabudowy.

Strefa od gazociągu wysokiego ciśnienia

Na terenie gminy Kowala brak jest gazociągów przesyłowych wysokiego ciśnienia.

Ryzyko wystąpienia poważnych awarii

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska przez poważną awarię rozumie się *zdarzenie, w szczególności emisję, pożar lub eksplozję, powstałe w trakcie procesu przemysłowego, magazynowania lub transportu, w których występuje jedna lub więcej niebezpiecznych substancji, prowadzące do natychmiastowego powstania zagrożenia życia lub zdrowia ludzi lub środowiska lub powstania takiego zagrożenia z opóźnieniem*. O zaliczeniu zakładu do kategorii o zwiększonym ryzyku (ZZR) lub o dużym ryzyku (ZDR) wystąpienia poważnych awarii decyduje Minister Rozwoju (Dz.U. z 2016 r., poz. 138).

Zgodnie z ustawą Prawo ochrony środowiska w obrębie zwartej zabudowy miast i wsi zabroniona jest budowa zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi, a w szczególności zakładów stwarzających zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej, przy czym zapisy te nie dotyczą budowy i rozbudowy zakładów na obszarach określanych w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego jako tereny przeznaczone do działalności produkcyjnej, składowania i magazynowania, jeżeli plany te nie zawierają ograniczeń dotyczących zakładów stwarzających zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi. Zakłady stwarzające zagrożenie wystąpienia poważnej awarii przemysłowej lokalizuje się m.in. w bezpiecznej odległości od siebie, od wielorodzinnych budynków mieszkalnych, od obiektów użyteczności publicznej, od budynków zamieszkania zbiorowego, od obszarów chronionych ustanowionych w trybie ustawy o ochronie przyrody, od upraw wieloletnich, od stref ochronnych ujęć wód oraz obszarów ochronnych zbiorników wód śródlądowych, od dróg krajowych oraz od linii kolejowych o znaczeniu państwowym. Istniejącym zakładom, dla których bezpieczna odległość nie została zachowana, organy Inspekcji Ochrony Środowiska, po uzyskaniu opinii właściwego organu Państwowej Straży Pożarnej, mogą wydać decyzję w zakresie nałożenia dodatkowych zabezpieczeń technicznych, aby zmniejszyć niebezpieczeństwa, na jakie są narażeni ludzie.

Zgodnie z danymi Głównego Inspektoratu Ochrony Środowiska na terenie gminy Kowala nie występują zakłady ZDR (zakład dużego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej) ani zakłady ZZR (zakład zwiększonego ryzyka wystąpienia poważnej awarii przemysłowej). W bliskim sąsiedztwie granicy gminy znajduje się zakład o dużym ryzyku wystąpienia poważnej awarii przemysłowej – MAR-ROM Sp. z o. o. – baza i rozlewnia gazu płynnego zlokalizowana przy ul. Tokarskiej 3, w Radomiu. Zagrożeniami o największych skutkach mogą być pożar i wybuch gazu. Zakład znajduje się za północną granicą gminy Kowala, w sąsiedztwie obrębów ewidencyjnych Ludwinów i Trablice, za linią kolejową. Ustalenia planu ogólnego nie wprowadzają nowej zabudowy w najbliższym otoczeniu tego zakładu.

W odniesieniu do zakładów o dużym lub zwiększonym ryzyku wystąpienia awarii, które mogą w przyszłości powstać w obrębie wyznaczonych stref gospodarczych (SP) to na etapie sporządzania planu ogólnego nie można stwierdzić ani opisać możliwych negatywnych oddziaływań bez znajomości rodzaju ani szczegółów technicznych przedsięwzięć, które powstaną w tych terenach.

Ewentualne skutki środowiskowe w wyniku zdarzeń losowych wywołujących poważną awarię przemysłową w skutkach mogą być nieodwracalne, jednak samo ryzyko wystąpienia takich zdarzeń jest znikome. Zakłady stwarzające ryzyko wystąpienia poważnych awarii podlegają bardzo rygorystycznym normom prawnym i są regularnie kontrolowane pod względem zachowania bezpieczeństwa.

Strefy sanitarne od cmentarzy

Na terenie gminy Kowala wyznaczono 4 strefy cmentarzy, które obejmują istniejące cmentarze wraz z planowanymi poszerzeniami, zgodnie z planami miejscowymi oraz planami inwestycyjnymi. Nowe poszerzenie wyznaczono jedynie dla cmentarza w obrębie Kowala, pozostałe strefy są zgodne z planami miejscowymi lub istniejącymi podziałami. Wyznaczone cmentarze znajdują się w obrębach ewidencyjnych: Trablice, Kowala, Bardzice, Kolonia Kończyce.

Dla czynnych cmentarzy należy zachować wymagane strefy sanitarne zgodnie §3 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie na cmentarze (Dz.U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315) tj. *odległości od zabudowań mieszkalnych, od zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych, powinna wynosić co najmniej 150 m; odległość ta może być zmniejszona do 50 m pod warunkiem, że teren w granicach od 50 do 150 m odległości od cmentarza posiada sieć wodociągową i wszystkie budynki korzystające z wody są do tej sieci podłączone*.

Z uwagi na wysokie zwodociągowanie poszczególnych miejscowości gminy w strefie od 50 do 150 m można bezproblemowo lokalizować nową zabudowę.

W zasięgu 50 m od cmentarza nie ma możliwości lokalizowania budynków mieszkalnych, zakładów produkujących artykuły żywności, zakładów żywienia zbiorowego bądź zakładów przechowujących artykuły żywności oraz studzien, źródeł i strumieni, służących do czerpania wody do picia i potrzeb gospodarczych. Inne elementy zagospodarowania terenu jak ogrody, wiaty, podjazdy, mogą być w tej strefie realizowane. Należy podkreślić, że nieprzekraczalna linia zabudowy stanowi ustalenie miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

12.2 Wpływ na zwierzęta i rośliny

Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne krystalizują układ przestrzenny gminy, zapobiegając niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy na tereny funkcjonujące przyrodniczo, co z punktu widzenia ochrony flory i fauny jest korzystne.

Zarówno dla flory, jak i dla fauny największym zagrożeniem jest utrata bądź przekształcanie siedlisk. Tereny objęte strefami planistycznymi, w których istnieje możliwość wprowadzenia nowej zabudowy, nie odgrywają istotnej roli przyrodniczej, obejmują zazwyczaj tereny rolnicze lub nieużytki. W miejscu powstawania nowych obiektów na terenach dotychczas niezabudowanych nastąpi lokalne, bezpośrednie, długoterminowe i stałe zubożenie lub zlikwidowanie istniejącej roślinności, zmniejszeniu ulegnie powierzchnia biologicznie czynna, przy czym projekt planu ogólnego nie skutkuje utratą najcenniejszych siedlisk przyrodniczych bądź stanowisk cennych gatunków flory i fauny.

Część gruntów leśnych objęta jest miejscowymi planami zagospodarowania przestrzennego, które wskazują przeznaczenie pod zabudowę mieszkaniową – na działkach o dużej powierzchni, przy wysokim udziale powierzchni biologicznie czynnej, często również nakazując zachowanie leśnego typu zieleni. Plan ogólny przenosi ustalenia obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Wskazuje również tereny pod zabudowę zgodnie z dotychczasowym studium uwarunkowań i kierunków zagospodarowania przestrzennego.

Większe kompleksy leśne chronione są poprzez wskazanie strefy otwartej. Ponadto w profilu dodatkowym wszystkich pozostałych typów stref jako przeznaczenie dopuszczalne wyznaczono teren lasu.

Na obszarach o najwyższych walorach przyrodniczych wyznaczono głównie strefy otwarte. Inne przeznaczenie terenu wynika w pierwszej kolejności z obecnego zagospodarowania i funkcji oraz zapisów obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także polityki przestrzennej gminy. Zapisy planu ogólnego nie kolidują z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony przyrody oraz nakazami i zakazami określonymi dla poszczególnych form ochrony przyrody.

Część terenów gminy została zakwalifikowana do Sieci wielofunkcyjnych terenów otwartych systemu przyrodniczego (greenbelt). Projekt planu ogólnego utrzymuje tereny inwestycyjne w obrębie ww. terenów zgodnie z obowiązującymi dokumentami planistycznymi. Przyrost nowych terenów inwestycyjnych (zasięg stref planistycznych, gdzie dopuszcza się tereny budowlane) jest niewielki i dotyczy pojedynczych działek przy istniejącej zabudowie bądź terenów już przeznaczonych pod zabudowę. Nie przewiduję się negatywnych oddziaływań na drożność obszarów otwartych, ponieważ w jego obrębie przeważają tereny objęte w planie ogólnym strefą otwartą nad terenami przeznaczonymi pod zabudowę.

12.3 Wpływ na ekosystemy i różnorodność biologiczną

Różnorodność biologiczną można rozumieć jako stopień zachowania naturalnie występujących gatunków oraz zbiorowisk, a także ras zwierząt i form roślin. Różnorodność biologiczna występuje, zatem na trzech poziomach organizacji przyrody: ekosystemowym, gatunkowym, genetycznym.

Ustalenia planu ogólnego poprzez wskazanie stref planistycznych, w których dopuszczono tereny inwestycyjne, przyczyniają się do zmniejszenia powierzchni biologicznie czynnej. Będą to zazwyczaj zmiany punktowe, związane z posadowieniem obiektów budowlanych bądź poprowadzeniem nowych ciągów komunikacyjnych. Istotne jest, że tereny inwestycyjne wskazano przede wszystkim w oparciu o istniejącą

zabudowę oraz obowiązujące dokumenty planistyczne, gdzie powstanie nowej zabudowy zostało już przesądzone. Dodatkowo uwzględniono wnioski złożone w procedurze planistycznej.

Prognozuje się, iż na nowych terenach inwestycyjnych nastąpi zmiana składu gatunkowego zarówno roślin, jak i zwierząt. Tereny, które były do tej pory niezainwestowane o składzie gatunkowym charakterystycznym dla terenów otwartych i zadrzewionych, zostaną przeznaczone pod zieleni urządzoną (trawniki, krzewy, drzewa ozdobne, rośliny rabatowe, w tym gatunki obcego pochodzenia). Skład gatunkowy zwierząt, również ulegnie zmianie – zwierzęta, które do tej pory wykorzystywały teren do żerowania, migracji, zmieniają swoje tereny bytowania. Będzie to oddziaływanie wtórne, długoterminowe i lokalne. Nie przewiduje się jednak, by były to oddziaływania znaczące, ponieważ wyznaczone strefy planistyczne obejmują tereny istniejącej zabudowy wraz z przylegającymi do nich terenami niezainwestowanymi – projekt planu ogólnego dąży do koncentracji zabudowy, a nie do jej rozpraszania. Tereny najbardziej wartościowe pod względem przyrodniczym oraz tereny stanowiący korytarze ekologiczne przeznaczone zostały pod tereny ekstensywne tj. strefa SO. Ustalenia projektowanego dokumentu nie zagrażają występowaniu chronionych gatunków zwierząt oraz cennym siedliskom przyrodniczym.

12.4 Oddziaływanie na wodę

Wprowadzanie ścieków do wód lub do ziemi

Zasady wprowadzania ścieków do wód i do ziemi określa ustawa Prawo wodne, która mówi o tym, czego wprowadzane do wód bądź do ziemi ścieki nie mogą zawierać oraz czego nie mogą powodować w wodach, do których są wprowadzane. Odpowiednia gospodarka ściekami jest kluczowa dla utrzymania czystości wód powierzchniowych i podziemnych, a także gleby.

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie zaopatrzenia ludność w wodę, jak również odprowadzania ścieków oraz wód opadowych i roztopowych. Zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się z doprowadzeniem infrastruktury technicznej, tj. sieci wodociągowej i kanalizacyjnej. Przy rozbudowie sieci kanalizacji, zachowaniu szczelności zbiorników na nieczystości ciekłe oraz przy zachowaniu zgodności z przepisami prawa, nie przewiduje się zagrożenia zarówno dla jakości wód podziemnych, jak i powierzchniowych.

Dla obiektów infrastruktury technicznej wskazano strefy, w których określono profile umożliwiające realizację tych obiektów, natomiast określone gminne standardy urbanistyczne uwzględniają dotychczasowe dokumenty planistyczne oraz umożliwiają realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego.

Na terenie gminy Kowala znajdują się ujęcia wód podziemnych, dla których ustanowiono strefy ochronne obejmujące wyłącznie tereny ochrony bezpośredniej. Ustalenia planu ogólnego uwzględniają lokalizację ujęć wody oraz nie kolidują z zapisami zawartymi w przepisach odrębnych zawierającymi zakazy i nakazy dotyczące stref ochronnych ujęć wody. Strefy ochrony bezpośredniej ujęć wody znajdują się w zasięgu stref: 9SI, 12SI.

Na terenie gminy Kowala istnieją i funkcjonują sieci urządzeń melioracji wodnych. W części gminy Kowala (Parznice, Bardzice, Grabina, Maliszów, Kowala, Ruda Mała, Dąbrówka Zabłotna, Młodocin Mniejszy, Huta Mazowskańska, Kosów Większy) występuje gęsta sieć rowów melioracyjnych. Zapisy planu ogólnego gminy Kowala nie kolidują z prawidłowym funkcjonowaniem, utrzymaniem i rozwojem sieci urządzeń melioracji wodnych.

Ograniczenia związane ze strefami ochronnymi ujęć wód regulowane są przepisami odrębnymi. Nie są one możliwe do wprowadzenia w POG z uwagi na ściśle określony zakres jego ustaleń.

Zasięgi stref ochrony bezpośredniej ujęć wód oraz szczegółowe ustalenia dla tych terenów powinny zostać zawarte w sporządzonych dla tych obszarów miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego.

Brak jest merytorycznych podstaw do prognozowania negatywnych oddziaływań na wody powierzchniowe i podziemne, wynikających z ustaleń planu ogólnego.

12.5 Oddziaływanie na powietrze

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie zaopatrzenia w ciepło, jak również zaopatrzenia w energię elektryczną. Zasady modernizacji, rozbudowy i budowy systemów komunikacji i infrastruktury technicznej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się ze wzrostem zapotrzebowania na energię i ciepło.

Gmina Kowala nie posiada sieci ciepłowniczej. Ogrzewanie budynków oparte jest na indywidualnych źródłach ciepła, w których wykorzystywane są głównie paliwa gazowe i stałe.

Planowane zwiększenie terenów zabudowy, ogrzewanych z indywidualnych źródeł ciepła, wpłynie na zwiększenie emisji gazów i pyłów do powietrza. Będzie to oddziaływanie bezpośrednie, o charakterze sezonowym, zależnym od warunków atmosferycznych, lokalne. Wpływ na ilość wprowadzanych zanieczyszczeń do powietrza ma również stosowane paliwo oraz zastosowana technologia. Atutem jest dostęp do sieci gazowej (korzysta z niej aktualnie 26,5% mieszkańców). Ponadto na terenie gminy zlokalizowane dwie elektrownie słoneczne, w obrębie Romanów o mocy do 1000 kW i Kowala o mocy do 2 MW. Poza tym energia z odnawialnych źródeł wykorzystywana jest jedynie w mikroinstalacjach OZE dla indywidualnych odbiorców.

Z punktu ochrony powietrza atmosferycznego za korzystne uważa się dopuszczenie terenów związanych z odnawialnymi źródłami energii w profilach funkcjonalnych stref planistycznych: SU, SR, SO (teren elektrowni słonecznej). Odnawialne źródła energii przyczyniają się do zmniejszenia emisji zanieczyszczeń ze źródeł konwencjonalnych.

12.6 Oddziaływanie na powierzchnię ziemi

Przekształcenia związane z budową nowych obiektów

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Powstanie nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, wiąże się z przekształceniem powierzchniowej warstwy ziemi poprzez wykonywanie wykopów pod fundamenty nowych budynków. Zasięg oddziaływania jest nieznaczny (ogranicza się do działki budowlanej), o charakterze bezpośrednim, długoterminowym i stałym. Przy posadowieniu obiektów budowlanych występują również krótkoterminowe i chwilowe oddziaływania, związane z etapem prowadzenia robót budowlanych (czasowe deformacje terenu, wykopy itp.). W trakcie prowadzenia robót budowlanych może również dojść do zanieczyszczenia gleby poprzez niewłaściwe zabezpieczenie przy składowaniu materiałów budowlanych i odpadów budowlanych.

Teren opracowania nie znajduje się w zasięgu obszarów wpisanych do wykazu potencjalnych historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi oraz nie jest wpisany do rejestru historycznych zanieczyszczeń powierzchni ziemi.

Eksploatacja kopalni

Na terenie gminy Kowala występuje 7 udokumentowanych złóż kopalni. 6 z nich stanowią złoża kruszywa naturalnego, natomiast w jednym wydobywane są surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego. Dla dwóch z nich ustanowiono obszar i teren górniczy.

W granicach tych terenów wyznaczono strefy: 1SG, 2SG, 18SO, 32SO, 45SO. Nie wyznaczono strefy SG na terenie złóż w obrębie ewidencyjnym Parznice, gdzie przebiegać ma trasa S12 (18SO). W granicach strefy 32SO znajduje się niewielki fragment złoża Helenów, zlokalizowanego poza granicą gminy Kowala. Na części Pola B złoża Malczów-Zenonów, przy granicy z Miastem Radom wyznaczono strefę otwartą 45SO.

Eksploatacja złóż metodą odkrywkową wiąże się z przekształceniem naturalnego ukształtowania terenu i struktury gruntu. Znaczna część gleb ulega całkowitej degradacji w wyniku eksploatacji złoża oraz składowania nadkładu. Po zakończonej eksploatacji tereny eksploatacji zostaną zrehabilitowane w oparciu o ustalony w decyzjach administracyjnych kierunek i warunki przeprowadzania rekultywacji.

Opisane wyżej oddziaływania są niezależne od ustaleń planu ogólnego.

12.7 Oddziaływanie na krajobraz

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie ochrony i kształtowania krajobrazu. Zasady ochrony środowiska, przyrody i krajobrazu oraz zasady kształtowania krajobrazu stanowią ustalenia miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. Strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o istniejące tereny zabudowane, obowiązujące dokumenty planistyczne, wnioski interesariuszy, analizę uwarunkowań przyrodniczych gminy, w tym m.in. występowanie obiektowych i obszarowych form ochrony przyrody czy znajdujące się na terenie gminy grunty leśne.

W wyniku powstania nowej zabudowy, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, w obszarach zabudowanych i ich sąsiedztwie krajobraz będzie ulegał stopniowemu przekształcaniu. Istotne jest ustalenie w strefach planistycznych (poza strefami SO, SK) minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej, którego zachowanie pozwoli na estetyczne kształtowanie krajobrazu.

Obszar opracowania położony poza granicami krajobrazów priorytetowych. Zgodnie z ustawą o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (Dz. U. 2024 poz.1130) przez krajobraz priorytetowy należy rozumieć krajobraz szczególnie cenny dla społeczeństwa ze względu na swoje wartości przyrodnicze, kulturowe, historyczne, architektoniczne, urbanistyczne, ruralistyczne lub estetyczno-widokowe, i jako taki wymagający zachowania lub określenia zasad i warunków jego kształtowania.

Ustalenia planu ogólnego uwzględniają rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym.

Rekomendacje i wnioski zawarte w audycie krajobrazowym zostały uwzględnione poprzez:

- wyznaczenie stref otwartych znajdujących się w obszarze chronionego krajobrazu;
- wyznaczenie stref planistycznych uwzględniając istniejącą zabudowę, układ komunikacyjny i infrastrukturę techniczną, tworząc zwarte kompleksy zabudowy, a tym samym ograniczając presję urbanizacyjną na obszary cenne przyrodniczo;
- wyznaczenie stref planistycznych, w których zlokalizowane są obiekty zabytkowe, zgodnie z ich obecnym sposobem zagospodarowania, co umożliwi na etapie sporządzania miejscowych planów bądź decyzji o warunkach zabudowy ochronę ich wartości historyczno-kulturowych i krajobrazowych;
- określenie gminnych standardów urbanistycznych, które umożliwią realizację nowej zabudowy z zachowaniem zasad ładu przestrzennego, w nawiązaniu do lokalnego krajobrazu kulturowego i w oparciu o wykształcony układ dróg. Określone gminne standardy urbanistyczne umożliwią m.in. ochronę jakości krajobrazu w tym przeciwdziałanie dysharmonii i fragmentacji krajobrazu z zachowaniem zwartej charakteru zabudowy nawiązującej do istniejących obiektów i otoczenia.

Nie przewiduje się istotnych negatywnych oddziaływań na krajobraz wynikających z ustaleń projektu planu ogólnego. Wyznaczone w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne krystalizują układ przestrzenny gminy, zapobiegając niekontrolowanemu rozlewowi zabudowy na tereny charakteryzujące się wysokim walorami krajobrazowymi, przyrodniczymi oraz kulturowymi.

12.8 Oddziaływanie na klimat

Do czynników kształtujących klimat zaliczamy: promieniowanie słoneczne, usłonecznienie, zachmurzenia, opady, temperaturę, wilgotność względną oraz prędkość wiatru, wtórnie na klimat wpływają również zagospodarowanie terenu i zanieczyszczenia powietrza.

W obrębie wskazanych w planie ogólnym stref planistycznych dopuszczono tereny inwestycyjne, które obejmują zarówno istniejącą zabudowę, jak i tereny wolne od zabudowy, na których planowane jest powstanie nowych obiektów budowlanych. W wyniku powstania nowych obiektów budowlanych, na podstawie ustaleń planu miejscowego zgodnego z ustaleniami planu ogólnego, w stosunku do stanu istniejącego przewiduje się lokalne, pośrednie oddziaływanie na mikroklimat. Może nastąpić niewielkie podwyższenie temperatury powietrza na skutek emisji ciepła antropogenicznego, pochodzącego ze spalania paliw i przyrostu powierzchni sztucznych, powodujących podwyższenie temperatury radiacyjnej podłoża. Zauważalne może być również zmniejszenie prędkości wiatru na skutek spadku udziału terenów otwartych. Ewentualne oddziaływania tego typu będą miały charakter lokalny i stały.

Adaptacja do zmian klimatu

Zgodnie z ratyfikowaną przez Polskę Ramową Konwencją Narodów Zjednoczonych w sprawie zmian klimatu należy dążyć do wprowadzania działań prowadzących do zapobiegania niebezpiecznej antropogenicznej ingerencji w system klimatyczny. Istotna jest również adaptacja do zmian klimatu.

W odniesieniu do łagodzenia zmian klimatu, w zakresie możliwości dokumentu jakim jest plan ogólny, istotne jest zapewnienie możliwości wykorzystania energii ze źródeł odnawialnych – w profilach funkcjonalnych strefy planistycznych SU, SR, SO dopuszczono tereny związane z odnawialnymi źródłami energii – teren elektrowni słonecznej.

Nie przewiduje się istotnych negatywnych oddziaływań na klimat wynikających z ustaleń projektu planu ogólnego.

12.9 Oddziaływanie na zasoby naturalne

Złóża

Racjonalną gospodarkę złóżami kopalin jako jednym ze składników zasobów środowiska w rozumieniu ustawy z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska zapewnia uwzględnianie obszarów ich występowania oraz obecnych i przyszłych potrzeb ich eksploatacji w planie ogólnym gminy oraz w miejscowych planach zagospodarowania przestrzennego (art. 72 ust. 1 pkt 2).

Na terenie gminy Kowala występuje 7 udokumentowanych złóż kopalin. 6 z nich stanowią złoża kruszywa naturalnego, natomiast w jednym wydobywane są surowce ilaste do produkcji kruszywa lekkiego. Dla dwóch z nich ustanowiono obszar i teren górniczy.

Plan ogólny wyznacza na terenie gminy Kowala strefę SG – strefa górnictwa. Obejmuje ona jedynie udokumentowane złoża kopalin w obrębach ewidencyjnych Trablice (część) i Rożki (wraz z terenem górniczym oraz obszarem górniczym) oraz niewielki fragment złoża w obrębie Dąbrówka Zabłotnia. Do stref włączono również działki zgodnie ze złożonymi wnioskami. Nie wyznaczono strefy SG na terenie złóż w obrębie ewidencyjnym Parznice, gdzie przebiegać ma trasa S12.

W terenie tym wyznacza się teren górnictwa i wydobywania, teren komunikacji, teren ogrodów działkowych, teren infrastruktury technicznej. Jako profil dodatkowy wyznaczono teren zieleni urządzonej, teren zieleni naturalnej, teren lasu, teren wód.

Określenie uwarunkowań zagospodarowania ww. stref oraz ograniczeń w ich użytkowaniu, w tym zakaz zabudowy oraz wyznaczenie pasów ochronnych dla stref sąsiednich nastąpi na etapie sporządzenia dla tych stref miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Rekultywacja stref górnictwa po zakończeniu eksploatacji kopaliny powinna odbywać się w oparciu o ustalony kierunek i warunki przeprowadzenia rekultywacji opisane w wydanej dla danego obszaru koncesji.

Ustalenie w planie ogólnym stref górnictwa (SG) zapewnia możliwość eksploatacji udokumentowanych

złów, natomiast nie wpływa na zmianę zagospodarowania i użytkowania terenu, ani nie warunkuje czy eksploatacja nieeksploatowanych bądź nieudokumentowanych złóż będzie miała miejsce w przyszłości.

Nie przewiduje się istotnych negatywnych oddziaływań na zasoby naturalne wynikających z ustaleń projektu planu ogólnego.

Gleby klas chronionych

W projekcie planu ogólnego wyznaczone strefy planistyczne, w obrębie których dopuszczone są tereny inwestycyjne, po części swoim zasięgiem obejmują gleby klasy I-III.

Zgodnie z zapisami ustawy z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych ochronie przed zmianą przeznaczenia podlegają grunty stanowiące użytki rolne klas I-III. Gleby wyższych klas bonitacyjnych, chronione na mocy ww. ustawy wymagają uzyskania zgody na zmianę przeznaczenia na cele nierolnicze. Przeznaczenie gruntów rolnych na cele nierolnicze, wymagające ww. zgody, dokonuje się w miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego, sporządzonym w trybie określonym w przepisach o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym.

12.10 Oddziaływanie na zabytki i dobra materialne

Na terenie gminy Kowala znajduje się osiem obiektów wpisanych do rejestru zabytków, które znajdują się w zasięgu stref: 2SC, 11SN, 14SN, 18SU, 105SU.

W gminie Kowala znajduje się 26 obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków, poza tymi wpisanymi do rejestru zabytków, które znajdują się w zasięgu stref: 1SC, 3SC, 55SJ, 224SJ, 234SJ, 246SJ, 254SJ, 7SK, 19SO, 65SO, 44SO, 3SU, 16SU, 18SU, 105SU, 1SZ, 5SZ, 70SZ, 56SZ, 87SZ, 283SZ, 287SZ, 13SN.

W granicach gminy Kowala zlokalizowane są 74 zabytki archeologiczne ujęte w gminnej ewidencji zabytków. Jedno z tych stanowisk zostało wpisane do rejestru zabytków archeologicznych województwa mazowieckiego i znajduje się w zasięgu stref: 14SN, 21SU, 71SO. Pozostałe stanowiska znajdują się w zasięgu stref: 1SG, 13SI, 16SI, 64SJ, 88SJ, 118SJ, 170SJ, 207SJ, 210SJ, 211SJ, 213SJ, 228SJ, 282SJ, 372SJ, 414SJ, 415SJ, 3SO, 15SO, 16SO, 17SO, 19SO, 32SO, 34SO, 35SO, 44SO, 65SO, 74SO, 90SO, 9SP, 12SP, 44SP, 21SU, 41SU, 58SU, 90SU, 98SU, 100SU, 102SU, 105SU, 116SU, 52SZ, 80SZ, 100SZ, 103SZ, 104SZ, 147SZ, 244SZ, 314SZ, 356SZ, 392SZ, 397SZ, 398SZ, 15SR, 7SK, 14SN.

Na terenie gminy Kowala nie występują obiekty mogące zaliczać się do dóbr kultury współczesnej.

Projekt planu ogólnego nie zawiera ustaleń w zakresie ochrony dziedzictwa kulturowego. Zasady ochrony dziedzictwa kulturowego i zabytków, w tym krajobrazów kulturowych, oraz dóbr kultury współczesnej stanowią jedno z ustaleń miejscowego planu zagospodarowania przestrzennego.

Ograniczenia w zagospodarowaniu związane z obiektami ujętymi w rejestrze zabytków oraz zabytkami archeologicznymi zostały wskazane w przepisach odrębnych z zakresu ochrony zabytków i opieki nad zabytkami natomiast zasady ochrony obiektów ujętych w gminnej ewidencji zabytków będą ustalane na etapie miejscowych planów. Nie jest możliwe wprowadzenie do ustaleń planu ogólnego zasad działalności inwestycyjnej oraz wyznaczenie stref konserwatorskich z uwagi na ściśle określony zakres planu ogólnego

Ocenia się, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony dziedzictwa kulturowego, a przyjęte rozwiązania są korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130).

12.11 Oddziaływanie na obszary Natura 2000 i inne obszary chronione na mocy ustawy o ochronie przyrody

Na terenie gminy Kowala jedyną wielkoobszarową formą ochrony przyrody jest Obszar Chronionego Krajobrazu Łża-Makowiec, który zajmuje niewielkie tereny we wschodniej części gminy. Na obszarze gminy występują również dwa stanowiska dokumentacyjne oraz cztery pomniki przyrody.

Na obszarach o najwyższych walorach przyrodniczych wyznaczono głównie strefy otwarte. Inne

przeznaczenie terenu wynika w pierwszej kolejności z obecnego zagospodarowania i funkcji oraz zapisów obowiązujących miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego, a także polityki przestrzennej gminy. Zapisy planu ogólnego nie kolidują z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony przyrody oraz nakazami i zakazami określonymi dla poszczególnych form ochrony przyrody.

Wskazane w projekcie planu ogólnego strefy planistyczne wyznaczono w oparciu o istniejące tereny zabudowane, obowiązujące dokumenty planistyczne, wnioski interesariuszy oraz analizę uwarunkowań przyrodniczych gminy, w tym m.in. występowanie obiektowych i obszarowych form ochrony przyrody.

Realizacja jakiegokolwiek inwestycji w granicach wymienionych form ochrony przyrody musi uwzględniać zakazy wskazane w obowiązującym dla tego obszaru dokumencie tj.:

- wobec Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec – Uchwała nr 25/24 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 25 czerwca 2024 r. w sprawie Obszaru Chronionego Krajobrazu Iłża-Makowiec;
- wobec użytków ekologicznych nr 148, 149 – zapisów Rozporządzenia Nr 72 Wojewody Mazowieckiego z dn. 8.07.2005 w sprawie użytków ekologicznych;
- wobec pomników przyrody – zapisów Uchwała Nr XXVI.194.2020 Rady Gminy Kowala z dnia 27 listopada 2020 r. w stosunku do ww. pomników przyrody.

Zakazy te muszą być także uwzględnione w sporządzonym dla tego obszaru miejscowym planie zagospodarowania przestrzennego.

Zapisy planu ogólnego uwzględniają uwarunkowania wynikające z położenia części gminy w formach ochrony przyrody i ich otulin oraz nie kolidują z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony przyrody oraz nakazami i zakazami określonymi dla poszczególnych form ochrony przyrody.

Ze względu na kierunkowy i ogólny charakter projektu planu ogólnego i brak wskazania konkretnych zamierzeń inwestycyjnych, nie przewiduje się negatywnego oddziaływania na obszary oraz obiekty chronione na mocy ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody. Co więcej, realizacja jakichkolwiek działań w granicach obszarów chronionych wymaga uwzględnienia zakazów określonych w przepisach odrębnych, jak również uzgodnienia z właściwym organem.

W terenie OChK wyznacza się głównie tereny otwarte SO oraz tereny strefy wielofunkcyjnej z zabudową mieszkaniową jednorodzinną SJ, w mniejszym stopniu tereny strefy wielofunkcyjnej z zabudową zagrodową SZ. Wyznaczone tereny strefy gospodarczej SP oraz strefy usługowej SU odzwierciedlają zainwestowanie istniejące.

Pomniki przyrody i użytki ekologiczne znajdują się w granicach projektowanych terenów strefy otwartej SO.

Zapisy planu ogólnego nie kolidują z przepisami odrębnymi z zakresu ochrony przyrody oraz nakazami i zakazami określonymi dla poszczególnych form ochrony przyrody.

Projekt zwraca uwagę na występowania terenów z ograniczeniami zabudowy wynikającymi z terenów objętych ochroną prawną na podstawie przepisów ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody.

Ocenia się, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony obiektów i obszarów cennych przyrodniczo, podlegających ochronie na podstawie ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody, a przyjęte rozwiązania są korzystne i jedyne pod względem ochrony, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130).

13 Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na środowisko mogących być rezultatem realizacji projektowanego dokumentu

Analiza ustaleń projektu planu ogólnego przeprowadzona w rozdziale 12 *Przewidywane znaczące oddziaływania, w tym oddziaływania bezpośrednie, pośrednie, wtórne, skumulowane, krótkoterminowe, średnioterminowe i długoterminowe, stałe, chwilowe oraz pozytywne i negatywne, na cele i przedmioty obszaru*

Natura 2000 oraz integralność tego obszaru, a także na środowisko wykazała, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony zasobów naturalnych, obszarów i obiektów cennych przyrodniczo, walorów krajobrazowych, zabytków i dóbr materialnych oraz bezpieczeństwa ludzi.

Rozwiązania przyjęte w projekcie planu ogólnego są korzystne i jedyne pod względem ochrony środowiska, jakie plan ogólny ma możliwość ustalić, zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130).

Za istotne dla ochrony środowiska uznaje się następujące rozwiązania projektu planu ogólnego:

- wyznaczenie stref otwartych obejmującej tereny leśne oraz wyznaczenie wysokiego wskaźnika minimalnej powierzchni biologicznie czynnej w strefach dopuszczających zabudowę;
- wyznaczenie stref planistycznych uwzględniając istniejącą zabudowę, układ komunikacyjny i infrastrukturę techniczną, tworząc zwarte kompleksy zabudowy;
- wyznaczenie stref planistycznych umożliwiających lokalizację funkcji usługowej, w tym usług turystyki;
- wyznaczenie w przeważającej części stref otwartych, w następnej kolejności stref dopuszczających zabudowę o profilu zgodnym z istniejącym sposobem zagospodarowania, uwzględniających przepisy odrębne, w granicach obszaru chronionego krajobrazu;
- określenie minimalnego udziału powierzchni biologicznie czynnej.

13.1 Rozwiązania mające na celu zapobieganie, ograniczanie lub kompensację przyrodniczą negatywnych oddziaływań na cele i przedmioty ochrony obszaru Natura 2000 oraz integralność tego obszaru

Na terenie gminy nie występują obszary Natura 2000. Podstawowe problemy z zakresu ochrony środowiska w projekcie planu ogólnego zostały rozwiązane w sposób prawidłowy. Realizacja ustaleń planu nie będzie w istotny negatywny sposób oddziaływała na środowisko, nie przewiduje się wskazywania ww. działań.

Oceniono, że projekt planu ogólnego sporządzono z myślą o zapewnieniu ochrony obszarów objętych ochroną prawną, a przyjęte rozwiązania są korzystne i jedyne pod względem ochrony jakie plan ogólny ma możliwość ustalić zachowując zgodność z zakresem planu ogólnego określonym w ustawie z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (t.j. Dz.U. z 2024 r., poz. 1130 ze zm.).

14 Rozwiązania alternatywne do rozwiązań zawartych w projektowanym dokumencie wraz z uzasadnieniem ich wyboru

Podstawowe problemy z zakresu planowania przestrzennego i ochrony środowiska zostały w projekcie planu ogólnego rozwiązane w sposób prawidłowy. Strefy planistyczne oraz gminne standardy urbanistyczne określone w planie ogólnym wynikają z uwarunkowań rozwoju przestrzennego gminy, w tym uwarunkowań środowiskowych gminy i jej zasobów, oraz uwzględnienia wniosków interesariuszy. Projekt planu ogólnego uwzględnia wariant najkorzystniejszy pod względem społecznym, ekonomicznym oraz ekologicznym.

15 Akty prawne uwzględnione w opracowaniu

- Ustawa z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r., poz. 1112);
- Ustawa z dnia 27 kwietnia 2001 r. Prawo ochrony środowiska (tekst jedn.: Dz.U. 2025 poz. 647);
- Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (tekst jedn.: Dz.U. 2026 poz. 13);
- Ustawa z dnia 27 marca 2003 r. o planowaniu i zagospodarowaniu przestrzennym (tekst jedn.: Dz. U. z

- 2024 r., poz. 1130);
- Ustawa z dnia 9 czerwca 2011 r. Prawo geologiczne i górnicze (tekst jedn.: Dz.U. 2026 poz. 69);
  - Ustawa z dnia 20 lipca 2017 r. Prawo wodne (tekst jedn.: Dz.U. 2025 poz. 960);
  - Ustawa z dnia 28 września 1991 r. o lasach (tekst jedn.: Dz.U. 2025 poz. 567);
  - Ustawa z dnia 14 grudnia 2012 r. o odpadach (tekst jedn.: Dz. U. z 2023 r., poz. 1587);
  - Ustawa z dnia 3 lutego 1995 r. o ochronie gruntów rolnych i leśnych (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r., poz. 82);
  - Ustawa z dnia 7 czerwca 2001 r. o zbiorowym zaopatrzeniu w wodę i zbiorowym odprowadzaniu ścieków (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r., poz. 757);
  - Ustawa z dnia 13 września 1996 r. o utrzymaniu czystości i porządku w gminach (tekst jedn.: Dz.U. 2025 poz. 733);
  - Ustawa z dnia 10 lipca 2007 r. o nawozach i nawożeniu (tekst jedn.: Dz. U. z 2024 r., poz. 105);
  - Ustawa z dnia 23 lipca 2003 r. o ochronie zabytków i opiece nad zabytkami (t.j. Dz.U. 2024 poz. 1292);
  - Ustawa z dnia 31 stycznia 1959 r. o cmentarzach i chowaniu zmarłych (t.j. Dz.U. 2025 poz. 1590);
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 9 września 2002 r. w sprawie opracowań ekofizjograficznych (Dz.U. z 2002 r. Nr 155, poz. 1298);
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 września 2016 r. w sprawie sposobu prowadzenia oceny zanieczyszczenia powierzchni ziemi (Dz. U. z 2016 r., poz. 1395);
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 24 sierpnia 2012 r. w sprawie poziomów niektórych substancji w powietrzu (Dz. U. z 2012 r., poz. 1031 ze zm.);
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 30 grudnia 2002 r. w sprawie poważnych awarii objętych obowiązkiem zgłoszenia do Głównego Inspektora Ochrony Środowiska (Dz. U. z 2003 r. Nr 5, poz. 58 ze zm.);
  - Dyrektywa 2009/147/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z 30 listopada 2009 r. w sprawie ochrony dzikiego ptactwa;
  - Dyrektywa Rady 92/43/EWG z 21 maja 1992 r. w sprawie ochrony siedlisk przyrodniczych oraz dzikiej fauny i flory;
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 17 grudnia 2019 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów pól elektromagnetycznych w środowisku (Dz.U. z 2019 r., poz. 2448);
  - Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 14 czerwca 2007 r. w sprawie dopuszczalnych poziomów hałasu w środowisku (t.j. Dz.U. z 2014 r., poz. 112);
  - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury w sprawie warunków technicznych, jakim powinny odpowiadać budynki i ich usytuowanie (t.j. Dz.U. z 2022 r., poz. 1225);
  - Rozporządzenie Ministra Rozwoju i Technologii z dnia 8 grudnia 2023 r. w sprawie projektu planu ogólnego gminy, dokumentowania prac planistycznych w zakresie tego planu oraz wydawania z niego wypisów i wyrysów (Dz.U. z 2023 r., poz. 2758);
  - Rozporządzenie Ministra Gospodarki Komunalnej z dnia 25 sierpnia 1959 r. w sprawie określenia, jakie tereny pod względem sanitarnym są odpowiednie pod cmentarze (Dz.U. z 1959 r. Nr 52, poz. 315);
  - Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 7 marca 2008 r. w sprawie wymagań, jakie muszą spełniać cmentarze, groby i inne miejsca pochówku zwłok i szczątków (Dz.U. z 2008 r. Nr 48, poz. 284);
  - Rozporządzenie Ministra Zdrowia z dnia 23 marca 2011 r. w sprawie sposobu przechowywania zwłok i szczątków (Dz.U. z 2011 r. Nr 75, poz. 405);

- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 4 listopada 2022 r. w sprawie Planu gospodarowania wodami na obszarze dorzecza Wisły (Dz.U. z 2023 r., poz. 300);
- Rozporządzenie Ministra Infrastruktury z dnia 18 października 2022 r. w sprawie przyjęcia Planu zarządzania ryzykiem powodziowym dla obszaru dorzecza Wisły (Dz.U. z 2022 r., poz. 2739).

16 Materiały źródłowe

Opracowanie wykonano m.in. na podstawie następujących materiałów:

1. Program Ochrony Środowiska dla Gminy Kowala na lata 2021-2024 z perspektywą do roku 2028, 2020;
2. Raport o stanie Gminy Kowala za rok 2023, 2024;
3. Plan gospodarki niskoemisyjnej dla Gminy Kowala na lata 2015-2020, 2015;
4. Strategia Rozwoju Gminy Kowala na lata 2015-2022, 2014;
5. Strategia Rozwoju Gminy Kowala do roku 2030, 2024 projekt;
6. Gminny Program Ochrony Zabytków na lata 2024-2027, 2023;
7. Gminny Program Rewitalizacji Gminy Kowala – Diagnoza Obszaru Zdegradowanego i Rewitalizacji Gminy Kowala, 2023;
8. Ochrona Środowiska Naturalnego Gminy Kowala poprzez Opracowanie Planu Gospodarki Niskoemisyjnej, aktualizacja, 2016;
9. Plan zagospodarowania przestrzennego Województwa mazowieckiego – uchwała Nr 22/18 Sejmiku Województwa Mazowieckiego z dnia 19 grudnia 2018 r.;
10. Richling A., Solon J., Macias A., Balon J., Borzyszkowski J., Kistowski M. (red.) 2021. Regionalna geografia fizyczna Polski. Bogucki Wyd. Naukowe, Poznań;
11. Generalny Pomiar Ruchu 2020/2021, GDDKiA;
12. Bilans zasobów złóż kopalin w Polsce wg stanu na 31.12.2023 r., PIG-PIB, 2024;

Materiały kartograficzne oraz warstwy tematyczne GIS (shp):

1. Szczegółowa Mapa Geologiczna Polski. Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa; Arkusze z objaśnieniami – 707 Radom, 743 Wierzbica;
2. Mapa Hydrogeologiczna Polski. Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa; Arkusze z objaśnieniami – 707 Radom, 743 Wierzbica;
3. Mapa Geośrodowiskowa Polski. Skala 1: 50 000. Państwowy Instytut Geologiczny, Warszawa; Arkusze z objaśnieniami – 707 Radom, 743 Wierzbica;
4. ISOK – Mapy zagrożenia powodziowego i mapy ryzyka powodziowego;
5. Matuszkiewicz J.M., Wolski J., 2023, Potencjalna roślinność naturalna Polski (wersja wektorowa), IGiPZ PAN, Warszawa;
6. dane przestrzenne do Geologiczno-Inżynierskiej mapy Polski w skali 1:500 000, PIG-PIB;
7. dane przestrzenne dotyczące poszczególnych form ochrony przyrody, GDOŚ;
8. dane przestrzenne dotyczące zinwentaryzowanych gatunków roślin i zwierząt, siedlisk przyrodniczych, RDOŚ;
9. dane przestrzenne IIaPGW, Państwowe Gospodarstwo Wodne Wody Polskie;
10. Numeryczny Model Terenu (NMT), GUGiK;
11. Warstwy tematyczne CBDG:
  - Hydrogeologia – Główne Zbiorniki Wód Podziemnych,

- Hydrogeologia – Jednolite Części Wód Podziemnych,
- Hydrogeologia – obszary zagrożone powodzią od wód gruntowych (podtopienia),
- MIDAS – obszary górnicze,
- MIDAS – tereny górnicze,
- MIDAS – złoża kopalin,
- Środowisko – regiony fizyczno-geograficzne Polski (J. Solon i inni, 2018).

Witryny internetowe:

1. <https://kowala.e-mapa.net/> – Oficjalna strona internetowa Gminy Kowala
2. stat.gov.pl – Bank Danych Lokalnych, GUS
3. www.gios.gov.pl – publikacje dot. wyników monitoringu środowiska
4. crfop.gdos.gov.pl – centralny rejestr form ochrony przyrody

17 Oświadczenie autora prognozy

Warszawa, dnia 15 kwietnia 2026 r.

O Ś W I A D C Z E N I E   A U T O R A   P R O G N O Z Y

Zgodnie z art. 74a ustawy z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko (tekst jedn.: Dz.U. z 2024 r., poz. 1112)

o ś w i a d c z a m

że jako autorka *Prognozy oddziaływania na środowisko do planu ogólnego gminy Kowala* spełniam warunki określone przez wyżej przywołany artykuł, tj.:

- ukończyłam, w rozumieniu przepisów o szkolnictwie wyższym, co najmniej studia pierwszego stopnia lub studia drugiego stopnia, lub jednolite studia magisterskie na kierunkach związanych z kształceniem w obszarze nauk przyrodniczych z dziedzin nauk biologicznych oraz nauk o Ziemi;
- posiadam co najmniej 3-letnie doświadczenie w pracach w zespołach autorów przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko;
- byłam co najmniej pięciokrotnie członkiem zespołów autorów przygotowujących prognozy oddziaływania na środowisko.

Jestem świadoma odpowiedzialności karnej za złożenie fałszywego oświadczenia.

Aleksandra Radomiec